

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KAMU YÖNETİMİ ANABİLİMDALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI**

KENTLERİN GÜVENLİĞİ VE GÜVENLİ KENT KAVRAMI: RİZE ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yusuf ÇÖZELİ

EKİM-2013

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KAMU YÖNETİMİ ANABİLİMDALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI**

KENTLERİN GÜVENLİĞİ VE GÜVENLİ KENT KAVRAMI: RİZE ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yusuf ÇÖZELİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Abdulkadir TOPAL

EKİM-2013

TRABZON

ONAY

Yusuf ÇÖZELİ tarafından hazırlanan “*Kentlerin Güvenliği ve Güvenli Kent Kavramı: Rize Örneği*” adlı bu çalışma 11/10/2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda *oybirliği* ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Abdulkadir TOPAL (Başkan)

Prof. Dr. Mustafa Çağatay OKUTAN (Üye)

Doç. Dr. Mehmet TUNÇER (Üye)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylım.
.../.../2013

Prof. Dr. Ahmet ULUSOY
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Yusuf ÇÖZELİ

.../.../2013

ÖNSÖZ

İnsanların ihtiyaçları arasında en üst sıralarda yer alan güvenliğin sağlanması, kolluk kuvvetlerinin asli vazifesini oluşturmaktadır. Bu ihtiyacın gerçekleştirilmesi, kaliteli ve etkin bir güvenlik hizmetine bağlıdır. Kentlerin güvenli olarak nitelendirilebilmesi; nüfus, suç sayısı, işlenen suçların aydınlatılma oranı ile yakından ilgilidir. Kentlerdeki güvenli kent olgusuna yönelik olarak hazırlanan “*Kentlerin Güvenliği ve Güvenli Kent Kavramı: Rize Örneği*” adlı bu çalışma, kent ve kentleşme kavramlarının beraberinde güvenlik hizmeti, kentlerin güvenliği ve güvenli kent kavramı doğrultusunda şekillenmektedir.

Çalışmamda yönlendirici konumda olan, yanırlarımı doğrulara çevirmek için çaba sarf ederek desteğini esirgemeyen değerli tez danışmanım Prof. Dr. Abdulkadir TOPAL’a ve her an yanımda olarak beni bu yolda motive edip destekleyen biricik eşime teşekkürlerimi sunarım. 12/10/2013

Yusuf ÇÖZELİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT.....	IX
TABLolar LİSTESİ	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XI
GRAFİKLER LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIII
GİRİŞ.....	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KENTLERİN GÜVENLİĞİ ve GÜVENLİ KENT KAVRAMI	4-38
1.1. Kent ve Kentleşme.....	4
1.1.1. Kent Kavramı.....	4
1.1.2. Kentleşme Kavramı	8
1.2. Güvenlik ve Güvenlik Hizmeti Kavramları	14
1.2.1. Genel Olarak Güvenlik Kavramı	14
1.2.2. Suç ve Kentleşme İlişkisi.....	19
1.2.3. Suç Korkusu (Güvenlik Endişesi)	25
1.2.4. Güvenlik Hizmeti Kavramı.....	27
1.3. Kentlerin Güvenliği ve Güvenli Kent Kavramı	31
1.3.1. Kentlerin Güvenliğine Tarihsel Bakış ve Kent Güvenliği Kavramı.....	31
1.3.2. Güvenli Kent Kavramı.....	36

İKİNCİ BÖLÜM

2. UYGULAMADA KENTLERİN GÜVENLİĞİ ve GÜVENLİ KENT KAVRAMI: RİZE ÖRNEĞİ	39-50
2.1. Yasal ve Kurumsal Düzenleme	39
2.2. Kentlerin Güvenliği ve Güvenli Kent Bağlamında Rize İl Emniyet Müdürlüğü Uygulamaları	41
2.2.1. Asayiş Şube Müdürlüğü Tarafından Uygulanan Faaliyetler	41
2.2.1.1. Yol Uygulamaları	41
2.2.1.2. Otel Uygulamaları.....	42
2.2.1.3. Alkollü Yerler Uygulamaları	42
2.2.1.4. İnternet Kafe Uygulamaları	43
2.2.1.5. Kahvehaneler Uygulamaları	43
2.2.1.6. Hırsızlık Suçlarıyla Etkin Mücadele Stratejisinin Geliştirilmesi Projesi	44
2.2.1.7. Afiş İlan El Broşürü Uygulamaları	45
2.2.1.8. Düzenlenen Konferanslar ve Eğitimler.....	45
2.2.1.9. Ramazan Ayı Faaliyetleri	45
2.2.1.10. Amaç Dışı Bıçak Çalışmaları	45
2.2.1.11. Ekipler Amirliği Kuruluşu	46
2.2.1.12. Emniyet Karadeniz Horon Ekibi.....	46
2.2.2. Çocuk Şube Müdürlüğü Tarafından Uygulanan Faaliyetler.....	46
2.2.2.1. Güvenli Okul-Güvenli Eğitim Projesi	46
2.2.2.2. Umut Yıldızı Projesi	47
2.2.2.3. Bilinçli İnternet Kullanımı ve Güvenli İnternet Hizmeti	47
2.2.3. Toplum Destekli Polislik (TDP) Şube Müdürlüğü Tarafından Uygulanan Faaliyetler.....	47
2.2.3.1. Kent Güvenlik Danışma Kurulu (KGDK).....	48
2.2.3.2. Güvenli Okul Projesi	49
2.2.3.3. Kahvehane Uygulamaları Sonrası Halka Sohbetler.....	49
2.2.3.4. Huzur Toplantıları.....	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KENTLERİN GÜVENLİĞİ ve GÜVENLİ KENT BAĞLAMINDA RİZE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ UYGULAMALARININ İSTATİSTİKSEL ANALİZİ	51-68
3.1. Veri Seti ve Yöntem	51
3.2. Uygulama ve Bulgular	53
GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ	69
KAYNAKÇA	73
ÖZGEÇMİŞ	82

ÖZET

İnsanların en temel ihtiyaçlarından olan güvenlik, tarih boyunca önemini korumuş ve kentleşmeyle birlikte kentlilerin vazgeçilmezi olmuştur. Artan nüfus ve bilinçsiz kentleşmeyle birlikte kentlerde baş gösteren güvenlik sorunu, insanları suç korkusuyla sarmış ve güvensizlik hissini ortaya çıkarmıştır. İnsanların kendilerini güvende hissedebilmeleri ihtiyacını gidermek üzere güvenlik hizmeti sunan birimler ortaya çıkmıştır. Ülkemizde güvenlik hizmeti sunan kolluk birimlerinden Jandarma, kırsalda görev yaparken kentsel alanlarda ise bu hizmeti Polis sunmaktadır.

Çalışmanın amacı, Rize il merkezinin güvenli kent kavramı bağlamında incelenmesinin yapılmasıdır. Buna yönelik olarak, Jandarma sorumluluk bölgesi çalışma kapsamına alınmamış olup sadece Polis sorumluluk bölgesi değerlendirilmeye alınmıştır. Ayrıca, çalışmada Rize Polislinin suçu işlenmeden önlemek ve işlenen suçları en kısa sürede aydınlatmak üzere yürüttüğü güvenlik uygulamalarına da yer verilmiştir.

Çalışma kapsamında; kent ve kentleşme kavramlarına değinilerek kentlerin güvenliği ile güvenli kent kavramı konusu ele alınmış ve Rize il merkezinin (Polis sorumluluk bölgesinin) 2005 yılı sonrasına ait nüfus ve suç verileri aracılığıyla güvenli kent kavramı doğrultusunda değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu bağlamda, il merkezinin nüfusu (N), il merkezinde işlenen suç sayısı (SS), 1000 kişiye düşen suç sayısı (BDS), işlenen suçların aydınlatılma oranları (AO) ve bunların artış/azalış eğilimleri gibi hususlar göz önüne alınarak değerlendirilmelerde bulunulmuştur. Bu çerçevede, Rize’de işlenen suçların artan kentleşmeye paralel olarak yükseldiği ve BDS oranlarının çok düşük olmamasına rağmen işlenen suçların % 85’ten fazlasının aydınlatıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kent Güvenliği ve Güvenli Kent, Güvenlik Hizmeti, Proaktif ve Reaktif Polislik, Suçların Aydınlatılma Oranı (AO), 1000 Kişiye Düşen Suç Sayısı (BDS).

ABSTRACT

People's basic needs of security maintained its importance throughout history and along with urbanization it has been indispensable to the citizens. Security problem in urban areas along with increasing population and unconscious urbanization swept people with the fear of crime and has revealed feelings of insecurity. Units that provide security services have emerged to provide the need that people can feel safe. While gendarmerie one of units of law enforcement agencies in our country that offers security services serve in rural areas, in urban areas the police offers this service.

The goal of the study is the investigation of Rize province in the context of safe city concept. For this reason, the Gendarmerie area of responsibility has not been included in the study, only the police responsibility area is evaluated. In addition, in the study to prevent crime before committed and to elucidate the crimes in the shortest period of time, safety practices which are carried out by Rize Police are included.

Within this study, the safety of the city and the urbanization of cities with reference to the concepts dealt with the concept of a safe city and the city of Rize (the responsibility of the police) is evaluated in accordance with the concept of a safe city in the light of population and crime data of the city center after 2005 in accordance with the concept of safe city. In this regard, considering issues such as the population of provincial center (N), the number of crimes committed in the city center (SS), the rates of these crimes illumination (AO), the number of crimes per 1000 people (BDS), and their increase/decrease trends evaluation are made. In this context it is understood that the crimes committed in Rize are increasing in parallel with the increasing urbanization and although rates of BDS are not very low, more than 85% of the crimes which were committed have been solved.

Keywords: Urban Safety and Safe City, Security Service, Proactive and Reactive Policing, Illumination Rate of Crimes (AO), The Number of Crimes per 1000 Population (BDS).

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablonun Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Rize İl Merkezinin Yıllara Göre Nüfusu (2007-2012).....	53
2	Rize İl Merkezinde İşlenen Suç Sayısı (2006-2012).....	55
3	Rize İl Merkezinde 1000 Kişiyeye Düşen Suç Sayısı (BDS) (2007-2011)	57
4	İl ve İlçe Merkezlerinin Yıllara Göre Toplam Nüfusu (2007-2009).....	60
5	İl ve İlçe Merkezlerinde İşlenen Toplam Suç Sayısı (2007-2009).....	62
6	Polis Sorumluluk Bölgeleri Kapsamında BDS (2007-2009).....	64
7	Rize İline Ait Nüfus ve Suç Bilgileri (2007-2009)	66
8	Rize İl Merkezinde İşlenen Suçların Aydınlatılma Oranları (AO)	67

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil Nr.</u>	<u>Şeklin Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Maslow'un İhtiyaçlar Piramidi.....	19

GRAFİKLER LİSTESİ

<u>Grafik Nr.</u>	<u>Grafiğin Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Rize İl Merkezinin Nüfusunun Yıllara Göre Dağılımı (2007-2012).....	54
2	Rize İl Merkezinde İşlenen Suç Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (2006-2012)	56
3	Rize İl Merkezi İçin BDS'nin Yıllara Göre Dağılımı (2007-2011)	58
4	Tüm İl ve İlçe Merkezleri Toplam Nüfusunun Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009) ...	60
5	Rize İl ve İlçe Merkezleri Toplam Nüfusunun Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009) ...	61
6	Tüm İl ve İlçe Merkezlerinde İşlenen Toplam Suç Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009)	62
7	Rize İl ve İlçe Merkezlerinde İşlenen Toplam Suç Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009)	63
8	Polis Sorumluluk Bölgeleri Kapsamında Türkiye'de BDS'nin Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009)	64
9	Polis Sorumluluk Bölgeleri Kapsamında Rize'deki BDS'nin Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009)	65
10	Rize İl Merkezi İçin AO'nun Yıllara Göre Dağılımı	68

KISALTMALAR LİSTESİ

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AİTİA	: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
AO	: Suçların Aydınlatılma Oranı
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
BDS	: 1000 Kişiyeye Düşen Suç Sayısı
C.	: Cilt
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
Der.	: Derleme
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
EKKM:	Emniyet Komuta Kontrol Merkezi
ETK	: Emniyet Teşkilatı Kanunu
GBT	: Genel Bilgi Tarama
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İÜİF	: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi
JGYK	: Jandarma Görev ve Yetkileri Kanunu
KGDK:	Kent Güvenlik Danışma Kurulu
N	: Nüfus
PSB	: Polis Sorumluluk Bölgesi
PVSK	: Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu
REM	: Rize Emniyet Müdürlüğü
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SBF	: Siyasal Bilgiler Fakültesi
SS	: Suç Sayısı
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDP	: Toplum Destekli Polislik

TMMOB : Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TODAİE : Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSES : Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı
YDD : Yeni Dünya Düzensizliği

GİRİŞ

İnsanların tarih boyunca bir arada yaşama ihtiyacıyla şekillenen toplu yaşam, Sanayi Devriminin neden olduğu büyük nüfus hareketlilikleriyle kırsal alanlardan kentsel alanlara taşınmıştır. Yenileri kurularak sayıları artan kentler, insanların hayatını biçimlendirmiş ve bir yaşam alanı haline gelmiştir.

Kentlerin büyük sanayi merkezlerine dönüşmesi, köyden kente doğru göçün artmasına neden olmuş ve böylece hızlı bir şekilde kentleşme ortaya çıkmıştır. Hızlı kentleşme, ülkemizde de etkin bir şekilde kendisini göstermiştir. 1927'de yaklaşık 14 milyon nüfusun % 25'ine yakını kentlerde yaşarken, günümüzde 75 milyonu aşan nüfusun % 70'e yakını kentlerde yaşamaktadır.

Kentleşmeyle birlikte artan nüfus, beraberinde olumsuzlukları da getirmiştir. Şöyle ki; toplum hayatını olumsuz yönde etkileyen hızlı ve sağlıksız kentleşmenin sebeplerinden olan göç faktörü; suç, işsizlik, yoksulluk, gecekondulaşma gibi birçok problemin kaynağını oluşturmaktadır. Kentleşmeyle ortaya çıkan bu sorunlar, kentsel yaşamın kalitesini zedeleyici niteliktedir.

Kentlerde artan suç oranlarıyla birlikte, insanların hâlihazırdaki güvenlik ihtiyacı daha da artmıştır. Bu ihtiyacın sağlanmasına yönelik olarak görev yapan kolluk kuvvetleri, etkin ve verimli bir güvenlik hizmeti sunarak insanların huzur ve güven içerisinde yaşamalarını sağlamayı hedeflemektedirler. Kentlerin, güvenli kent olarak nitelendirilebilmesinde kolluk kuvvetlerince sunulan güvenlik hizmetinin kalitesi önemli rol oynamaktadır.

Öte yandan, toplumsal yaşamın sürdürülebilir olmasında önemli bir konu olan güvenlik hizmeti, yönetsel yapı durumuna göre farklı birimlerce sunulabilmektedir. Örneğin, ülkemizde güvenlik hizmetini kırsal alanda Jandarma, kentsel alanlarda ise Polis vermektedir. Bazı ülkelerde ise bu ayrıma gidilmeksizin, tüm ülke sınırlarında iç güvenliği sağlamakla Polis Teşkilatı görevlendirilmektedir.

Kentlerin güvenliğinin sağlanması, kentsel yaşamın kalitesini artırması yönüyle büyük önem taşımaktadır. Güvenli kent olarak nitelendirilen kentlerde, suç oranları düşüktür. Ayrıca güvenli kentlerde işlenen suçların aydınlatılma oranı, oldukça yüksek seviyelerdedir. Güvenli kentlerdeki insanlar, herhangi bir suça maruz kalma korkusundan uzak bir şekilde yaşamlarını sürdürürler. Bu bağlamda, güvenli kent ya da kentlerin güvenliği kavramları, akademik alan ve uygulamada önemli tartışma konularından birini oluşturmaktadır.

İşte bu çalışmada, çeşitli veriler ışığında Rize kentinin güvenli kent olup olmadığı sorusuna cevap aranmaya çalışılmaktadır.

Çalışmanın kapsamını sadece Rize il merkezi oluşturmaktadır. Yani ilçe merkezleri ve ildeki Jandarma sorumluluk bölgeleri, çalışma kapsamının dışında tutulmakta, sadece Rize il merkezindeki Polis sorumluluk bölgesi, değerlendirilme kapsamına alınmaktadır.

Güvenli kent kavramı doğrultusunda yapılabilecek bir değerlendirme için uzun süreli istatistikî bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü uzun süreleri kapsayan veriler sayesinde kentin nüfusu, kentte işlenen suç sayısı ve işlenen suçların aydınlatılma oranları geniş bir bakış açısıyla incelenebilmektedir. Geniş kapsamlı yapılan inceleme, şüphesiz ki sağlıklı bir değerlendirmede bulunabilmek için önemlidir. Fakat Rize İl Emniyet Müdürlüğü'nün (REM) suçlarla ilgili düzenlemiş olduğu istatistikî bilgilerden ancak 2005 yılından sonrakilere ulaşılabilmektedir. Ayrıca TÜİK bünyesinde oluşturulan “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi” (ADNKS), ülkemizde 2007 yılından itibaren uygulandığı için çalışma kapsamında 2007 yılı ve sonrası veriler, analize dâhil edilebilmiştir. Bu bağlamda nüfus (N), işlenen suç sayısı (SS), 1000 kişiye düşen suç sayısı (BDS) ve işlenen suçların aydınlatılma oranları (AO) temel veri seti olarak kullanılmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünü “*Kentlerin Güvenliği ve Güvenli Kent Kavramı*” oluşturmaktadır. Bu bölümde öncelikle kent ve kentleşme kavramlarına değinilerek literatürde yapılan tanımlara yer verilmektedir. Bu kavramlarından sonra, güvenlik konusuna giriş yapılarak güvenlik hizmeti açıklanmaktadır. Ardından suç kavramı incelenerek suç korkusuna (güvensizlik hissi) değinilmektedir. Bu bölümün son kısmında ise kentlerin güvenliği konusu ve güvenli kent kavramı üzerinde durulmaktadır.

Çalışmanın kavramsal bölümünü oluşturan birinci bölümden sonra, “*Uygulamada Kentlerin Güvenliği ve Güvenli Kent Kavramı: Rize Örneği*” başlıklı ikinci bölüm gelmektedir. Bu bölümde ilk olarak yasal ve kurumsal düzenlemeye değinilmekte, daha sonra ise Rize İl Emniyet Müdürlüğünün güvenlik uygulamalarına yer verilmektedir. Reaktif polislikten ziyade proaktif polisliğin önem kazandığı günümüzde, güvenlik hizmeti sunan Polis Teşkilatı, suçları daha işlenmeden önlemeyi esas başarı kabul ederek güvenlik hizmeti sunmaktadır. Dolayısıyla bu bölümde, Rize İl Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki Asayiş Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü ve Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğünün suçların işlenmeden önlenmesi ve işlenen suçların en kısa sürede aydınlatılabilmesi adına yapmış olduğu güvenlik uygulamaları üzerinde durulmaktadır.

“*Kentlerin Güvenliği ve Güvenli Kent Bağlamında Rize İl Emniyet Müdürlüğü Uygulamalarının İstatistiksel Analizi*” başlıklı üçüncü bölüm ise, Rize il merkezine ait nüfus ve suç bilgileri doğrultusunda gerçekleştirilen istatistikî analizi oluşturmaktadır. Bu bölümde veri seti ve yöntem açıklanmakta, uygulama sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilerek Rize kentinin güvenli kent olup olmadığı tartışılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KENTLERİN GÜVENLİĞİ ve GÜVENLİ KENT KAVRAMI

1.1. Kent ve Kentleşme

1.1.1. Kent Kavramı

Kavramsal olarak incelendiğinde, “kent” sözcüğünün Orta Asya Türklerince ”şehir” sözcüğünün karşılığı olarak kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Türkçeye geçen “şehir” kelimesi, Farsça “şehr” kökeninden gelmektedir ve “kent” kavramı ile aynı anlamı ifade etmek için kullanılmaktadır (Kaya, 2003: 13).

Kent, Batı dillerine Latince “civitas” (yurttaşlık) kavramından geçmiştir. Bu nedenle İngilizce “city” ve “urban”, Fransızca “cite”, İtalyanca “citta”, İspanyolca “ciudad”, Almanca “stad” terimleri, kent anlamında kullanılmaktadır (Kaya, 2003: 13; Bal, 2008: 28). Bu kavramlar, kenti kamusal yurttaşlık haklarına dayandıran klasik Yunan felsefesinden kaynaklanmaktadır. Buna göre; kent, yurttaşlık haklarının kullanıldığı mekânı ifade etmektedir (Bal, 2008: 28).

Birçok dilde kent sözcüğü ile uygarlık sözcüğü arasında köken ilişkisi görülmektedir. Türkçedeki “uygar” kelimesi yerleşik bir toplum hayatı süren Uygurlardan türetilmiştir. Arapçada uygar anlamındaki medeni kelimesi, kent anlamındaki “medine” kelimesinden gelir. “Medeni” kelimesi Türkçede “kentlileşmiş, kırsallıktan kurtulmuş ve uygar” manasında kullanılır. “Uygarlık” karşılığı olarak İngilizce “civilization” ve Fransızca “civilisation” kelimeleri, Latince de yurttaşların oluşturduğu birlik anlamına gelen “civitas” kelimesinden türemiştir. İngilizce’de “polite” yani “kibar” sözcüğü, Yunancada “kent”in karşılığı olan “polis” teriminden türetilmiştir. Kent kavramı, belli bir olgunluk seviyesini ifade etmekte ve kalkınmayı, medenileşmeyi ve gelişmişliği yansıtmaktadır (Kaya, 2003: 15-19).

Osmanlıcadaki “şehir” sözcüğüne, Türkçede “kent” sözcüğü karşılık gelmektedir. Türklerin önce balık (balığ) olarak isimlendirdikleri yerleşim yerleri, 11. yüzyıllardan itibaren Karahanlılar ve Oğuzlarda, kend (kent) olarak adlandırılmıştır. Kaşgarlı Mahmut da “kend” sözcüğünün Türklerde şehir, kale ve köy anlamında yerleşim yeri olarak kullanıldığını belirtmektedir (Sümer, 1994: 1).

Kent; genellikle ilerleme, uygarlık, aydınlanma, özgürlük, üretim, zenginlik, çeşitlilik gibi pozitif anlamlar yüklenmiş kavramlarla birlikte kullanılmaktadır. Bununla birlikte daha sınırlı da olsa kent için toplumsal hastalık, ahlaki çöküntü, kaos, düzensizlik, yoksulluk, suçluluk gibi olumsuz kavramlar vurgulanmaktadır. Aslında kent ne sadece birinci ne de sadece ikinci yaklaşımı yansıtır; fakat her iki yaklaşımı da yansıtır. Her kent, belirtilen iki kutbu farklı düzeylerde içerir (Bal, 2008: 28-29).

Sosyo-ekonomik gelişmelere bağlı olarak, “kent” kavramının içeriğinde de önemli değişimler yaşanmış, eski dönemlerde, kale veya sur kent kavramını tanımlamada önemli bir kriter olarak kullanılmıştır. Örneğin Orta Çağ’ın en önemli kent tanımı; Marver’in, “*duvarlarla çevrili insan yerleşimleri*” ifadesidir (Demirer ve diğerleri, 1999: 29). Oysa bugün kent kavramının tanımlanmasında istihdam yapısı, ekonomik faaliyet, nüfus yoğunluğu vb. çok daha farklı kriterler kullanılmaktadır. Özellikle Sanayi Devrimi ile birlikte kentsel mekanların biçim ve işlevlerinin değişmesi, kent kavramının içeriğini bütünüyle değiştirmiş; sosyoloji, tarih, coğrafya ve ekoloji gibi birçok bilim dalının inceleme alanına girmesi nedeniyle de kentin tanımlanmasında farklı yaklaşımlar sergilenmiştir (Topal, 2004: 277).

Genel olarak sosyologlar, kent toplumunu köy topluluğunun karşıtı olarak görmüşlerdir. Bu yaklaşımın temelinde Töennies’in kavramsallaştırdığı cemaat (gemeinschaft) ve cemiyet (gesellschaft) ideal tipleri gelmektedir. Bu kavramlaştırmada cemaat, köyü; cemiyet ise kenti karşılamaktadır. Töennies, cemaati doğal sistemin baskın olduğu her türlü birlik olarak belirlerken; cemiyeti ussal sistem tarafından şekillendirilen ve yönlendirilen birlikler olarak görmektedir (Bal, 2008: 28). Töennies’e göre; cemaatler ırk, etnik menş ve kültür bakımından farklılaşmamış fertlerden meydana gelen ve fertler arasındaki şahsi, sıcak veya içli dışlı bağlantılar üzerine kurulmuş olan küçük, homojen ve mahrem topluluklardır. Cemiyetler ise; ırk, etnik menş, sosyo-ekonomik durum ve kültür sistemleri bakımından farklılaşmış, geniş ve heterojen topluluklardır (Yörük, 1968: 9).

Durkheim kenti, “işbölümü” ve “dayanışma” kavramlarıyla ilişkili olarak ele alır. Ona göre, toplumda işbölümü iki etmenle artar. Birincisi, “özdeksel yoğunluk”tur ki (material density) bununla belli bir yerdeki nüfus yoğunluğunu anlatır. İkincisi ise, bir toplumun üyeleri arasındaki etkileşimi ve toplumsal ilişkileri anlatan “tinsel yoğunluk” (moral density) kavramıdır. Durkheim, bir toplumda kentleşmeyi tinsel yoğunluğun belirlediğini öne sürer. Yine Durkheim’a göre kent, belli toplumsal güçlerin gelişmesi için tarihsel önemi olan bir koşuldur. Söz edilen güçler yani kentteki nüfus yığılması, işbölümünü özendirir ki kentleşme işbölümünü artırır (Keleş, 2012: 123-124).

Sosyolojik açıdan; genellikle görelide büyük, hareketli ve heterojen bireylerden oluşan, sürekli bir yerleşim yeri (Giddens, 2000: 500-504) olarak tanımlanan kent kavramını, sosyal bilimciler, içerisinde bulunduğu toplumsal yapının özelliklerine bakarak tanımlamışlardır. Bu tanımların genel özelliği kenti sanayileşme sonrası ortaya çıkan modern bir toplumsal yapı olarak değerlendirmeleri ve kentin daha küçük yerleşim noktalarından ayrılan özelliklerini kendi bakış açılarına göre vurgulamalarıdır (Gökulu, 2010: 212).

Keleş (1998: 75); kenti, *sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşim birimleri* olarak tanımlamaktadır. Burada kentin sürekli olarak gelişim içerisinde olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca Keleş ve Ünsal’a (1982: 2) göre sosyo-ekonomik açıdan bakıldığında kent, *sosyal hayatın mesleklere, işbölümüne, farklı kültür gruplarına göre organize edildiği; kurumlaşmaların yoğunluk kazandığı, karmaşık insan ilişkilerinin bütün bir günlük yaşamı etkilediği yerleşme merkezidir.*

Kapsamlı bir değerlendirmede bulunan Bal (2008: 31) kenti, *sanayi, ticaret, hizmet gibi ekonomik etkinliği olan, tarımsal ürünler de dâhil olmak üzere her türlü ürünün dağıtıldığı, sınırları belirlenmiş bir alanda yoğunlaşmış nüfusun sosyal bakımdan tabakalaştığı, mesleksel rollerin artarak farklılaştığı, dikey ve yatay hareketliliğin yaygın olduğu, çeşitli sosyal grupları barındıran, sivil toplum örgütlerinin etkinliğinin gittikçe arttığı, merkezi ve yerel yönetimi temsil eden yönetsel kurumların bulunduğu, yerel, bölgesel ya da uluslar arası ilişki ağlarına sahip heterojen bir toplum* olarak tanımlamaktadır.

Sencer (1979: 8) tanımlamada nüfus miktarına yer vermekte, tarım dışı etkinliklere dikkat çekmekte ve kentin *çoğunlukla tarım dışı kesimlerde yoğunlaşmış 10 binin üstünde bir nüfusu bulunan, farklılaşmış ve örgütlü bir fiziksel, toplumsal ve yönetsel bütünlüğe sahip olan yerleşimler* olduğunu belirtmektedir. Tomanbay (1999: 147), ise kent tanımını *nüfusu en az 10.000-50.000'in üzerinde, ekonomik geçimi sanayi, hizmetler gibi tarım dışı alanlardan sağlanan, insanları arasında birincil ilişkilerden çok ikincil ilişkilerin başat olduğu köy kültürü dışında kentsoylu bir kültürün oluştuğu yerleşim birimleri* şeklinde yapmaktadır.

Erten (1999: 30), *içinde yaşayanların geçim kaynakları olarak tarım ve hayvancılığın dışındaki uğraşların geçerli olduğu toplumsal ilişkiler, kültürel alanlar, nüfusun yoğunluğu vb. birçok konuda kırdan farklı olan yerleşim yerleri* olarak tanımladığı kentin kırdan çok farklı olduğuna vurgu yapmaktadır. Kılıçbay (2000: 41) ise kenti, iskân bağlamına vurgu yaparak *kendi kendini yöneten ve bir arada oturan bir topluluğun işgal ettiği ve bu işgalden ötürü iskân ettiği, buna bağlı olarak örgütlendiği mekân,* şeklinde değerlendirmektedir.

Kenti *tarımsal olmayan üretimin yapıldığı ve daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretimin dağıtımının kontrol fonksiyonlarının toplandığı, belirli teknolojik gelişme seviyelerine göre büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme biçimleri* olarak tanımlayan Kıray (1998: 17), teknolojik gelişme ve heterojenlik boyutunu ön plana çıkarmıştır. Benzer biçimde Çezik (1982: 17), kenti *tarım dışı ve tarımsal üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği ekonomisi bunu destekleyecek şekilde tarım dışı üretime dayalı bulunan, teknolojik değişimin beraberinde getirdiği teşkilatlanma, uzmanlaşma ve iş bölümünün en yüksek düzeye ulaştığı, geniş fonksiyonların gerektirdiği nüfus büyüklüğü ve yoğunluğuna varmış, toplumsal heterojenlik ve entegrasyon düzeyi yükselmiş karmaşık ve dinamik bir mekanizmanın sürekli olarak işlediği insan yerleşmesi,* şeklinde tanımlamıştır.

İşçi'nin (2000: 51), *köy ve kasabadan daha büyük bir fiziki alana sahip, iş bölümü ve örgütlenmenin yoğun olduğu, geçim kaynaklarının genelde ticaret ve endüstriye dayalı olduğu heterojen yapıdaki yerleşim birimi* şeklinde yaptığı tanıma benzer olarak Şeker (2009: 146), işbölümü ve uzmanlaşma noktalarına değinerek, *tarımsal olmayan üretimin ağırlık kazandığı, üretim araçlarının ve dolayısıyla nüfusun yoğun olarak toplandığı, örgütlü olma,*

işbölümü ve uzmanlaşma düzeylerinin yüksek olduğu yerleşme merkezi, olarak tanımlamada bulunmuştur.

Ortaylı (1979: 194-195), *civar yerleşmelerin ekonomik faaliyetlerini denetleyen, ona göre uzmanlaşan, üretimi gerçekleştiren ve bunun sonucunda toplumsal ve idari yönden de çevresi üzerinde denetimci bir görev üstlenen yerleşme birimi*, şeklinde yaptığı tanımda kentin denetimci yönüne vurgu yaparken Erkan (2002: 19), birçok yazar gibi tarım dışı etkinliği ön plana çıkararak, *tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, tüm üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği, belirli teknolojinin kullanıldığı, nüfusun belli bir büyüklük ve yoğunluğa ulaştığı, heterojenlik ve bütünleşmenin var olduğu bir yerleşme yeri*, şeklinde bir tanımlamak yapmaktadır.

Sezal (1992: 22-23) ise farklı açılardan değerlendirmelerde bulunmaktadır. Şöyle ki; idari ve demografik açıdan şehir; belli bir nüfus cesametine ulaşan yerleşme birimidir. Sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan ise; sosyal hayatın mesleklere, işbölümüne, farklı kültür gruplarına göre organize edildiği, kurumlaşmaların yoğunluk kazandığı, karmaşık insan ilişkilerinin bütün bir günlük yaşayışını etkilediği yerleşme merkezidir.

Kent, sadece yeni bir ekonomik teşkilatlanma ve değişmiş bir fiziki çevreyi belirtmez, aynı zamanda insanın davranış ve düşüncelerine de tesir eden yeni bir değişik sosyal düzeni ifade eder. Ayrıca, kentler; tarım dışı bir alanda kurulu büyük yerleşme yerleridir (Hançerlioğlu, 2001: 236). Tarımsal olmayan üretimin ağırlıkta olduğu, üretim araçlarının ve dolayısıyla nüfusun yoğun olarak toplandığı, örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma düzeylerinin yüksek olduğu yerleşme merkezleri (Keleş, 1984: 7) olan kentler; karmaşık, ayrı cinsten, farklılaşmış toplumsal bütünlüğe sahip, yoğun nüfuslu bir yerleşmedir. Kentler karmaşık, farklılaşmış ve örgütlenme açısından bütünlük arz eden aynı zamanda, büyük bir nüfus kütesini barındıran yerleşim alanlarıdır (Sencer, 1979: 7).

1.1.2. Kentleşme Kavramı

10. yüzyıl sonunda, ihracatla uğraşan tüccarlar kent yaşamına katılmışlar ve bu yüzyıldan başlayarak 12. yüzyıla kadar devam eden 'zanaat ekonomisi' döneminde kentler gelişmeye başlamıştır. Özellikle bu dönemde iktisadi yayılma ve hâkimiyet arzusuyla yapılan

Haçlı Seferleri, Avrupa kentlerinin gelişmelerini sağlamış ve kentler meslek faaliyetleriyle bütünleşerek birlikte gelişmişlerdir (Toprak, 2008: 2).

Ortaçağların surlarla çevrili kentleri bir yandan savunma gereksinimlerinin, öte yandan da güzel görünme isteğinin etkisiyle içlerine kapanık kentler olmuşlardır. Ortaçağ kentlerine ya tümüyle siyasal ve kültürel işlevler ya da tamamen ekonomik işlevler egemen olmuştur (Keleş, 2012: 33).

17. yüzyıldan sonra kentlerin asıl gelişimi söz konusudur. Bunun temelindeki öge olan, Sanayi Devrimi ile birlikte gelişmeler başlamış, kentler; fabrika, ulaşım, ticaret, kültürel ve sanatsal etkinliklerin yürütüldüğü merkez haline gelmiştir. İngiltere, Fransa ve Almanya gibi ülkelerde kırsal kesimlerden kente göç hızlanmıştır. Sanayi Devriminin başlangıcında, kentlerin ekonomik yapısında başlıca rol oynayan öğeler, kentsoylular (burjuvalar), tüccarlar ve bankacılarıdır (Keleş, 2012: 33). 20. yüzyılla birlikte kentleşme önemli bir olgu haline gelmiş ve ülkelerin nüfusunun büyük bölümü kentlerde yaşar hale gelmiştir (Kaya, 2003: 9-19).

Kentleşme, kelime anlamı itibarıyla belirli yapısal, çevresel, ekonomik ve toplumsal değişimi anlatmak için kullanılan bir kavramdır. Kent kavramı, merkezi bir yerleşim yerinin ekonomik, siyasal, hukuksal ve toplumsal özelliklerini ifade etmek için kullanılırken, kentleşme, genel olarak yaşanan bu değişim sürecini ifade etmek için kullanılır (Gökulu, 2010: 213). Kentleşme, dar anlamda, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasını anlatan bir kavram olarak ele alınabilse de bu kavram, sadece bir nüfus hareketi olarak algılanmamalıdır (Yılmaz, 2004: 252). Çünkü kentleşme, yalnız bir nüfus hareketi olarak görülürse eksik kavranmış olur. Kentleşme olgusu, bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişimlerden doğar. Bu nedenle kentleşmeyi tanımlarken, nüfus hareketini yaratan ekonomik ve toplumsal değişimlere de yer vermek gerekir (Keleş, 2012: 31).

Sencer (1979: 2-4), kentleşmeyi her şeyden önce demografik bir olay olarak kabul etmektedir. Kent nüfusunun büyümesi doğal artış ve göç ile sağlanır. Kentleşmenin ikinci yönü, ekonomik kesimler arası bir nüfus aktarımı veya çeşitli kesimlerin etkin nüfus içindeki payında bir değişim olmasıdır. Bu anlamda kentleşme, nüfusun tarımdan, endüstri ve hizmetlere kayması ve buna bağlı olarak da kentsel iş-güç biçimlerinin ekonomide etkinlik kazanması demektir. Üçüncü olarak kentleşme, fiziksel özelliğiyle işlevsel bir iç bütünlüğe

sahip bir yerleşme biçimidir. Dördüncüsü kentleşme, bir toplumsal değişme ve yeni bir biçimlenme sürecini anlatır. Bu haliyle kent, gruplaşmaların dengelendiği örgütlü bir birlik ve sistemli bir bütünlük gösterir. Son olarak kentleşme, bir yönetsel örgütlenme sürecidir. Kentin çok organlı ve merkezi bir sistem içinde örgütlendiği görülmektedir.

Keleş (2012: 31-34), kentleşme olgusunun bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişmelerden doğduğuna işaret etmektedir. Suher (1991: 104), kentleşmenin, kentsel nüfus birikimi ve kentsel karakteristiklere sahip olma, kentli kılınma hali olarak anlaşılması gerektiğini savunmaktadır. Ona göre; kentsel karakteristikler nüfus büyüklüğü, nüfus yoğunluğu, yerel örgütlenme, sosyal tabakalaşma, kurumsallaşma, örgütlenme, üretimde farklılaşma ve uzmanlaşma ile belirlenir ve aynı zamanda kentsel mekân içinde kentsel işlev bölgelerinin oluşumu ile kentin fiziksel mekânına yansır.

Sezal (1992: 22-28); kentleşmeyi dar mekânlı cemaat hayatından, geniş mekânlı bir cemiyet yani toplum hayatına geçiş ve bu ikinci yaşama şekline göre yeni sosyal münasebetlere ve bunun gerektirdiği yeni teşkilatlanmalara giriş olarak açıklar. Ona göre kentleşme; kırlılıktan uzaklaşma, organize edilmiş sosyal hayata geçiştir.

İsbir'in (1982: 8-9) yaptığı tanıma göre kentleşme; *üretimin, ticaretin ve hizmetlerin süratle büyümesini sağlayan, sanayileşmenin etkisiyle, doğum oranının fazla olması ve bu fazlalığın kent dışı yerleşme yerlerinde iskân edilememeleri nedeniyle nüfusun kentlerde birikmesine ve kent sayısının artmasına neden olan aynı zamanda da buralarda yaşayanların özel hayatlarını, ekonomik, sosyal ve siyasal davranış açısından etkileyen ve devletin de belirli birtakım faaliyetlerini gerektiren değişikliklerdir*. Detaylı şekilde yapılan bu tanımda çeşitli sebepler dolayısıyla nüfusun kentlerde birikmesine vurgu yapılmıştır. Sanayileşme ve ekonomik gelişme bağlamında kentlerin fazlalaşması ve işbölümü ile uzmanlaşmaya değinen Erten (1999: 31), *kentleşmeyi, sanayileşme ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim süreci*, olarak tanımlamaktadır.

Kentleşmeyi nüfus artışı bağlamında, *belirli bir zaman aralığında şehir olarak kabul edilen yerleşme birimlerinde nüfus artışı ile birlikte görülen ekonomik ve toplumsal yapıdaki değişmeyi belirleyen süreç*, olarak tanımlayan Gökçe'ye (1977: 8) paralel olarak Tomanbay

(1999: 147), *bir yerleşim biriminde nüfus artışı, yoğunlaşma, artan bürokrasi, sanayi, yüksek yapılaşma, trafik vb. gibi kenti kent yapan özelliklerin zaman içinde artması süreci*, şeklinde bir tanımlama yapmıştır.

Tarım dışı etkinliklerin özellikle sanayileşmenin gelişmesi sonucu nüfusun kentlerde toplanması ve kentsel alanların genişleme süreci, olarak Ozankaya'nın (1975: 63) yaptığı tanımın neredeyse aynısı Hançerlioğlu (2001: 236) tarafından, *tarım dışı etkinliklerin gelişmesi sonucu nüfusun kentlerde toplanması ve kentsel alanların genişlemesi süreci* şeklinde yapılmıştır.

Kentleşmenin; salt bir göç olayı olarak algılanmayıp, sürecin tanımlanmasında nüfus yoğunlaşması ve tarım dışı üretim sürecinin yanında sosyal yapıda niteliksel değişimler, sosyal sınıf ve statülerde değişim, sosyal kurumların fonksiyonlarında artış, kültürün çeşitlenmesi, doğa-insan ilişkilerinde farklılaşma, doğanın tüketilmesi, iş bölümü ve örgütlenmede farklılaşma, demokratikleşme, gücün tabana yayılması vb. gibi özellikler de vurgulanmaktadır. Bütün bu anlatımlar, kentleşmeyi sosyal bir olgu olarak değerlendirme zorunluluğuna işaret etmektedir. Kentleşme bu anlamda modernleşme sürecinin pozitif ve negatif sonuçlarıyla aynı şeyi ifade etmektedir. Modernleşme, endüstri toplumunun yapısal dönüşümünü anlattığına göre kentleşme bunun kent mekânlarında gerçekleştirilmesinden başka bir şey değildir (Bal, 2008: 72).

Daha önce de ifade edildiği gibi; kentleşmeyi, salt nüfus hareketi olarak görmek yanlış olur. Kentleşme, değişimin, endüstrileşmenin ve demokratikleşme süreçlerinin bir sonucu olarak bir bağımlı değişken olabilirken, bir kez ortaya çıktıktan sonra nüfus artış hızının düşmesi gibi, başka sonuçlar doğuran bir bağımsız değişken de olabilmektedir (Kongar, 2003: 521).

Kentleşme, sanayileşme ve modernleşmenin yarattığı toplumsal yapıda köklü niteliksel değişim sürecidir. Kentleşme üretim ve istihdamda ağırlığın tarımdan sanayi ve hizmet sektörüne kaydığı evrensel bir olgudur. Tarım toplumları yerine endüstri toplumunu ve gelecekte bilgi toplumunu oluşturma sürecidir. Kentleşme sadece nüfusun kentlerde yoğunlaşması değildir. Bunun ötesinde farklılaşmış, uzmanlaşmış, örgütlenmiş kent toplumunun inşa edilmesidir. Kentleşme, sadece kentlerin sayısının artması da değildir. Demografik-ekonomik bakımdan büyüyen kentlerin bölgesel, ulusal ve küresel boyutlarda

ilişkileri organize edebilmesidir. Kentleşme, kentsel çevrenin, kentsel toplumun yaşamını nesiller boyunca sürdürebileceği biçimde geliştirilmesidir (Bal, 2008: 72-73).

Genel olarak; ekonomik, sosyal, kültürel ve ekolojik gelişmenin ve ilerlemenin adı olan ketleşme olgusu; her zaman böylesine pozitif değişimleri yansıtmamaktadır. Ketleşme, aynı zamanda; sağlıklı gelişmediği zaman düzensizliği, kuralsızlığı, bireyin yalnızlığını, yabancılaşmayı, suç artışını, paranın egemenliğini, gelir dağılımındaki adaletsizliği de ifade eder. Ancak sayılan bu türlü olumsuzluklar, kentte yaşayanların organize olmasıyla, karar alma mekanizmalarına katılmasıyla, demokrasiyi ailede, okulda, işyerlerinde yaşama biçimi olarak özümsemeleriyle azaltılabilir (Bal, 2008: 74). Kentleşme hareketleri; ekonomik, teknolojik, siyasal ve sosyo-psikolojik etmenlerin etkisi altında oluşur (Keleş, 2012: 35).

Kentleşmeye etki eden güçleri, üç ana başlık altında incelemek mümkündür. Buna göre; kentleşme itici (push), iletici ve çekici (pull) güçlerin etkisi altında oluşan ve değişen bir nüfus hareketidir (Keleş, 2012: 67). Şöyle ki;

İtici güçler denince insanları kırsal alanlardan şehirlere doğru iten nedenler anlaşılmaktadır. Bunlara örnek olarak; kırsal alanlarda yaşamın daha zor oluşu, gelir eksikliği, eksik sağlık ve eğitim şartları, topraksızlık, sosyal güvence ve iş sahalarının olmaması, yeterli konut, yol, su, elektrik yokluğu gibi problemler gösterilebilir.

İtici faktörleri toprağın düşük verimi, düşük ücret, sınırlı iş olanakları, eğitim, sağlık, vb. imkânlardan yoksunluk, kıtlık, sınırlı toplumsal hareket, toplumsal çatışma ve terör olarak sıralayabilmek de mümkündür (Tüfekci, 2002: 5). Tarımda makineleşme insan ve hayvan gücünden yararlanmadan makine gücüne, başka bir ifadeyle organik enerjiden organik olmayan enerjiye geçilmesi (Tekeli, 1982: 94) köylüyü kente yöneltmiştir. Böylece kentleşme sürecinde göçün etkisi ortaya çıkmaktadır (Yıldırım, 2004: 20).

Çekici güçler ise; insanları kırsal alandan kent hayatına çeken nedenler olarak değerlendirilebilir ve genel manada itici nedenlerin karşıtı konumundadır. Bunlara örnek olarak; kentlerdeki yeterli iş sahası ve çalışma imkânlarının varlığı, şehir hayatının sunmuş olduğu teknik ve teknolojik kolaylıklar, eğitim, sağlık gibi hizmetlerin gelişmişliği, konut ve kamu hizmetlerinin varlığı, renkli bir sosyal yaşam gibi faktörler gösterilebilir.

Tüfekci (2002: 6) çekici faktörleri, gidilmesi düşünülen yerdeki yeni iş olanakları, yüksek ücret, ucuz ya da verimli toprak, yükselme olanakları, sağlık, eğitim vb. imkânların mevcudiyeti, gıda maddelerinin bol ve çeşitli oluşu, konut imkânı, toplumsal güven ve huzurun var olması olarak sıralamaktadır. Kentlerde ücret yüksekliği, iş olanaklarının, eğitim, sağlık, eğlence gibi hizmetlerin yerine getirilmesinin kırsal alanlara göre daha fazla olması ve kentlerde yüksek eğitim kurumlarının bulunması, festival gibi kültürel faaliyetlerin, kongreler gibi bilimsel çalışmaların yapılması kentleri çekici kılmaktadır (Tezcan, 1995: 195).

İletici güçler ise insanların kırsal alandan kentlere yönelmesinde aracılık görevi gören ve bir anlamda kentleşme sürecini hızlandıran nedenler olarak değerlendirilmektedir. Genel olarak, kırsal alandan kente göç akımında rol oynayan iletici nedenlerin başında ulaşım ve iletişim gibi alanlardaki gelişmeler örnek gösterilebilir Tüfekci (2002: 6). İletici güçleri, karayollarının yapılması, toprak mülkiyeti konusundaki yasal düzenlemeler, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, taşıt sayısının artması, politik özendirme şeklinde sıralamaktadır.

Kent ve kentleşme kavramlarından sonra, kentli ve kentlileşme kavramlarına da değinmek gerekir. “Köylü”, kavramının karşıtı olarak değerlendirilen “kentli” en basit anlamda *kentte yaşayan kişi* olarak tanımlanabilir. Kentli kavramı daha geniş bir bakış açısıyla, *kentte yaşayan ve kentin kendine özgü kültürünü benimsemiş olan, kırsal yaşam biçimlerinden farklı bir yaşam biçimi sürdüren geçimini hayvancılık ve tarım dışı etkinliklerden kazanan kişiler* (Erten, 1999: 30), şeklinde tanımlanabilir. Ayrıca Tomambay (1999: 148) kentli kavramını; *kentsel bölgede kentlilik normlarına uygun toplumsal ilişkiler içinde bir yaşam biçimine sahip olan kişi* şeklinde tanımlanmaktadır.

Öte yandan, kentlileşme; kentleşmeden farklı olarak insanın davranışlarındaki değişim sürecini ifade etmektedir. Kentlileşme, genel manada kentte yaşayan insanların kentle bütünleşmesini, kaynaşmasını da ifade eder. Keleş’in Kentbilim Terimleri Sözlüğü’nde yaptığı kentlileşme tanımı şöyledir: “*Kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, maddi ve manevi yaşam biçimlerinde değişiklikler ortaya çıkarması sürecidir*” (Keleş, 1980: 70).

Kentlileşme, kentleşmeye bağlı olarak ortaya çıkmakta ve kısaca *kırsaldan kente göçen nüfusun ekonomik ve sosyal bakımlardan, kırsal özelliklerinden arınarak, kentin özelliklerini*

kazanması süreci olarak tanımlanabilmektedir (Kartal, 1983: 92-94). Tomanbay'ın (1999:147) kentleşme tanımı ise; *toplumsal ilişkilerinde kentin kültürel değerlerini benimseme, kentsoylu modelinde bir toplumsal düşünme ve yaşama biçimini sürdürür duruma gelme* şeklindedir.

Kentleşme, kentli insan davranışlarının bireyde, ailede ve diğer sosyal gruplarda gelişmesi süreçlerini anlatan bir olgudur. Bu olgu ekonomik, sosyal, siyasal, psikolojik, inançsal ve estetik olmak üzere en az altı boyutta gözlenebilir. Kentleşme, kentli insana özgü davranışlar olarak kendisini somutlaştırır (Bal, 2008: 80).

“Kentleşme” ve “kentleşme” birbiri içinde yer alan ancak farklı olan iki ayrı olgudur. Kentleşme daha kapsamlıdır ve tüm ülke çapındaki değişimleri, nüfus ve kaynak akımlarını içerir. Kentleşme ise, kentleşme akımının içinde yer alan insanlardaki (nüfustaki) değişimleri içerir. Kentleşme sadece tarımsal olmayan üretimin görece ağırlık kazanmasına koşut biçimde, kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran nüfus birikim olayı olurken, kentleşme, “kırdan çözülme” ve “kentte yoğunlaşma” nedeniyle nüfusun ekonomik ve sosyal bakımlardan kırdan özelliklerinden arınarak kentin özelliklerini kazanması sürecidir. Ekonomik açıdan kentleşme, bireyin geçimini tamamen kentte veya kente özgü işlerle sağlıyor duruma gelmesiyle gerçekleşir. Toplumsal açıdan kentleşme ise, kırdan kökenli insanın çeşitli konularda kentlere özgü tavır ve davranış biçimlerini, sosyal ve kültürel değer yargılarını benimsemesi ile gerçekleşmektedir (Kartal, 1983: 92-94).

1.2. Güvenlik ve Güvenlik Hizmeti Kavramları

1.2.1. Genel Olarak Güvenlik Kavramı

Kelime anlamı olarak *toplum yaşamında kanunî düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu*¹ anlamına gelen güvenlik, *kisilerin mallarının, ırz ve namuslarının her türlü saldırı, tehdit ve muhtemel kazalara karşı korunmasıdır* (Şeker, 2005: 61).

¹ TDK'nın yapmış olduğu tanım. <http://www.tdksozluk.com/s/guvenlik/> (Erişim Tarihi: 03.01.2013)

Derdiman'a (1997: 107) göre; güvenlik kavramı kısaca, *kişilerin canlarına, ırzlarına ve mallarına gelebilecek tehlike ve tehditlerin yokluğunu* ifade etmektedir. Güvenlik; sıradan insanın uygun şartlarda yaşamasını, yani gönencini sağlamaktır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Birimi insan gönencinin sağlanmasında beş ölçüt saptamıştır: Ekonomik refah, sağlık, eğitim, siyasal özgürlük ve demokrasi. Ayrıca Ergil, bunlara altıncısını eklemektedir: Tehditlerle baş edebilme kapasitesi (Ergil, 2001: 118-119).

Güvenlik; *bireylerin umumi ve umuma açık yerlerde saldırıya, zorlamaya, itilip kakılmaya, kazaya ve engellemeye uğramadan dolaşabilmelerini veya bulunmalarını, can ve malları için endişe duymamalarını* anlatmaktadır (Duran, 1982: 254). Teknik anlamda güvenlik; *insanların, eşya ve maddelerin, araç ve bilgilerin tehlike ve tehditlerden uzak olma, güven, huzur ve sağlık içinde bulunmasını tehdit eden, zarara ve hasara veya faaliyet ve işlev ya da görevinden men etmeye veya kısıtlamaya, baskı, cebir, şiddet, şantaj veya herhangi bir eylemle onu istenmeyen durumlara yönlendirmek için yapılan işleri durdurmaya, engellemeye, caydırmaya veya etkisini en aza indirmeye yönelik plan, program ve prosedürlerle belirlenen etkinlikler sonucu arzulanan durumun oluşturulmasıdır* (Bal, 2003: 18).

Yukarıdaki tanımlamalardan yola çıkıldığında, güvenlik kelimesi ile genel olarak iki anlam iç içe geçmiş olarak birlikte anlatılmak istenir: Bu kavramlardan birincisi güvenlik, ikincisi de asayıştır. Güvenlik, *devlet otoritesinin tartışmasız bir şekilde tesis edilmesi, devletin kurumlarının ve diğer ekonomik ve sosyal kurumların engelsiz bir şekilde çalışması ve kişilerin özgürlüklerinin hak ve sınırları içerisinde ve sorumlulukların yerine getirilmesi kaydıyla yaşama can, mal ve namus güvenliklerinin sağlanmasıdır*. Asayiş ise; *kurallara karşı çıkan, kendi haklarını aşan, sorumluluklarını yerine getirmeyen ve devletin, toplumun ve insanların güvenliklerine karşı çıkıcı eylemlerde bulunan kişilerin bu eylemlerinin önlenmesi ve önlenemeyen eylemlerden dolayı sanık ve suç delillerinin yargı organına teslim edilerek yasal çerçeve içerisinde cezalandırılmasının sağlanması* ifade eder. Kısaca, güvenlik, suç işlenmesinin önlenmesi; asayiş ise işlenen suçların sanık ve delilleriyle yargı önüne çıkarılarak cezalandırılmasıdır (DPT, 2001: 5).

Yukarıda yer alan güvenlik-asayiş karşılaştırması yanında Ergil (2001: 118-122) ve Kanat (2005: 46-48) da şu değerlendirmede bulunmuştur: Uygulamada iki türlü güvenlik anlayışından söz edilebilir: Birincisi asayiş olarak da adlandırılıp askeri ve polisiye önlemlerle

sağlanan “sert güvenlik”tir. Sert güvenliği klasik güvenlik olarak nitelendirmek de mümkündür. Buradan hareketle sert güvenliğin, askeri ve polisiye önlemlerle sağlandığı sonucu çıkarılabilir. İkincisi, insani güvenlik diye nitelendirebilen “yumuşak güvenlik”tir. Yumuşak güvenlik anlayışı, güvenliğin sadece fiziksel tehdit algılamasıyla açıklanamayacağını ya da var olan bir tehdidin sadece sert önlemlerle giderilemeyeceğini kabul eder. Yumuşak güvenlik anlayışı; şiddet içeren anlaşmazlıkların, uzlaşmazlıkların kaynağında ne olduğuna ilişkin alternatif bir bakış açısına dayanır.

Toplum halinde yaşamının bir getirisi olan güvenlik, *yasal otorite tarafından yeterince sunulması gereken hayati bir hizmettir* (Uludağ, 2010: 1). Güvenlik, *emniyet ve kamu emniyeti gibi kavramlar birbirlerine benzer ya da eş anlamlı kelimeler olup, insanın ve toplumun güvende olması ve kendisini güvende hissetmesi; kişilerin canlarına, mallarına ve ırzlarına bir tehlike gelmemesi* (Derdiman, 2007: 8) anlamlarına gelmektedir. Güvenlik devletin, toplumun ve bireylerin korunması (Yenisey, 2009: 8) ve böylece bunlara bir zarar gelmeyeceği hissini uyandıracak garantiyi içermektedir (Yılmaz ve Derdiman, 2012: 3). Türkiye’de kamu güvenliği hizmetleri bizzat devlet kurumları eliyle sağlanır. Özel güvenlik hizmetleri ise, kanunda belirtildiği şekliyle, kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyettedir (Uryan ve Kaptı, 2011: 155).

Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği’nin 3. maddesine göre; emniyet; *devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik sabotaj tehlike ve kazaları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümünü ve bu önlemlerin alınmış bulunduğu hali* belirtir. Asayiş ise; *hukuka uygun ve gerekli önlemlerin alınması sonucu; devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajların söz konusu olmadığı bir ortamı; düzensizlik ve karışıklıkların önlendiği, hayatın normal akışının sağlandığı hali; dirlik ve düzenin varlığı konusunda kamuda yaratılan yerleşik ve yaygın inancı* ifade eder.

Güvenlik, insan haklarını korumak ve garanti altına almak için güvence olan en önemli öncüdür. İnsanın kendisini güvende hissetmesi başlı başına bir özgürlüktür. İnsanlar, güvenliği sağlanmamış yerlerde endişeli bir hayat sürerler. Güvenliğin yeterince sağlanmadığı ya da bulunmadığı yerlerde kamu hizmetlerinden yeterince yararlanılamaz. Bu ortamlarda, kamu hizmetlerinin sabote edilmesi tehdit ve tehlikesi, diğer hizmet ve yatırımların da durmasına ya da gecikmesine yahut buralara yatırım yapılmasından vazgeçilmesine sebep olur (Yılmaz ve Derdiman, 2012: 4). Güvenlik, herkesin sorumluluk

üstlendiği ortak bir olgu olarak kabul edilmekte; bunun sağlanmasında hem bireylerin, ailelerin ve sivil toplum örgütlerinin, hem de güvenlik örgütlerinin birlikte çalışmalarının gerektiği üzerinde durulmaktadır (Kavgacı ve Çınar, 1997: 577).

Genel kamu hukuku açısından bakıldığında devletin varoluş sebepleri arasında güvenlik gerekçesi önemli bir yer teşkil etmektedir. Devletin kaynağını sosyal sözleşmeye bağlayanlardan Locke, insanların daha iyi ve emin bir hayat sürebilmeleri için devletin oluşturulduğunu vurgular. Rousseau'nun görüşleri de, insanların mülk edinmeye başlayınca aralarında meydana gelen huzursuzluğun giderilmesi için üst bir teşkilatın ortaya çıkarılması gerektiği biçimindedir. Hobbes'a göre devletin meydana gelişinde güvensizlikten kurtulma anlayışı ve amacı ön sıradadır; insanların birbirlerine devleti oluşturmakla zarar veremeyecek duruma geldiklerini, çünkü "insanların birbirlerinin kurdu" olduğunu belirtir (Can, 2005: 291; Derdiman, 2010: 2).

"Kamu güvenliği" kavramı, vatandaşın özel alanı ile kamusal alanın hukuk tarafından tanımlanmış kurullarla çeşitli tehdit, tehlike ve risklere karşı korunması ve bu amaçla kamunun kendisine ait korunma faaliyetlerini içeren süreci ifade etmektedir. Yani kamu güvenliği, genel asayiş hizmetleri ile devletin ülkenin iç ve dış güvenliğinin korunmasına yönelik hizmetlerinden oluşan bir faaliyet alanını içermektedir. Kamu güvenliği kavramı, düzenlediği ve müdahil olduğu alan itibariyle bünyesinde toplumu barındırdığı için vatandaşları; bunu gerçekleştirme araçları itibariyle de güvenlikle ilgili kamusal birimleri kapsayan bir faaliyetler bütünüdür. Bu açıdan vatandaş-devlet ilişkilerinin düzenlenmesiyle de yakından ilişkilidir (Beşe, 2011: 64).

İnsan davranışını belirleyen birincil ihtiyaç, insanın tehlikelere karşı kendini savunması veya güvenlidir (Ergil, 2001: 116). Yakınlarının ve kendisinin can ve mal güvenliğinin sağlanması ve bunun sürdürülmesi bireyin temel kaygısıdır (Dedeoğlu, 2003: 9). Güvenlik herkesin endişesidir. Bir yerleşim; orada yaşayanların güvenliği sağlanmadan ve suç korkusu azaltılmadan, gerçek anlamda 'yerleşim' olma hakkını elde edemez (Ulutürk, 2006: 84).

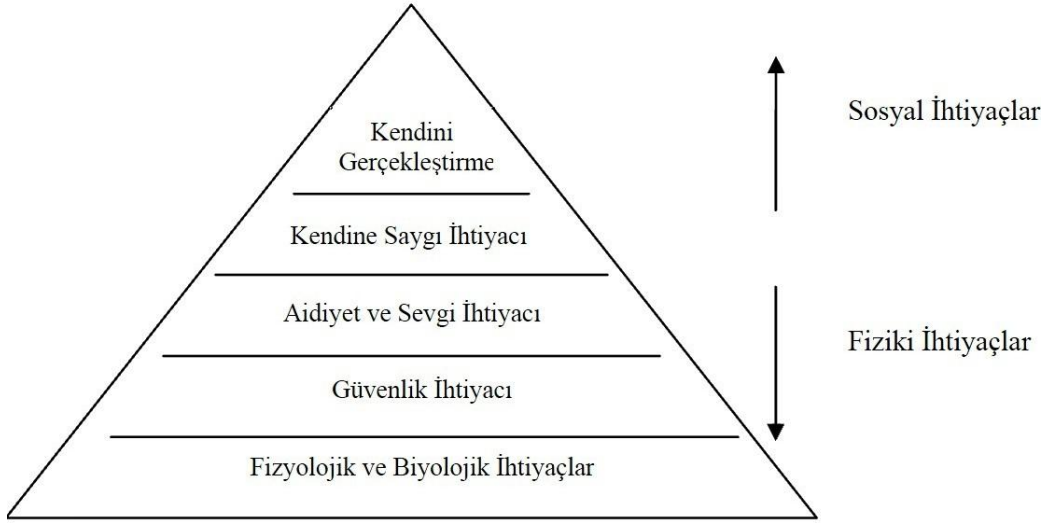
Bütün canlı varlıklar güvenlik içgüdü ve donanımı ile dünyaya gelirler. Her canlının kendine göre güvenliğini sağlayacak bir silahı ve donanımı vardır. Canlılar içinde dünyaya savunmasız ve silahsız gelen tek varlık insandır. İnsanlar, güvenliklerini sağlamanın yolunu

hemcinsleriyle bir arada toplu halde yaşamada bulmuşlardır. Gerçekten insanları toplu halde yaşamaya zorlayan sebeplerin basında güvenlik ihtiyacı gelmektedir (Fındıklı, 1997: 4).

Güvenlik kavramı, insanlığın var oluşundan bu yana karşılamaya çalıştığı en önemli ihtiyaçlardan birisini ifade etmektedir. Bireysel anlamda bakıldığında “güvenlik duygusu”, kişinin varlığına ve sahip olduklarına ilişkin “endişeler ya da kaygılar bütünü” anlatmaktadır. Bu endişe ve kaygılar, esasında varlığın korunması ya da sürdürülmesi amacına dönük bir iradeyi tanımlamaktadır. Yani güvenlik kavramı, en genel anlamda tehditlerden, korkulardan ve tehlikelerden uzak olmak ya da en azından tehdit veya tehlike durumunun minimum düzeyde tutulma çabası anlamına gelmektedir. Bu nedenle güvenlik, varlığını koruma ve sürdürme amacı taşıyan her tür davranış biçiminde karşılaşılan bir olgudur (Beşe, 2011: 63).

Maslow’a göre; insanların temel ihtiyaçları kendi aralarında belli bir hiyerarşiye sahiptir. Alt basamaklarda fiziksel ihtiyaçlar bulunurken daha yukarıdaki her bir basamakla birlikte ihtiyaçlar daha sosyal bir boyut kazanırlar. Hiyerarşi mantığı içinde, daha önemli (*pre-potent*) bir ihtiyaç tatmin edilmeden bir üst basamaktaki bir ihtiyaç ortaya çıkamaz, zira birey karşılanmayan temel ihtiyaca kendisini kilitler. Örneğin, aç bir insanın akli-fikri karnını doyurmaktır; açlığını giderene kadar da bu insanın sevgi veya kendine saygı gibi daha sosyal ihtiyaçları ortaya çıkamaz (Dolu ve diğerleri, 2010: 59). Maslow’un (1942: 336) ihtiyaçlar piramidinde güvenlik, fizyolojik ve biyolojik ihtiyaçlardan hemen sonra gelen en temel ihtiyaçtır. (Bkz: Şekil 1) Dolayısıyla, güvenlik gibi temel bir ihtiyaç karşılanmadan insanların daha üst seviyedeki ihtiyaçlara yönelmesi mümkün olmaz. Zira güvenlik kaygısı yaşayan bir insanın tek arzusu güvenliğini sağlayabilmek için çabalamaktır.

Şekil 1: Maslow'un İhtiyaçlar Piramidi

Kaynak: Dolu ve diğerleri, 2010:60

Maslow'un, klinik gözlemlerine dayanarak insanın ihtiyaçlarını sıraladığı piramidinde de belirttiği gibi, insanlar için güvenlik ihtiyacı, yeme, içme, barınma gibi yaşamını devam ettirmesi için karşılanması vazgeçilmez nitelikteki ihtiyaçlardan hemen sonra; toplumsal/sosyal ihtiyaçlar, saygınlık ve bağımsızlık ihtiyacı gibi ihtiyaçlardan ise önce gelmektedir (Göksu, 2002: 28).

1.2.2. Suç ve Kentleşme İlişkisi

Bireyler, bir toplumu oluşturan ana unsurlardır. Toplamların genel yapıları, bireylerin kendi aralarındaki ilişkilerin düzeyi ve niteliğiyle belirlenir. Yani toplumsal uyumun fazla olması, bireyler arasında belirtilen bu ilişkilerin düzeyinin iyi derecede ve kaliteli düzeyde olmasına bağlıdır. Toplumdaki bireyler arası uyum, dayanışmayla ilgilidir. Bireyler arasında bulunan dayanışma ve birbirlerine olan güven duyguları yaşanabilir güvenli ortamlar oluşmasını sağlar. Bu dayanışma ve güven ilişkisi düzeyi zayıfladıkça sosyal düzen zedelenmektedir.

Suç, evrensel ve genel bir olaydır. Suç, tarihin en eski devirlerinden itibaren var olmuştur ve ileride de var olmaya devam edecektir. Suçsuz bir toplum hayalden başka bir şey

değildir. İnsanların içinde ihtiraslarla birlikte toplum halinde yaşamanın ortaya çıkardığı çeşitli sosyal çelişkiler ve uyumsuzluklar buldukça suç da var olacaktır. Suçun diğer bir özelliği de göreceli olmasıdır. Suçu oluşturan eylemler zaman ve yere göre değişkendir. (Dönmezer, 1994: 45)

Dönmezer (1994: 48) tarafından *topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem*, şeklinde tanımlanan suç; Kulaksızoğlu'na (1998: 196) göre; hukuki ve ahlaki kuralların çiğnenmesi anlamına gelen suç, *toplumdaki hukuk düzenini bozduğu için yasalar tarafından yasaklanmış eylemlerdir*.

Tosun (1967: 137) ise suçu, *işlenmesi yasak edilmiş ve ceza müeyyidesi (yaptırım) ile tahdit altına alınmış fiiller* olarak tanımlamaktadır. Yılmaz (2004: 1124) ise benzer bir tanımlama ile suçun *hukuk kurallarının yasakladığı ve yapılmasına veya yapılmamasına cezai yaptırım bağladığı eylemler* olduğunu ifade etmektedir.

Jhering'e göre suç, *toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırı* iken, Durkheim'a göre suç, *kolektif bilincin kuvvetli ve belirilmiş tutumlarını ihlal eden fiillerdir* (Dönmezer, 1994: 59).

Suç; bireylere, topluma ve kamu düzenine olan sayısız etkileriyle kesinlikle üstesinden gelinmesi ve önlenmesi gerekli bir problemdir. Suçun yol açtığı zararlar suçun doğrudan sebep olduğu maddi-manevi hasarlardan başlar ve direkt olarak mağdurun, sonra dolaylı olarak yakınlarının ve tüm toplumun kayıplarına kadar uzanır. Suçun neden olduğu maddi hasarların yanı sıra, suçun sebep olduğu toplumsal sarsıntı, korku ve güvensizlik ortamı da tamiri en zor olan hasarlardandır. Zira suç korkusunun ortaya çıkarmış olduğu toplumsal fatura, suçun kendisi tarafından neden olunan faturadan çok daha yüksektir. Suçun sebep olduğu güven bunalımları nedeniyle örselenen halkın birbirine güveni günden güne azalır. Neticede, bu tip bireylerden oluşan ve toplumsal barış ve huzurun bozulmuş olduğu toplumlar dış etkilere açık ve suçun rahatça kök salıp gelişebileceği en uygun vasatı oluşturmaktadır (Dolu ve diğerleri, 2010: 61). Çağımızın önemli sorunlarından birisi olan suç olgusu, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin toplumsal sorunlarından olduğu gibi aynı zamanda hem gelişmemiş hem de süper güç olarak nitelendirilen ülkelerin de toplumsal sorunlarından (Sevim ve Soyaslan, 2009: 25).

Suç, tek bir nedene indirgenemeyecek kadar karmaşık bir yapıya sahip olsa da sağlıklı kentleşme sürecinde ortaya çıkan olumsuzluklardan etkilenen bir olgudur. Kent güvenliğinin sağlanması ve suçla daha etkin bir mücadelenin gerçekleştirilebilmesi açısından suçun yapısal ve bireysel nedenleri bir arada değerlendirilmeli ve buna yönelik çözüm önerileri geliştirilmelidir (Gökulu, 2010: 224). Suç olgusunun nedenlerini araştırırken hem toplumsal, hem bireysel hem de mekân ile ilgili faktörlerin göz önüne alındığı bütüncül bir yaklaşımın gerekliliği kuşkusuzdur (Düzgün, 2007: 10).

Suç kavramından sonra “kente karşı suç” kavramına da değinmek gerekir. Kente karşı suç, *kent yaşamındaki düzeni belirleyen kurallara aykırı her davranışa* verilen genel bir isimdir. Bu anlamda, *hem çeşitli yasal düzenlemelerle yasaklanan ve uyulmaması durumunda uygulanacak yaptırımı bulunan eylemler, hem de yasal düzenlemelerde yer almayan ve daha çok ahlaki değerlere göre yargılanan davranışlar* kente karşı suç kavramı kapsamındadır. Kente karşı işlenen suçların hemen hemen tümü, toplumun uğrayacağı zararı hiç önemsemeksizin kişisel çıkarını önde tutanlar tarafından işlenir. Ayrıca, kente ve kent yaşamına en büyük zararı veren suçların işlenmesinde kent yönetiminde sorumluluğu olanların -doğrudan ya da dolaylı olarak- büyük payı vardır (Türksoy, 2006: 12).

Kente karşı suç; *kentin kent olmak nedeniyle sahip olduğu kimi özelliklerinin ve değerlerinin yok edilmesine, bu değerlere saldırılmasına yönelik eylemlerdir*. Bu çerçevede balkonlara çamaşır asılmasını, yollara çöplerin atılmasını, yapıları birer beton yığımına dönüştüren mimari anlayışı da kentin estetik görünümünü bozduğu için kente karşı suç saymak gerekir. Burada zarara uğrayan yalnızca fiziksel mekân olarak kent değil, aynı zamanda kentlilerdir. Ancak, kentliler burada hem kente karşı suçun mağduru, hem de faili olabilmektedirler. Belki de fail olanlar kentliler değil, kentte yaşayanlardır. Çünkü daha önce de ifade edildiği gibi kentte yaşamak her zaman kentli olmak anlamına gelmemektedir. Kente karşı suç eylemini gerçekleştiren kişi bir anlamda kentli haklarını da hiçe saymaktadır. Kentte yaşayan herkesin sağlıklı, temiz ve güvenli bir kentsel alanda yaşama, kentsel kamu hizmetlerinden yeterli ölçüde yararlanma, kendini geliştirebileceği ekonomik, toplumsal ve kültürel olanaklara sahip olma hakkını ifade eden kentli haklarının temel haklarla, ekonomik, sosyal ve siyasal hakların yanı sıra üçüncü kuşak haklarla da beslendiğini kabul etmek gerekir (Mengi, 2007: 47).

Kent, gerek neden olduğu yeni davranış biçimleri ve gerekse fizikî, toplumsal, kültürel ve ekonomik yapısı gereği suç işlemek için daha uygun alandır. Bu konuda ilk kuramsal çalışmalar Chicago Okulu'nca yapılmıştır. Kent ve suç ilişkisine yönelik sosyolojik kuramları; Chicago Okulu'nun geliştirdiği ekolojik yaklaşım, anomi kuramı ve kültür çatışması kuramı olarak sıralamak mümkündür (Karasu, 2008b: 259).

“Ekolojik Yaklaşım”a göre, insanın maddi çevresini oluşturan kent onu etkilemekte, davranış biçimlerinin belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Sosyoloji ve kriminoloji alanlarında yeni yöntemler ve araştırma konuları kazandıran Chicago Okulu'nun temel hareket noktası, insan davranışının genetik yapı nedeniyle değil, toplumsal ve maddi çevre faktörlerinden etkilenerek oluştuğu düşüncesidir. Chicago Okulu için; kent, uygar insanın doğal yaşam alanıdır (Karasu, 2008b: 259). Chicago Okulu, 20. yüzyılın başlarında Amerika'da kentlerde yaşanan; 1. Dünya Savaşı'nın yarattığı sorunlar, içki yasağı, 1929 Ekonomik Bunalımı gibi konularla ilgilenmiş ve bunların suç artışı, ahlaki çöküntü ve suç çeteleri gibi olumsuzluklara neden olduğunu ortaya koymuştur (Demirbaş, 2001: 132).

“Anomi Kuramı”, temelde bireyin kentte yaşadığı karmaşa, açmaz sonrasında anomi yaşamasını, bunun sonucunda suça yönelişini anlatır. Kısaca, anomi, kuralsızlık (normsuzluk) demektir. Eğer bir toplumdaki kültürel ve toplumsal yapının bütünleşmesi kötü olmuşsa, yani kültürel yapının istediği davranışları, toplumsal yapı engellemişse, bu anomiyeye, başka bir deyişle, normların yıkılmasına, kuralsızlığa doğru bir gidişata neden olur (Demirbaş, 2001: 126). Merton, toplumda üyelerin belli bir amacı olduğunu, fakat herkesin amaçlarını gerçekleştirmede aynı başarıyı gösteremediğini, bu durumun sapıcı davranışlar için zemin hazırladığını ifade eder. Meşru yollarla beklentilerine ve hedeflerine ulaşamayan birey, ihmal edilmişliği ve dışlanmışlığı kaldıramayacağı için, büyük bir olasılıkla sapkın davranışlara ya da bir aşama daha öteye geçerek suça yönelecektir. Anomi, kente yeni gelen kırsal değer yargılarına sahip bir bireyin kente uyum sağlama sürecinde yaşadığı zorlukların bir sonucu olarak da karşımıza çıkabilir. Birey, içinde yer aldığı kentle, toplumla bütünleşemediği, kentteki işbölümüne dâhil olmadığı sürece, toplumsal bütünleşme dışında yeni arayışlar içine girebilecek, alkol ve uyuşturucu alışkanlığı, suç işleme vb. sapkın davranışlar geliştirecektir (Karasu, 2008b: 260-261).

“Kültür Çatışması Kuramı” ise; suçluluğu, farklı kültürel değerler ve davranış normları arasındaki bir çatışmanın neticesi olarak, sadece göçmenler, yabancılar ve etnik azınlıklar bakımından sınırlı bir biçimde ele almıştır (Demirbaş, 2001: 125).

Kentleşme süreci içerisinde aile, din gibi toplumu bir arada tutmaya yarayan kurumlarda çözümler yaşanabilir. Bununla birlikte kentleşme süreci her zaman bireylerin istihdam edilmesi anlamına gelmemektedir. Bütün bu yapısal olumsuzlukların yanında bireylerin kente uyum sağlayamaması alt kültür gruplarının varlığı bu kültürlerle etkileşim içerisine girmenin kolaylığı gibi daha küçük düzeyde bireyler üzerinde olumsuz etki oluşturabilecek özellikler, kentleşme ile suç arasında bir ilişki kurulmasına olanak tanımaktadır. (Gökulu, 2010: 214). Kentleşme ve suç arasında özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından genellikle anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yoğun göç olgusu ile bir arada gerçekleşen kentleşme süreci sağlıksız yapılaşma, işsizlik, kamu hizmetlerinin yetersiz kalması gibi sorunları beraberinde getirmektedir (Gökulu, 2010: 222-223).

Kentlerde güvenlik sorununun temel sebeplerini, “aşırı göç ve hızlı kentleşme”, “yoksulluk/yoksunluk”, “denetim yetersizliği” ve “kentsel altyapı yetersizliği” oluşturmaktadır (Kaya, 2008: 21). Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kentleşme ve suç arasındaki ilişkinin en önemli boyutlarından birisi göç olgusudur. Sağlıksız kentleşme süreci ile birlikte büyükşehirlere akın eden kitleler sosyal, ekonomik ve kültürel olarak kent yaşamına adaptasyon sağlamayabilir. Bir umut yolculuğu olarak gerçekleşen göç süreci sonucunda iş bulamayan, kent yaşamının gerektirdiği kurallara adapte olamayan birey bu süreç içerisinde suçlu alt kültürlerle etkileşim içerisine girebilir (Gökulu, 2010: 221).

Kentlerin insan hareketlerine bağlı olarak nüfusunun hızla artması, özellikle kentsel yerleşimleri sosyal kontrolün azaldığı mekânlara dönüştürmektedir. Bu değişim nedeniyle, kentlerde topluma ve kente karşı işlenen suçların oluşmaması ve/veya engellenmesi önem kazanmıştır. Belirtilen dönüşüm nedeniyle, 21. yüzyılda kentlerin en önemli sorunu, geçmişinde de görüldüğü gibi, güvenliğin sağlanması olmuştur (Aksoy, 2007: 11). Özellikle sağlıksız kentleşme ve bunun yarattığı toplumsal sorunlar kentlerde suça neden olan yapısal değişkenler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bu süreç içerisinde kentli ve yurttaş olabilmek, yaşanan çevredeki olaylara seyirci kalmadan etkin ve duyarlı bir rol üstlenebilmek suç önleme stratejileri açısından oldukça önemlidir. Kentleşmenin getirdiği sorunlarla baş

edebilmek ve bu sürecin olumsuz yönlerinden kurtulabilmek bir anlamda ‘kentlileşmek’ kavramıyla da alakalı bir durumdur (Gökulu, 2010: 218).

Kentsel bölgelerde suçun yoğunlaştığı sonucundan sonra suçu açıklayan teoriler ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın başlarında itibaren suçlu insan üzerinde araştırmacılar ilk teorilerini ortaya koymaya başlamışlardır. Geliştirilen bu teoriler öncelikli olarak biyoloji, antropoloji ve psikoloji disiplinlerinin ilgisini çekmiştir. Bu nedenle suçu açıklamaya çalışan teorilerin bir kısmı biyolojik ve psikolojik açılardan (birey odaklı olarak) yaklaşmış diğer bir kısmı ise suça sosyolojik (toplum ve çevre etkenleri ile) bir açıklama getirmeye çalışmıştır. Özellikle, “sosyolojik teoriler” suçun açıklanmasında çevre ile insan arasındaki etkileşime odaklanmıştır. Suç olarak nitelendirilen davranışları, meydana geliş biçimlerini ve kapsamalarını tam olarak açıklayan bir teori yoktur. Suç teorileri tek bir insan için değil belirli bir grup için açıklayıcıdır. Günümüzde kentsel ölçekte, yerel ve küresel boyutta yaşanan ve yaşanmakta olan süreçlerde özellikle sosyal, kültürel ve ekonomik nedenlerden dolayı sosyolojik teoriler ön plana çıkmıştır. Suç olaylarının meydana geldiği alanların özelliklerini ve etkinliğini açıklamada sosyolojik teoriler kullanılmaktadır (Aksoy, 2007: 12).

Kentsel güvenliği etkileyen içsel (mekânsal ayrışma, sosyal dışlanma) ve dışsal (güvenlik sistemleri, kent planlama) etkenler yerel ve ulusal yönetimlerin güvenlik politikalarını değiştirmek zorunda bırakmıştır. Bunun sonucunda, yönetim şekli ve siyasalar yeni yönetim yapılanmasında daha etkin olarak yer almaya başlamıştır. Teknik ve bireysel kontroller kamu alanlarında sıkılaşmaya başlamıştır. Dolayısıyla, yalnızca suç önleme şemsiyesi altında politikaların geliştirilmesi yeterli olmamış, güvenliğin hissettirilmesi özeline odaklanılmıştır. Sanayileşmenin kentleşmeye oranla ağır temposu, kentlere akan iş gücünü işletmelerin emmesini engellemektedir. Bu nedenle kente göç edenler, belli bir uzmanlaşmaya dayanan sanayi alanından ziyade geçici, uzmanlaşma istemeyen hizmetlerde istihdam olmakta, marjinal sektör denilen seyyar satıcılık, ayakkabı boyacılığı ve kapıcılık faaliyetleri gibi üretken olmayan işlerle uğraşmaktadırlar. Bu durum açık işsizliğe ayrıca vergi toplanamayan kayıt dışı bir ekonomi oluşmasına ve kırsal kesimden kentlere gelen genç becerikli atılın unsurların yerinde kullanılmaması sonucu “toplumsal erozyon”a neden olmaktadır (Aksoy, 2007: 13-14).

1.2.3. Suç Korkusu (Güvenlik Endişesi)

Kesin ve net bir tanım bulmak pek mümkün olmamakla birlikte “suç korkusu” Ferraro tarafından *duygusal korku veya endişe reaksiyonu* olarak ifade edilmiştir. Bu reaksiyon, şahsın belirli bir suça ya da suç ile ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirilmektedir (Uludağ, 2010: 4).

İnsanların kendilerini ne kadar güvende hissettiklerinin bir göstergesi olarak kabul edilen “suç korku seviyesi,” devlet otoritesi tarafından sunulan güvenlik hizmetinin kalitesini ve etkinliğini belirleyecek en önemli ölçülerden birisi sayılabilir. Diğer bir ifadeyle, vatandaşların yaşadıkları ülkede bir suçun mağduru olmaları konusundaki endişelerinin ulaştığı seviye ve bu endişeye bağlı olarak günlük hayatlarında meydana gelen olumsuzluklar, o ülkede sunulan güvenlik hizmetinin ne derece amacına hizmet ettiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir (Dolu ve diğerleri, 2010: 61).

Genel manada suç korkusu kavramını; *bireylerin her an, hukukun suç olarak nitelendirmiş olduğu bir fiile maruz kalabileceği şeklinde kaygılanması* şeklinde tarif edebilmek mümkündür. Dünyanın birçok ülkesinde ve Türkiye’de, kentlerin güvensiz mekânlar olarak algılanmaya başlanmasının öncelikli nedeni ise kentsel suçun yaygınlaşması ve suçun kentlerde yaşamı tehdit edecek boyuta ulaşmış olmasıdır. Fakat kentlerde yaşanan güvenlik problemi sadece suçun kent ve kent ekonomisi üzerinde yarattığı fiziksel ve ekonomik zararlarla kalmamakta, artan suç oranlarının kentte neden olduğu en büyük etkilerden biri de toplumda yarattığı “suça maruz kalma korkusu” ya da kentsel mekânda duyulan “güvensizlik hissi” olmaktadır (Ataç, 2007: 16).

“Suç korkusu”, daha önce de ifade edildiği gibi, insanların kendilerini ne kadar güvende hissettikleri güvenlik hizmetlerinin kalitesi ve vatandaşların bu hizmetlerden ne kadar memnun oldukları noktasında en önemli ölçütlerden biri olarak değerlendirilmelidir. Ne var ki, çoğu zaman kolluk kuvvetleri ile vatandaşların öncelikleri arasında uyumsuzluklar görülmekte ve bu da vatandaş açısından önemli olarak değerlendirilen bazı sorunların kolluk tarafından aynı ölçüde itibar görmemesine neden olabilmektedir. Örneğin; polis açısından, ses getirecek operasyonlar yapmak, çetelerle mücadele etmek veya büyük bir mafya tarzı örgütü çökertmek en büyük icraatlar olarak görülürken, vatandaşlar açısından mahallelerindeki asayişin bozuk olması veya hemen yakınlarındaki parkta taşkınlık yapan gençlerin neden

olduğu huzursuzluk, polisin ulusal çapta ortaya koyduğu büyük işlerden çok daha fazla önem taşımaktadır. Polisin en geniş dairede ülke çapında ve oldukça sınırlı sayıdaki belli bir suçlu grubun üzerine giderek prestijli operasyonlar peşinde koşmak istemesi Emniyet Teşkilatı açısından anlaşılır bir durum olsa da, bu bakış açısının vatandaşların kendilerini ne ölçüde güvende hissettikleri noktasında pek de olumlu bir etki yapmadığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla güvenlik birimlerinin mevcut başarı değerlendirmesini terk ederek halkın kendilerini ne kadar güvende hissettikleri, insanların akşam vakti aileleriyle rahatça sokakta dolaşıp dolaşmadıkları üzerine yoğunlaşarak vatandaş memnuniyetini hedeflemeleri, hizmet önceliklerini ve bu hizmetleri sunuş biçimlerini ona göre şekillendirmeleri insanların yaşadıkları güvenlik endişelerini en aza indireceğinden büyük önem arz etmektedir (Dolu ve diğerleri, 2010: 61-62). Geçmişten günümüze dek yaşanan suç korkusunun temelinde kentlerde her geçen gün artan suç oranları ve gelişen yeni suç türleri yer almakta ve gelişmiş kentler “suç” ya da “güvensizlik” ile anılmaya başlamaktadırlar (Ataç, 2007: 16).

Toplumda güvenlik endişesinin mümkün olduğunca minimuma indirilmesi, huzur ve güvenin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Bireylerin kendilerini güvende hissedebilmeleri, sosyal hayatın da devamını sağlamaktadır.

Kriminoloji literatüründe suç korkusu, suçla çok yakından ilgili olmakla birlikte suçtan bağımsız bir olgu olarak ele alınan ve kamu politikaları üzerinde ciddi etkileri olan bir problemdir. Suç korkusuyla başa çıkabilmek için suçla mücadele çalışmalarının suç korkusunun bireysel ve toplumsal yansımaları dikkate alınarak yerine getirilmesi şarttır. Bu nedenle, öncelikle suç korkusuna neden olan bireysel, fiziksel, sosyal, politik ve ekonomik faktörlerin ortaya çıkarılması, daha sonra da elde edilen bulgular ışığında müdahale ve hareket stratejilerinin belirlenmesi gerekmektedir. Yani, güvenlik ve suçla mücadele politikaları bilimsel araştırma sonuçlarına göre oluşturulmalı ve atılması gereken adımlar bilimsel veriler çerçevesinde şekillendirilmelidir (Dolu ve diğerleri, 2010: 74-75).

Kent mekânının suç korkusu üzerinde ve suç korkusunun da mekân üzerinde karşılıklı bir etkileşimi söz konusudur. Bir taraftan suç korkusu kentsel mekânda “güvensiz” olarak tanımlanan ve bu nedenle kullanılmayan, terk edilen ve yerini suç eğilimli kişilere bırakan yerlerin oluşmasına neden olurken, diğer taraftan kentsel alanların mekânsal özellikleri çoğu zaman suçun o mekânda işlenmesini kaçınılmaz kılmaktadır (Ataç, 2007: 16).

1.2.4. Güvenlik Hizmeti Kavramı

İnsan, yapısı gereği toplum halinde yaşamak zorundadır. Her insan topluluğunun yaşamını sürdürebilmesi için bir düzene, disipline ve güvene ihtiyacı vardır. İşte toplumdaki bu düzen ve güven, güvenlik hizmetleri sayesinde sağlanır (Şeker, 2005: 61). Güvenlik, devlet hayatında vazgeçilmez bir hizmettir; demokratik toplumlarda kişilerin ve toplumun ırz, can ve mal emniyetini korumaya hizmet ettiği kadar, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını da garanti eder (Yılmaz ve Derdiman, 2012: 1).

Bazı ülkelerde (ABD, İngiltere vb.) hem şehirlerde hem de kırsalda sadece polis, kamu düzenini sağlamakla görevliyken; bazı ülkelerde ise, (Türkiye, Fransa vb.) polis sadece şehirlerde asayiş ve kamu düzenini sağlamakta, kırsalda ise bu görevi jandarma yapmaktadır. Ancak birçok gelişmiş ülkede jandarma yavaş yavaş iç güvenlik hizmetinden geri çekilmekte ve onun yerini polis almaktadır (Çevik ve Göksu, 2007: 14). Güvenlik hizmetlerindeki yeni yaklaşıma göre Cerrah (2000: 5), polisliğin önceleri güç (force) olarak tanımlandığını, şimdi ise güç olarak değil hizmet (service) olarak tanımlandığını belirtir.

Polis; demokratik olarak gelişmiş olan ülkelerde bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin kısıtlayıcısı olmayıp tam tersine bu temel hak ve özgürlüklerin teminatı, sağlayıcısı ve güvencesi olmaktadır. Bu teminatı yerine getirmek için çabalamak, polisin güvenlik hizmetlerini sunmasındaki en büyük aracı olacaktır. Polislik mesleğinin amacı, herhangi bir şekilde saldırı olmayıp kamu güvenliğinin ve halkın huzurunun sağlanmasıdır. Avrupa Polis Etiği Yönetmeliğinin 12. Maddesine göre; *“Polis, hukukun toplumda hâkim olması için çalışan ve halka hizmet sunan bir meslek grubu olarak halkın saygısını kazanma amacı olan bir kurum olarak yapılandırılmalıdır.”* Burada da görüldüğü gibi, polislikte “güç” kavramından ziyade “hizmet” kavramı ön plandadır.

Polisin güvenlik hizmetini üretirken çoğu zaman güç kullandığı görülür. Bu güç kimi zaman bir takım yaptırımların uygulanması esnasında görülürken, kimi zaman caydırıcı güç olarak da karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal olaylardaki çevik kuvvetin engelleyici tutumu ya da istihbarat polisinin suç işlenmeden önce bilgi edineceğinin bilinmesi veya mahalle ve sokaklarda, yankesicilik ve hırsızlığa karşı devriye gezen yaya devriyelerin her biri polisin caydırıcı gücünü göstermektedir (Beren, 2001: 83). Polislik, yalnızca güç olarak algılanmamalı ve tanımlanmamalıdır. Tıpkı doktorların kamuya sağlık hizmeti, öğretmenlerin

eğitim hizmeti verdiği gibi, polisler de güvenlik hizmeti sunmaktadır. G ise bu hizmetin sunulmasında başvurulan bir araçtır.

Görevin g ya da hizmet olarak tanımlanması, polislik uygulamalarını temelden etkileyen bir unsurdur. Polis; yaptığı görevi g olarak gördüğünde, ezici, baskıcı yönünü ne çıkartacak iken görevini hizmet sektörü olarak gördüğünde ise; yurttaşı daha çok anlayabilme ve kendisini anlatabilme adına anlayışlı olma ve hizmet sunma yönlerini ortaya çıkaracaktır (Beren, 2001: 84). Polis, güvenlik hizmetini sunarken bu hizmetini, eğitiminin verdiği özgüvenle ve mesleğinin gerektirdiği profesyonellikle gerçekleştirmelidir. Kendisine güvenlik hizmeti sunulan halk, polise karşı yanlış davranacak olsa da bu hiçbir şekilde polisin de halka karşı yanlış davranabileceği anlamına gelmez. Polis görevini yerine getirirken görev ve sorumluluklarını bilerek hareket etmeli ve sahip olduğu yetki çerçevesinin dışına çıkmadan, kanuni kapsamda hareket etmelidir. Aynı şekilde polis, güvenlik hizmetinin icrasında tahriklere kapılmamalı, halka karşı tarafsız olarak davranmalıdır.

Toplum halinde yaşamanın bir getirisi olan “güvenlik” yasal otorite tarafından yeterince sunulması gereken hayati bir hizmettir (Uludağ, 2010: 1). Etkili bir güvenlik hizmetinin amacı sadece güvenliği korumak ve asayişi sağlamak değildir. Devletin varoluşunun ve varlığını sürdürmesinin en temel şartlarından biri de Devlet otoritesinin tesis edilmesidir. Devletin, toplumun ve fertlerin güvenliklerinin sağlanması ana amaçtır (DPT, 2001: 5). İnsan ihtiyaçları arasında yer alan ve en önemli ihtiyaçlarından birisi; güvenlik ve güvenlik hizmetinin sunulması olduğundan, güvenlik hizmeti topluma sunulmuş olan hizmetlerden birisi olup bu hizmetin nasıl sunulduğu çok önemlidir.

Güvenlik hizmetlerinin kapsam olarak iki grupta ele alınabilmesi mümkündür. Birinci grubu, genel güvenlik hizmetleri; ikinci grubu ise özel güvenlik hizmetleri oluşturur. Genel güvenlik hizmetleriyle anlatılmak istenen; önleyici ve izleyici güvenlik hizmetleridir. Özel güvenlik hizmetlerinden ifade edilmek istenen ise; devletin genel güvenlik hizmeti kapsamında ele alındığında bu hizmetlerin genel hizmet kriteri ile yeteri kadar sağlanamayan konulardaki hizmet ihtiyacının özel güvenlik yöntemleriyle sağlanmasıdır (Çamlıbel, 2004: 83-84).

Güvenliğin tesisi her ne kadar temel amaç ise de, aynı derecede önemli olan, güvenlik hizmetlerinde etkinliğin sağlanmasıdır. Burada etkinlikle anlatılma istenen kavramları kısaca şöyle ifade etmek mümkündür (DPT, 2001: 5-6):

İlk planda güvenliğin hızlı bir şekilde tesisi öncelikli amaçtır. Yani gerek suç işlenmesinin önlenmesi gerekse işlenen suçların sanık ve delilleri ile birlikte yargıya tesliminde daima en kısa zamanda sonuç alınmalıdır. Burada zaman bakımından verilecek bir fire caydırıcılığı azaltacağı gibi asayışı de zora sokacaktır. Bu anlamda Devletin güvenlik hizmeti gören kuruluşlarından beklenen; suç işlenmesine karşı ve işlenen suçların sanık ve delilleri ile birlikte yargı organına teslimi konusunda kesin kararlılıklarını, tarafsızlıklarını ve güçlerini hukuka ve kanunlara daima uygun olmak şartıyla, hızlı ve etkili bir şekilde ortaya koymalarıdır.

İkinci olarak gerek önleyici gerek izleyici zabıta hizmeti görürken Devletin güvenlik kuruluşları gerek sanıklara, gerekse mağdurlara karşı duygularına ve başka etkilere kapılmadan tarafsız olarak davranmalıdır. Tarafsızlık gerçek anlamıyla sağlandığı takdirde, zaman içerisinde güvenlik güçleri toplumun ve kişilerin teminatlarının bir güvencesi olacaktır. Tarafsızlığı açıkça görülen güvenlik güçlerinin karar ve işlemleri her kesimden hem destek hem de kabul görecektir. Bu destek ve kabulle, toplum ve kişilerle güvenlik güçleri arasında hem etkili bir diyalog kurulacak hem de karşılıklı bütünleşme sağlanacaktır.

Üçüncü olarak etkinliğin içinde bulunması gereken özellik objektifliktir. Objektiflik bir anlamda tarafsızlığı ifade ettiği kadar bir anlamda da güvenlik kuruluşlarının vardıkları her sonucun ve aldıkları her kararın objektif verilere dayandırılmasını ifade eder. Yani hiçbir şekilde kararlar kişisel tanımlara ve tahminlere göre alınmayacaktır. Alınan her kararın ve varılan her sonucun, objektif bir şekilde belgelendirilmesi sanıklara yargıya ve topluma karşı açıklanması gerekir.

Dördüncü olarak etkinliğin içinde bulunması gereken anlam şeffaflıktır. Bununla ifade edilen husus, güvenlik hizmetlerindeki işlem ve davranışların bir gizlilik içerisinde değil, açık ve aleni olarak yürütülmesidir. Bu anlamda şeffaflık, tarafsızlığın ve objektifliğin hem sonucu hem de alt yapısıdır.

Beşinci olarak etkinliğin taşıdığı amaç, isabetli ve doğru sonuçlara ulaşılmasıdır. İsaletli ve doğru sonuçlara ulaşmak güvenlik hizmetlerinde etkinliğin en temel amacıdır. Buna rağmen bu amacı sonuncu olarak zikretmemizin sebebi, bundan önceki amaçlar gerçekleştirilmeden bu amaca ulaşamayacağı ve dolayısıyla bundan önce zikredilen amaçların öneminin vurgulanması içindir. Devlet, güvenlik hizmetlerini etkin bir şekilde yerine getirmek için yılın 365 gününde, günün 24 saatinde ve yurdun her noktasında daima kararlı ve dinamiktir. Suç işlemeye kalkışanları engelleyecek, buna rağmen suç işleyenleri ise en kısa zamanda tarafsız bir şekilde objektif olarak şeffaflık kuralları içinde hukuka uygun bir şekilde yargıya götürecektir.

Güvenlik hizmeti gören kuruluşlar, ülkenin her yerinde toplumun her kesiminde yılın her gününde ve günün 24 saatinde görevdedir. Bu özellik güvenlik hizmetlerinin devamlılığının ifadesidir. İkinci olarak güvenlik hizmetleri hem Devlet otoritesini hem toplumu hem de insanları suça karşı koruma konusunda karardır. Üçüncü olarak güvenlik güçleri işlenen suçlara karşı hiç bir şekilde bir müsamaha göstermeksizin suçların sanık ve delilleri ile birlikte yargı organına en kısa zamanda teslim edilmesi konusunda karardır. Bunların yanında güvenlik hizmeti gören kuruluşların aslında var olan ve çağın gelişimi içinde gittikçe genişleyerek önem kazanan bir özelliği bu kuruluşların aynı zamanda topluma ve insanlara karşı sevgi şefkat ve iyi niyetle yardıma hazır bir kuruluş olmasıdır (DPT, 2001: 7).

Kamu hizmeti içerisinde yer alan güvenlik hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilebilmesi güvenlik kuruluşlarının dünyadaki gelişmelere, değişmelere uygun olarak örgütlenebilmesi ve sorunlarının asgariye indirilebilmesine bağlıdır (Şeker, 2005: 62).

Güvenlik hizmetlerindeki yöntemleri başlıca dört başlık altında toplamak mümkündür (DPT, 2001: 9): Bu konuda birinci grubu önleyici güvenlik hizmetleri oluşturur. Önleyici güvenlik hizmetlerinin temel özelliği suç işlenmesini önleyecek caydırıcı ortamın tesis edilmesi ve sükûnun devamının sağlanmasıdır. İzleyici güvenlik hizmetlerinin temel özelliği önleyici güvenlik hizmetlerine rağmen suç işlenmesi halinde suçların sanıklarının delilleri ile birlikte yargıya teslim edilmesidir. Bu niteliği ile izleyici hizmetler önleyici hizmetlerin tamamlayıcısı ve destekleyicisi durumundadır. Üçüncü grubu oluşturan hizmetler ise düzenleyici hizmetlerdir. Bu hizmetlerin temel özelliği topluma, vatandaşlara ve idareye belirli hizmetlerin düzenli olarak verilmesidir. Pasaport işlemleri, ruhsat işlemleri, plaka

işlemleri, trafik hizmetleri, foto film hizmetleri, yabancıların kontrolü gibi... Dördüncü grubu oluşturan hizmetler yardım içerikli hizmetlerdir. Bu hizmetlerin temel özelliği çeşitli şekillerde yardıma ihtiyacı olan kişi veya kişilere gereken yardımın sağlanmasıdır. Etkili olması ve halkla daha iyi yaklaşması bütünleşmesi istenen bir güvenlik hizmeti gören kuruluşların dördüncü grup hizmetlerinin arttırılmasında yarar vardır. Güvenlik hizmeti gören kuruluşlar bu şekilde hem güvenliğin korunması ve asayişin sağlanması konusunda daha başarılı olurlar hem de halkla ilişkilerini geliştirerek toplumdan daha büyük oranda kabul, destek ve yardım görürler.

1.3. Kentlerin Güvenliği ve Güvenli Kent Kavramı

1.3.1. Kentlerin Güvenliğine Tarihsel Bakış ve Kent Güvenliği Kavramı

Kentte biriken sermayenin cazibesi ile kente yönelik saldırılar ve kent alanındaki suç problemleri artmıştır. Yoğun iş ve paranın olduğu kentler, güvenlik kaygılarını da beraberinde getirmiştir (Şeker, 2009: 147). Güvenlik faktörü kentlerin kurulmasında çok önemli bir rol oynamıştır (Ulutürk, 2006: 17). Pirenne (1990: 110-123), Ortaçağ kentlerinin temel niteliğinin tüccarların duydukları güvenlik gereksinimi olduğunu ifade etmektedir. Pirenne, ülkelerini geliştirmek ve zenginleştirmek isteyen prenslerin, tüccarları ülkelerine çekebilmek için eşkıyalara karşı önlem aldıklarını, panayır ve ulaşım yollarının güvenliğini sağladıklarını belirtmektedir. Tüccarların güven duydukları yerleri tercih etmeleri bu kentlerin gelişmesine neden olmuştur. Zenginleşen kentler daha fazla suçlu çekmeye başlayınca, kentlerin hukuki yapılarında bir takım düzenlemeler yapılmaya gidilmiş, kent idareleri güvenlikten ve koruma görevinden sorumlu tutulmuşlardır.

Endüstri Devriminden sonra, fabrikalarda iş bulmak amacıyla kırdan kente büyük göçlerin yaşanması kentlerin yapısını değiştirmekle kalmamış düzensizlik ve suçluluğu da artırmıştı. Kentlerin mevcut yapısı güvenliğin sağlanması için yeterli olmayınca gece bekçiliği, ardından gündüz bekçiliği ve nihayet günümüzde anladığımız manada polis teşkilatları kurulmuştur (Ulutürk, 2006: 17).

Kentlerde sosyal bağların ve sosyal dayanışmanın köylere göre zayıf olması (hatta kopması) bireyleri sosyal çevrenin koruyucu şemsiyesinden mahrum bırakmaktadır. Köylerde

güvenliği daha ziyade bu sosyal dayanışma ve sosyal bağlılık sağlamaktadır. Kişiler tanınma, ailenin şerefi gibi sosyal baskılar nedeniyle suç isleme potansiyellerini faaliyete geçirememektedirler. Kentlerde bu sosyal dayanışmanın olmaması suç işleme konusunda kişileri kendi halinde bırakmaktadır. Dolayısıyla suçların çeşidi ve sayısı artmaktadır. Bu da sonuçta güvenlik güçlerinin personel sayısının artırılması ve bu personelin çeşitli, yeni ve karmaşık suçlar konusunda daha fazla uzmanlaşmasını gerektirmektedir (Göksu, 2004).

Kentler, göçlerle beraber hacimce inanılmaz hız ve boyutta büyümüştür. Göçle beraber artan kent nüfusları, göç edenlerin evlenmeleri ve doğumları ile de daha da artmıştır. Böylelikle gittikçe şişen kentlerde nüfusun kalabalık oluşu, yoğunluğu ve değişikliği insanların sosyal münasebetlerinin mahiyetini, derecesini, kısaca sosyalleşmesini ve dolayısıyla da insan tabiatını etkilemektedir (Sezal, 1992: 23).

İnsanlar, toplum hayatında yaşamalarının gereği olarak, çevreden gelen tehlikelere karşı kendilerini koruyabilmek amacıyla çeşitli yöntem ve teknikler geliştirmek zorundadırlar. Tüm bu faaliyetler insanın varoluşundan beri süregelenmektedir. Günümüzde modern insan artık büyük çaplı örgütlenmeler kurarak bunların devamlı faaliyetleri ile yaşamını sürdürmektedir. İşte bu örgütlenmelerin dış dünyadan gelen tehlike ve saldırılara karşı kendi içerisinde sürekli, alanı belli, kurallar çerçevesinde zor kullanmayı kapsayacak şekilde ayrıca üniformalı veya üniformasız planlı ve organize faaliyetlerine güvenlik örgütlenmesi denmektedir (Şeker, 2005: 60).

“Kent güvenliği” kavramı denildiğinde anlaşılması gereken iki farklı boyut ön plana çıkmaktadır. İlk olarak, kent güvenliği kavramı, kentleşme süreci içerisinde meydana gelen güvenlik gereksinimi ve buna yönelik geliştirilen stratejileri çağrıştırır. Bu bakımdan değerlendirdiğimizde, kent güvenliği her şeyden önce kente ait kırsaldan farklı olan bir güvenlik algısını ve buna yönelik hizmetleri içermektedir. Kent güvenliği açısından algılamamız gereken bir diğer unsur ise, kavramın günümüz kent yapısını ifade etmek için kullanıldığıdır. Kentleşme genellikle insanların avcı toplayıcı toplumdaki yerleşik hayata geçmesi ile başlayan bir süreç olarak kabul edilse de, üzerinde tartıştığımız kent kavramı, modernleşme ve sanayileşme süreci ile ortaya çıkmıştır (Gökulu, 2010: 210-211).

Kent güvenliğinin sağlanması, kentin kent yaşamında kanuni düzenin aksamadan yürütülmesinin güvence altına alınması anlamına gelir. Kamu düzeninin sağlanması ve

ülkemin sınırları içinde yasayan insanların temel hak ve hürriyetlerini korumak, huzur içinde yaşamalarını sağlamak temelde devletin görevidir. Devlet yönetimi, insanların hürriyetlerini korumak ve huzur içinde yaşayacakları ortamı hazırlamak ve böyle bir ortamın sürekliliği için gerekli tedbiri almak ile görevlendirilmiştir (Toprak, 2008: 191).

Kent güvenliği kavramının bir ucunda suçu önlemeye yönelik stratejiler, diğer ucunda bireysel ve kente ait özgürlükler bulunmaktadır. Unutulmamalıdır ki, terazinin bir yönünün baskın olması bireyin kente olan bağlılığını azaltan bir unsur olarak ön plana çıkabilir. Kent güvenliği kavramını ön plana çıkararak nedenlerden biri de, bireylerin güvenlik kavramını, en önemli gereksinimlerinin başında görmesidir. Bu açıdan değerlendirdiğimizde güvenlik olgusuna yönelik getirilecek açılımlar insanların bu temel gereksinimi karşılaması açısından ilgi görecektir (Gökulu, 2010: 211). Kent güvenliğine yönelik yapılan çalışmaların temel amacı kentleri yaşanabilir hale getirmek ve kentli üzerindeki suç baskısını ortadan kaldırmaktır (Ataç, 2007: 23).

Kent güvenliğine yönelik yapılan çalışmaların temel amacı kentleri yaşanabilir hale getirmek ve kentli üzerindeki suç baskısını ortadan kaldırmaktır. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki kentsel mekânın suçun gelişimindeki etkisi oldukça önemlidir. Dolayısıyla mekânın suça neden olan etmenlerinin insan algısı yoluyla tespiti problemin önemli ölçüde belirlenmesine neden olmaktadır (Ataç, 2007: 23). Kentlerin her şeyden önce gerçekleştirmesi gereken bir performans ölçütü de yaşam güvenliğinin sağlanmasıdır. Bir kentte insanın yaşamı çok yönlü tehditler altında bulunmaktadır. Bozuk gıdaların satılması, yangınlar, trafik kazaları, tekniğine uygun olmadan yapılmış binaların çökme riski, yolda kapağı açık bırakılan kanalizasyon kapaklarının varlığı gibi pek çok sorun kent halkının yaşam güvenliğini tehdit altında bırakmaktadır (Tekeli, 1995: 62).

Kentsel yaşam kalitesi açısından bakıldığında kent, insan haklarının korunduğu ve gerçekleştirildiği bir alan olmak durumundadır. İdeal kent, kentlinin haklarını güvence altına alan kenttir. Kentsel yaşam kalitesinden, ancak hem tek tek bireylerin, hem de toplulukların haklarının güvence altına alındığı bir kentte söz edilebilir. Bu haklar hem kentlinin birey ya da insan olarak sahip olduğu insan haklarını, hem de bireyin içinde yaşadığı kentin ve içinde bulunduğu kentsel toplumun bir üyesi olarak o kentin kentsel ve çevresel değerleri üzerindeki haklarının tümünü kapsamaktadır. Dolayısıyla denilebilir ki, kentli hakları; temel hakların,

ekonomik, toplumsal ve kültürel hakların ve dayanışma haklarının gerçekleşme alanı olarak kent mekânında somutlaşmasıdır (Geray, 1998: 335-336).

Karasu'ya (2008a: 40-41) göre, kentli hakları, yerel hizmetlerin etkinliğinin artırılmasında, ekonomik, sosyal ve kültürel olanakların yaratılmasında, yerel topluluk ve dayanışma duygusunun geliştirilmesinde ve yerel yönetimlerde etkin yurttaş katılımının teşvik edilmesinde önemli bir yere sahiptir. Kentli haklarının hayata geçirilmesi, demokrasinin yerel anlamda işletilmesi, insan haklarının yaygınlık kazanıp, uygulanması, kentsel yönetimlerin verimli hale getirilmesi, yerel inisiyatifin harekete geçirilmesi için zorunludur.

Kentlerde yaşayan ve kentli olarak nitelendirilen insanların hakları bağlamında; kentli hakları, temel hakların, ekonomik, toplumsal ve kültürel hakların, siyasal hakların ve dayanışma haklarının gerçekleşme alanı olarak, kent mekânında somutlaşmasıdır. Bireyin sahip olduğu insan haklarını kentsel mekânda yeterince ve özgürce kullanabilmesidir. Kentli hakları, kentte yaşayan herkes için ayırım gözetmeksizin uygulanır (Geray, 2000: 498). Kentli hakları, bireylerin kişiliklerini çok yönlü geliştirme yanında oturma, üretme, dinlenme ve dolaşma etkinliklerini de yerine getirmelerine olanak tanıyan bir kentsel yaşam çevresi gereksiniminden doğmuştur (Ertan, 1997: 39).

Kentli haklarının içeriği çok geniştir. Kentli hakları; kentteki eğitim ve kültür faaliyetlerinden yararlanma, suç ve şiddetten arındırılmış güvenli bir kentte yaşama, temiz su kaynaklarının temini, hava kirliliğinin önlenmesi, kıyı alanlarından toplumun eşit biçimde yararlanması vb. birçok hakkı kapsamına almaktadır. Kentli haklarının içeriği konusunda en net ve somut tanımlama Avrupa Kentsel Şartı'nda yer almaktadır. 17-19 Mart 1992 yılında Avrupa Konseyi'nin 27. oturumunda kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı (Karar No: 234 ve Eki), Avrupa'da 1980-1982 döneminde yayılan "Kentsel Rönesans"ın geliştirdiği önemli kentsel politikalara işaret etmektedir (Karasu, 2008a: 39-40).

1992'de düzenlenen Avrupa Konseyi Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı'nda kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı (Bağce, 2008: 11), kentsel haklar ile bu hakları kentliye sağlamak durumunda bulunan yönetimlerin ödev ve sorumluluklarını karşılıklı olarak gösteren önemli bir kaynaktır (Keleş ve Hamamcı, 2005: 277). Ayrıca kentli haklarının tanınmasında en önemli belgelerden birisi olan bu şarttan başka Kongre, Mayıs

2008'de Strazburg'da "Avrupa Kentsel Şartı-II: "Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto"yu kabul etmiştir (Pektaş ve Akın, 2010: 23).

Avrupa Kentsel Şartı kapsamında kentli hakları ise on üç başlık altında düzenlenmiştir. Bu başlıkları; ulaşım ve dolaşım, çevre ve doğa, kentlerin fizik yapıları, tarihi kentsel yapı mirası, konut, kentsel güvenliğin sağlanması, kentlerdeki özürllüer ve ekonomik bakımdan engelliler, spor ve boş zamanları değerlendirme, kültür, kültürlerarası kaynaşma, kentlerde sağlık, halk katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması, kentlerde ekonomik kalkınmanın sağlanması olarak sıralamak mümkündür (Karasu, 2008a: 40). Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Konseyi'nin kentsel politikalarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu politikalar 1980-1982 yılları arasında Konseyce düzenlenen "Kentsel Rönesans için Avrupa Kampanyası" kapsamında geliştirilmiştir. Avrupa'yı kapsayan; halk ve yerel yönetimlere yönelik olan bu kampanya, yerleşimlerdeki yaşamın daha da iyileştirilmesini amaçlamış ve dört temel konuya ağırlık vermiştir (Yener ve Arapkirlioglu, 1996: 1-3):

- Fiziki kentsel çevrenin iyileştirilmesi,
- Mevcut konut stokunun iyileştirilmesi,
- Yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması,
- Toplumsal kalkınma ve halk katılımının özendirilmesi.

Avrupa Kentsel Şartı'nın ilk bölümünü oluşturan *Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu* (*The European Declaration of Urban Rights*) birtakım haklardan meydana gelmektedir. Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları belirtilen bu haklar 20 madde altında sıralanmaktadır. "Güvenlik" ise ilk maddede yer almaktadır. Buna göre; mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasadışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kentte yaşama hakkının bulunduğu vurgulanmaktadır.

Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu'nda da belirtildiği gibi günümüzde suçun önlenmesi bir gereksinimin ötesinde, kentte yaşayanların bir hakkı olarak görülmektedir. Bu deklarasyona göre; Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinleri çeşitli haklara sahiptir. Bunlardan birincisi "güvenlik" hakkıdır. Buna göre kentliler; suç, şiddet ve yasadışı olaylardan mümkün olduğunca arındırılmış emin ve güvenli bir kentte yaşama hakkına sahiptirler (Düzgün, 2007: 6).

1.3.2. Güvenli Kent Kavramı

İnsanların huzur ve güvenliğinin sağlanması, sağlanan bu güven ortamının devam ettirilmesi düşüncesi tarih boyunca, vazgeçilemez bir olgu olarak devletlerin karşısına çıkmıştır (Sönmez, 2005: 65). Bireylerin de toplu halde yaşayanların da temel ihtiyaçları güvenlidir. Bu ihtiyaç arzu edilen şekilde karşılanmayınca diğer ihtiyaçlar, ihtiyaç olarak ortaya çıkmaz. Bu sebeple yapılacak ilk iş kişilerin can ve mal güvenliğini sağlamaktır (Aydın, 1996: 12). *Toplum yaşamında kanuni düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi* anlamına gelen güvenlik (Aksoy, 2007: 14) bireylerin temel ihtiyaçlarından olup bu ihtiyaç karşılandığı takdirde kendini güvende hisseden bireyler ortaya çıkacak ve kentler daha güvenli hale gelecektir.

Güvenli kent olgusu, insanlık tarihinde uygarlığın her zaman bir ölçütü olmuştur. 20. yüzyılda, örgütlenmiş toplumlar düzeyinde gelişmenin ölçütü, “insan hakları” kapsamı içinde yer alan “kentli hakları” ekseninde şekillenmiştir. Kent yaşamı, düzenli kentler yaratmak amacıyla, yasaklar üzerine kurulmuştur. Ancak modern çağın gereklerine uygun geliştirilmiş kurallar sayesinde kent yaşantısı, yaşanabilir mekânlarda “özgürce” sürdürülebilmektedir. Nüfusun büyümesi, kentleşme hızı, küreselleşme, çevresel bozulma, dijital teknolojinin yayılması ve gelişmesi ve jeopolitik düzensizlikler gibi değişimin dinamik süreçlerinden oluşan tarihsel bir geçiş yaşanmaktadır. Problemler altı milyar insanı etkilemektedir. Bu insanların birçoğu gelişen ve büyüyen kentsel bölgelerde yaşamaktadır. Dolayısıyla kentsel bölgelerdeki sorunlar bu bölgelerde yaşayan insanların güvenliği ile ilintilidir (Aksoy, 2007: 11).

Suç, kentsel bölgelerde en önemli problem olarak ortaya çıkmaktadır. Kentleşmenin neden olduğu olumsuz sonuçların güvenlik özelinde ortadan kaldırılması, güvenli kent yaklaşımının geliştirilerek planlamada etkin bir yöntem olarak kullanılmasını gerektirmektedir. Bu gereksinim küreselleşme sürecinde geçmişte olduğu gibi gelecekte de güvenlik olgusunun kentsel yaşamda yaşam kalitesinin yükseltilmesinde en önemli olgudur (Ataç, 2007: 14). Kentlerin suç problemi, güvenlik ihtiyacının daha etkin karşılanmasını gerektirmektedir. Kentleşmeyle artan suç oranları, beraberinde güvenlik hizmetlerinin geleneksel esaslardan ziyade, bilimsel esaslar doğrultusunda yürütülmesi ihtiyacını doğurmuştur.

Kırsal alandan kente gelenler eski davranış ve alışkanlıklarını, örf ve adetlerini de getirmektedirler. Göç edenlerin bazıları kentle bütünleşirken bazıları kentte ayrı gruplar meydana getirmişlerdir. Gelenek ve göreneklerin uymayışı nedeniyle kent değerlerini yadığayan ve zaman zaman kentle çatışan kendine has bir gecekondu kültür çevresi oluşturmuştur. Günümüz koşullarında kentler kalabalıklaştıkça, sosyal kontrolün azaldığı mekânlara dönüşmektedir. Bu değişim nedeniyle, kentlerde topluma ve kente karşı işlenen suçlar dikkati çeker hale gelmektedir. Yoksulluk, bireyin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayabilecek maddi imkânlara sahip olmama durumudur. Kente karşı işlenen suçların artmasının sosyo-ekonomik temelleri bilinmektedir. Yoksulluğun, kentte karşı işlenen suçları teşvik mi ettiğine ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir (Aksoy, 2007: 14-15).

Yeni yüzyılda yaşanan kentsel, ekonomik, sosyal ve teknolojik değişim ve gelişimler, suç ve endişenin kentsel mekânda büyük ölçüde hissedilmesine neden olmakta, bu da kişilerin kendilerini güvensiz hissettikleri ve yaşam kalitesinin düşük olduğu kent mekânlarında yaşamaları sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla kentlerin güvensiz mekânlar haline gelmesi sadece önlenmesi güç olan suç artışına neden olmamakta, aynı zamanda toplum üzerinde giderek yaygınlaşan suça maruz kalma ya da suça tanık olma gibi korkulardan kaynaklanan güvensizlik hissinin oluşması sonucunu da doğurmaktadır. Yaşanan güvensizlik hissi, bir taraftan kentlilerin buldukları kentte tedirgin bir yaşam sürmesine sebep olurken, diğer taraftan kentlerin yaşam kalitesinin düşmesine, birçok kentsel fonksiyonun kullanılamaz hale gelmesine ve suçun bu alanlarda giderek yaygınlaşmasına da neden olmaktadır (Ataç, 2007: 16).

Kentlerin güvenli kent olarak nitelendirilebilmesi için birçok ölçüt doğrultusunda çalışma yapılması ve bu çalışmaların analizlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Literatürde güvenli kent kavramı için belirlenmiş net ölçütler yaygın değildir. Fakat bazı değerler ve bilgiler ışığında yakın bir sonuca varmak mümkündür. Bu kapsamda;

- Kentte işlenen suç sayısının az olması,
- Kentlerin nüfusları da göz önüne alındığında; 1000 kişiye düşen suç sayısının az olması,
- İşlenen suçların aydınlatılma oranının yüksek olması,
- Faili meçhul olay sayısının az olması,

- Suç sayısının yıllara göre azalan bir grafik göstermesi,
- Suçların aydınlatılma oranının yıllara göre artan bir grafik göstermesi,
- İnsanların güvenlik endişelerinin az olması,

gibi hususların varlığı, kentlerin güvenli kent olarak nitelendirilebilmesi hususunda yardımcı olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. UYGULAMADA KENTLERİN GÜVENLİĞİ ve GÜVENLİ KENT KAVRAMI: RİZE ÖRNEĞİ

2.1. Yasal ve Kurumsal Düzenleme

Ülkemizde iç güvenliği sağlamada görevli kolluk kuvvetlerinden olan Polis ve Jandarma görevli oldukları coğrafya bakımından birbirinden farklılıklar göstermektedir. Bu bağlamda kırsalda Jandarma görev yaparken, kentlerin güvenliği ise Polis tarafından sağlanmaktadır.

2803 sayılı Jandarma Görev ve Yetkileri Kanununa (JGYK) göre faaliyet gösteren jandarma ilgili kanunun 3. Maddesinde, *emniyet, asayiş ve kamu düzeninin korunmasını sağlayan askeri ve silahlı bir kolluk kuvveti*, olarak tanımlanmaktadır. Aynı kanunun 4. Maddesinde ise Jandarma Teşkilatının asayiş hizmetinin ifası yönünden İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösterdiği belirtilmektedir. Buna göre: *Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetlerle ilgili görevleri, eğitim ve öğretim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ancak Jandarma Genel Komutanı, Bakana karşı sorumludur.*

Kentlerin güvenliğinden sorumlu olan Türk Polis Teşkilatının kuruluşu 10.04.1845 tarihine dayanmakta ve günümüzde 04/06/1937 kabul tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu (ETK) hükümlerince faaliyet göstermektedir.

Halkın huzur ve güvenliğini sağlamakla görevli Türk Polis Teşkilatının görev ve yetkilerini 04/07/1934 kabul tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu (PVSK) düzenlemektedir. Polis Teşkilatı, iç güvenliğin sağlanması ve yasaların uygulanması konusunda devletin sahip olduğu çok önemli bir araçtır. Polisin görevi sadece suç ve suçluyla

mücadele etmek değildir. Bunun yanında polis, toplum içindeki yardıma muhtaç insanlara yardım etmekle yükümlüdür. Bu hem ilgili mevzuatın verdiği hem de toplumun modern polisten beklediği bir görevdir.

Rize kentinin il ve ilçe merkezlerinde güvenliğin sağlanmasıyla görevli Rize Emniyet Müdürlüğü; il merkezinde İl Emniyet Müdürlüğü, Ardeşen, Çayeli, Pazar ve Fındıklı ilçelerinde İlçe Emniyet Müdürlüğü, Çamlıhemşin, Der pazarı, Güneysu, Hemşin, İkizdere, İyidere ve Kalkandere ilçelerinde ise İlçe Emniyet Amirliği statüsünde teşkilatlanmıştır.

Suçla mücadele, genelde iki boyutta yapılmaktadır: İlk olarak; önleyici güvenlik hizmetlerinin gerçekleştirilmesiyle, suçun ortaya çıkışını engellemek, ikinci olarak; eğer suç ortaya çıkmışsa buna tepki olarak gerekli idari ve adli işlem ve eylemleri gerçekleştirmek. Birincisine önleyici (proaktif) polislik, ikincisine ise tepkisel (reaktif) polislik denmektedir (Seyhan, 2002: 191). Rize Emniyet Müdürlüğü de güvenlik hizmetini bu iki açıdan yürütmekte ve faaliyetlerine devam etmektedir.

Türk Polis Mevzuatında önleyici polislik anlayışı, kaynağını Polis Vazife ve Selahiyet Kanunundan almaktadır. PVSK'nın 2. maddesinde polisin genel emniyetle ilgili görevlerinin iki kısma ayrıldığı belirtilmektedir. Buna göre polisin ilk görevi aynı maddenin A fıkrasında: *“Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak”* şeklinde yer almaktadır. Polisin ikinci görevi ise B fıkrasında açıklanmaktadır: *“İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu² ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak.”* İşte bu iki ifade, Türk Polis Teşkilatının sunmuş olduğu güvenlik hizmetinin alanlarını göstermektedir.

Ülkelerin birçoğunda polis, suç ortaya çıkmadan önlemleri almaya çalışmaktadır. Suçun ortaya çıktığı ortamları araştırmak ve gerekli önlemleri almak üzere harekete geçmek polisin işini kolaylaştırdığı gibi toplumdaki suç işleme oranını da düşürmektedir. Önleyici polislikte, Polis Teşkilatı suç işlenmeden önce harekete geçmektedir. Böylece suç işlenmeden önceki ortam ele alınarak suçun işlenmesini önleyecek önlemlerin alınması önem kazanmaktadır. Önleyici polislik, daha çok demokratik yönetim geleneğine dayanan ve toplumun katılımına izin veren devletlerde görülmektedir. Bunlara en iyi örnekler; ABD ve

² Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun yerine 04/12/2004 tarihinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu kabul edilmiştir.

İngiltere ülkeleridir. Polisin varlık sebeplerinden diğeri; suç işlendikten sonra suçluları yakalayıp adalet önüne çıkarmaktır. Polisin bu görevi tepkisel polislik kapsamındadır. Bu polislik anlayışı, Polis Teşkilatının bir suç işlendikten sonra harekete geçerek faile karşı ilgili kanunları uygulamasını ifade eder. Bu tür polislik anlayışı, daha çok otoriter polislik anlayışının bulunduğu ülkelerde görülmektedir. (Çevik ve Göksu, 2007: 14-16)

Reaktif polislik anlayışından ziyade proaktif polisliğin önem kazandığı ve böylece suçun işlenmeden önlenmesi prensibinin öne çıktığı günümüzde, Rize Emniyet Müdürlüğü, güvenlik uygulamalarını bu alanda yoğunlaştırmıştır.

2.2. Kentlerin Güvenliği ve Güvenli Kent Bağlamında Rize İl Emniyet Müdürlüğü Uygulamaları

Rize İl Emniyet Müdürlüğü tarafından Rize kentinde suçu işlenmeden önlemek, işlenen suçları ise en kısa sürede aydınlatarak suçluları tespit edip yakalamak üzere toplumdan da destek alarak çeşitli çalışma, proje ve programlar uygulanmaktadır. Rize İl Emniyet Müdürlüğüne yürütülen bu tür faaliyetlerin listesine Asayiş Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü ve Toplum Destekli Şube Müdürlüğünden ulaşılmıştır. Ayrıca konuyla ilgili olarak Rize İl Emniyet Müdürlüğünün internet adresinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda ilgili Şubelerin faaliyetleri şu şekildedir:

2.2.1. Asayiş Şube Müdürlüğü Tarafından Uygulanan Faaliyetler

Rize Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube Müdürlüğü önleyici polislik faaliyetleri kapsamında temel hedefler oluşturmuştur. Buna göre; ilk amaç suçları işlenmeden önlemektir. İşlenen suçların anında müdahale edilerek en kısa sürede aydınlatılabilmeleri hedeflenmektedir. Halkın kendisini güvende hissedebilmesini gerçekleştirmek, kamu düzenini sağlamak, polis-halk ilişkilerini geliştirmek, yüksek seviyede görünür olmak, hizmetlerde sistemli ve devamlı olmak ve bilgi toplamak da diğer temel hedeflerdendir. İlgili hedefleri gerçekleştirebilmek amacıyla Asayiş Şube Müdürlüğünce aşağıda yer alan faaliyetler yürütülmektedir.

2.2.1.1. Yol Uygulamaları

Rize İl Emniyet Müdürlüğünce Asayiş Şube Müdürlüğü koordinesinde; Trafik Tescil ve Denetleme Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Güvenlik Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü ve yardımcı olmak üzere diğer kadro personeliyle birlikte kentin giriş-çıkışlarında ve çeşitli noktalarda alınan mahkeme kararları doğrultusunda ve önleyici hizmetler kapsamında “Yol Uygulamaları” yapılmaktadır.

Bu uygulamalarda makul şüphe üzerine ve mevzuat hükümleri doğrultusunda herhangi bir suç unsurunun olup olmadığının tespiti, suçun işlenmesinin önlenmesi ve işlenen suçların faillerinin yakalanması maksadıyla araçlar aranmakta ve kişilerin üst araması yapılmaktadır. Ayrıca bu uygulamalarda, araçların çalıntı olup olmadığı ve araçta bulunan kişilerin kolluk kuvvetlerince aranan şahıslardan olup olmadığı hususunda da gerekli sorgulamalar yapılarak kontroller sağlanmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda çalıntı araçların tespiti ve aranan şahısların yakalanması sağlanmaktadır.

2.2.1.2. Otel Uygulamaları

Rize İl Emniyet Müdürlüğünce Asayiş Şube Müdürlüğü koordinesinde; Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Güvenlik Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü ve ilgili Polis Merkezi Amirliği personeliyle birlikte il merkezinde hizmet veren otellerde alınan mahkeme kararları doğrultusunda ve önleyici hizmetler kapsamında “Otel Uygulamaları” yapılmaktadır.

Bu uygulamalarda, halkın daha huzurlu bir ortamda yaşamaları, olayların meydana gelmesine sebebiyet veren bazı şahısların ruhsatsız silah, bıçak, kesici-delici alet vb. suç aletlerinden arındırılması ile olaylarda firar durumunda bulunan şahısların yakalanması ve olması muhtemel olayların önüne geçilebilmesi, yurda illegal yollardan giriş yapan yabancı uyruklu şahısların yakalanabilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu uygulamalar yoluyla fuhuş ve insan ticareti konularında da kontroller sağlanmaktadır.

2.2.1.3. Alkollü Yerler Uygulamaları

Rize İl Emniyet Müdürlüğünce Asayiş Şube Müdürlüğü koordinesinde; Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Güvenlik Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü ve bölge

Polis Merkezi Amirliği personeliyle birlikte il merkezinde faaliyet gösteren alkollü yerlerde, (Bar, birahane, gazino vb.) alınan mahkeme kararları doğrultusunda ve önleyici hizmetler kapsamında “Alkollü Yerler Uygulamaları” yapılmaktadır.

Bu uygulamalarda, halkın güvenliğinin sağlanması, huzur ve güven ortamının devamlılığının sağlanması, suç işlenmesinin önlenmesi, firar konumunda bulunan suç faillerinin yakalanarak adli makamlara sevki ve olması muhtemel olayların önüne geçilebilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, yapılan bu tür çalışmalar aracılığıyla makul şüphe üzerine ve mevzuat hükümleri doğrultusunda şahısların, aranan şahıslardan olup olmadıkları hususunda kontroller sağlanmaktadır.

2.2.1.4. İnternet Kafe Uygulamaları

Rize İl Emniyet Müdürlüğünce Asayiş Şube Müdürlüğü ve Çocuk Şube Müdürlüğü koordinesinde; Güvenlik Şube Müdürlüğü ve bölge Polis Merkezi Amirliği personeliyle birlikte il merkezinde faaliyet gösteren internet kafelerde, önleyici hizmetler kapsamında “İnternet Kafe Uygulamaları” yapılmaktadır.

Bu uygulamalarda, teknoloji çağında, çocuklarımızın ve gençlerimizin mevzuat hükümlerine uygun ortamlarda internet ve bilgisayar imkânından faydalanabilmeleri ve suçtan ve suçlulardan arındırılmış ortamlarda bulunmaları amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, işyerlerinde kontroller yapılmakta, şahısların makul şüphe üzerine ve mevzuata uygun şekilde aranan şahıslardan olup olmadıkları hususunda kontroller sağlanmaktadır.

Ayrıca bu işyerlerinde, “İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik” hükümleri doğrultusunda; idari yönden ruhsat kontrolü, yanlarında veli veya vasisi olmaksızın 12 yaşından küçüklerin işyerine alınıp alınmadığı vb. kontrolü sağlanmaktadır. Yine bu işyerlerinde 1117 sayılı “Küçükleri Muzır Neşriyattan Korumu Kanunu”na aykırı hareket edilip edilmediği, 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserlere Kanunu” kapsamında korunan hakların ihlal edilmesinin (korsan CD-DVD vb.) önlenmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

2.2.1.5. Kahvehaneler Uygulamaları

Rize İl Emniyet Müdürlüğünce Asayiş Şube Müdürlüğü koordinesinde; Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Güvenlik Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü ve bölge Polis Merkezi Amirliği personeliyle birlikte il merkezinde faaliyet gösteren kahvehanelerde, önleyici hizmetler kapsamında “Kahvehaneler Uygulamaları” yapılmaktadır.

Bu tür uygulamalarda suçların meydana gelmesine sebebiyet veren şahısların ve haklarında Adli makamlarca işlemiş oldukları suçlar sebebiyle yakalama emri çıkartılmış olan şahısların yakalanması, olması muhtemel olayların önüne geçilebilmesi ve halkın güven ortamında yaşayabilmeleri amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, ilgili işyerlerindeki şahısların makul şüphe üzerine kimlik kontrolleri ve Genel Bilgi Tarama (GBT) sorgulamaları yapılmaktadır.

2.2.1.6. Hırsızlık Suçlarıyla Etkin Mücadele Stratejisinin Geliştirilmesi Projesi

Rize İl Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube Müdürlüğünce çeşitli İl Emniyet Müdürlüklerinin de görüşleri alınarak, sokak suçlarının aydınlatılmasında elde edilen başarının hırsızlıkla mücadelede de sağlanması amacıyla çeşitli uygulamaları ve mücadele yöntemlerini içeren “Hırsızlık Suçlarıyla Etkin Mücadele Stratejisinin Geliştirilmesi Projesi” hazırlanmıştır.

Hırsızlık suçlarının önlenmesi çerçevesinde, çok yönlü tedbirlerin alınması, kurumsal ve toplumsal işbirliğinin artırılması ve bu suçlarla topyekûn çözüm odaklı mücadele edilmesi amaçlanmaktadır. Bu proje, gerek hırsızlık olaylarının önlenmesi ve gerekse meydana gelen hırsızlık olaylarının aydınlatılmasında teşkilatın hırsızlıkla mücadelede günümüzün gelişen şartlarına uygun yeni çözüm odaklı stratejilerin geliştirilmesi ve bu suçlarla mücadelede etkinliğin artırılmasına yönelik çok yönlü çalışmaları kapsamaktadır.

Proje kapsamında, Asayiş Şube Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Hırsızlık Büro Amirliğince, halkın içerisinde ortama göre değişik meslek gruplarının rollerini üstlenebilecek, değişik tarzda kılık kıyafet giyebilecek, gerektiğinde saç uzatıp ve sakal bırakabilen sivil kıyafetli personellerden oluşan timler oluşturularak yeni bir mücadele stratejisi uygulanmaktadır. Personelin şartlara göre; simitçi, çiçekçi, Milli Piyango bileti satıcısı, seyyar satıcı vb. roller aracılığıyla etkin bir şekilde faaliyet yürütmeleri, suçlular

üzerinde caydırıcı etki oluşturmakta ve halkın kendilerini güvende hissetmelerine önemli katkı sağladığı izlenmektedir.

2.2.1.7. Afiş İlan El Broşürü Uygulamaları

Asayiş Şube Müdürlüğüne bağlı birimlerce, kendi bürolarını ilgilendiren konularda Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü işbirliğiyle uyarıcı afiş, broşür ve el ilanları hazırlanarak bunların halka dağıtımı ve reklam panolarına yerleştirilmesi sağlanmaktadır.

2.2.1.8. Düzenlenen Konferanslar ve Eğitimler

Asayiş Şube Müdürlüğüne evden, işyerinden ve otodan hırsızlık konuları hakkında halkı aydınlatmak ve bilinçlendirmek amacıyla değişik iş çevrelerine (PTT çalışanlarına, Banka çalışanlarına, Kuyumculara vb. esnaflara) yönelik eğitim ve konferanslar verilmektedir. Ayrıca hırsızlık suçlarıyla alakalı olarak il genelindeki hurdacılar ile ikinci el eşya satıcılarıyla da muhtelif zamanlarda toplantılar yapılmaktadır.

2.2.1.9. Ramazan Ayı Faaliyetleri

Güvenlik hizmetlerinin toplumun katılım ve desteğini sağlamak suretiyle etkin ve hızlı bir şekilde yürütülebilmesi, polis-toplum ilişkisinin güçlendirilebilmesi, suçla mücadelenin etkinleştirilmesi ve polislik hizmetlerinde toplumun güvenlik memnuniyetini yükseltmeye yönelik çalışmaların yaşama geçirilebilmesi için, Ramazan ayı boyunca yaklaşık 100 kadar vatandaşın evlerine çat kapı girilerek misafir olunmuş, bilgi paylaşımında bulunulmuştur.

2.2.1.10. Amaç Dışı Bıçak Çalışmaları

Rize Sahil Bandında, okul çevrelerinde ve halkın yoğun olarak bulunduğu yerlerdeki açılan seyyar tezgâhlarda yapılan uygulamalarda 6136 sayılı kanuna (Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun) muhalefet kapsamında bıçak, kesici ve delici aletlerin satışı ve bulundurulması ile ilgili olarak kontroller yapılmakta ve kanuna aykırı hareket edenler hakkında adli işlemler gerçekleştirilmektedir.

2.2.1.11. Ekipler Amirliği Kuruluğu

Rize kenti Tophane Mahallesinde olumsuz güvenlik algısının değiştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar neticesinde Belediye, Mahalle Muhtarlığı ve mahalle esnafıyla yapılan işbirliği sayesinde ilgili mahallede Asayiş Ekipler Amirliği kurularak faaliyete geçirilmiştir.

2.2.1.12. Emniyet Karadeniz Horon Ekibi

Asayiş Şube Müdürlüğünce, topluma güven dolu bireyler kazandırılması ve suça eğilimli davranış gösteren gençlere yönelik olarak Mimar Sinan İMKB Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi ve Rize Lisesi öğrencilerinden oluşturulan ‘‘Emniyet Karadeniz Horon Ekibi’’ uzman eğitmenler eşliğinde çalışmalar yürütülmektedir. Bu faaliyetler kapsamında gençlerle Polis Teşkilatı arasında güvene dayalı sıcak ve samimi ilişkiler kurulmakta, suça ve suçlulara yönelik konularda bilgi paylaşımında bulunulmaktadır.

2.2.2. ocuk Şube Müdürlüğü Tarafından Uygulanan Faaliyetler

ocuk Şube Müdürlüğü, Rize’de çocukları suçtan korumak, suçu işlenmeden önlemek, işlenilen suçları ise en kısa sürede aydınlatmak üzere toplumdan da destek alarak aşağıda yer alan çalışma, proje ve programları uygulamaktadır:

2.2.2.1. Güvenli Okul-Güvenli Eğitim Projesi

İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığınca 20/09/2007 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ‘‘Okul Polisliği Projesi’’, (okullarda güvenli ortam sağlanmasına yönelik koruyucu ve önleyici tedbirlerin arttırılmasına ilişkin işbirliği protokolü) 07/12/2011 tarihinde yürürlükten kaldırıldıktan sonra eğitim ve ğretim ortamının güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak ocuk Şube Müdürlüğünce okul çevrelerinde koruyucu ve önleyici tedbirler uygulamaya konulmuştur.

İlgili proje kapsamında, ocuk Şube Müdürlüğünün öncülüğünde yapılan çalışmalarla, öğrencilerin suça ve şiddet içerikli olaylara karşı korunması amacıyla Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı toplum 32 okulun giriş-çıkış saatlerinde resmi ve sivil polis ekipleri

görevlendirilmiştir. Bu polisler, görev ve sorumluluğunun bilinciyle hareket ederek okulların ve çevrelerinin güvenli ortamlar olması için çaba sarf etmektedirler.

Okul Polisleri haricinde, yine bu proje kapsamında ilgili Şube Müdürlüklerince irtibata geçilerek öğrencilerin madde bağımlılığı ve zararlı alışkanlıklara karşı korunmasına yönelik uzman personel tarafından öğrencilere yönelik seminerler düzenlenmektedir. Başta Asayiş Şube Müdürlüğü olmak üzere ilgili diğer Şube Müdürlüklerince işbirliği kurularak öğrencilerin sık bulunduğu internet kafeler ile kahvehanelere yönelik uygulamalar yapılmakta ve gerekli kontroller sağlanmaktadır.

2.2.2.2. Umut Yıldızı Projesi

Geleceğin teminatı olan çocukların her türlü olumsuz şartlardan korunması, hayatlarını güven içerisinde sürdürmelerinin teminat altına alınması, suça sürüklenme, sokakta kalma ve madde bağımlılığı riski altındaki çocukların korunması ve topluma sağlıklı bireyler olarak kazandırılması amacıyla “Umut Yıldızı Projesi” düzenlenmiştir. Bu kapsamda, Rize’de İŞKUR İl Müdürlüğüne açılan meslek kurslarından 5 çocuk mezun olarak işe yerleştirilmiştir.

2.2.2.3. Bilinçli İnternet Kullanımı ve Güvenli İnternet Hizmeti

Günümüz teknoloji çağında, başta sosyal paylaşım siteleri olmak üzere çeşitli adreslerde ve ortamlarda hesap açarak internet kullanmaya başlayan çocuklara, onların ailelerine ve öğretmenlerine sanal ortamın sakıncaları ile bilinçli ve doğru internet kullanımı hakkında aylık olarak “Bilinçli İnternet Kullanımı ve Güvenli İnternet Hizmeti” konulu konferans düzenlenmektedir. Bu faaliyetler sayesinde, internet kullanıcılarının bilinçli hareket etmesi ve onların bilişim yoluyla işlenebilecek suçlardan korunması amaçlanmaktadır.

2.2.3. Toplum Destekli Polislik (TDP) Şube Müdürlüğü Tarafından Uygulanan Faaliyetler

Rize Emniyet Müdürlüğü Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğüne uygulanan faaliyetleri üç başlık altında toplamak mümkündür:

2.2.3.1. Kent Güvenlik Danışma Kurulu (KGDK)

Kent Güvenlik Danışma Kurulu hakkında kısaca şu şekilde değerlendirme yapılabilir:³ Her ilde Valinin koordinesinde, ilin genel güvenliğine ilişkin yürütülecek hizmetlere toplumun katılımını ve desteğini sağlamak, güvenliğe ilişkin sorunları yerel düzeyde tespit etmek ve hizmetleri geliştirmek amacıyla Kent Güvenlik Danışma Kurulu oluşturulmaktadır.

Kurulun toplantısına ilişkin Mülki Amire önceden bilgi verilmekte ve başkanlık yapacak Vali veya yardımcısı ile koordine edilerek yer ve zaman tespit edilmektedir. Kurula Vali veya Valinin görevlendireceği bir Vali Yardımcısı Başkanlık etmektedir. Toplantılarda alınan kararlar rapor haline getirilmektedir. Kurul; Mart ve Eylül aylarında olmak üzere, yapılan son toplantıda alınan karar doğrultusunda ve belirlenen tarihlerde yılda en az iki defa toplanır.

Kurula;

- Belediye Başkanı veya görevlendireceği yardımcısının,
- Mahalle Muhtarları Derneği temsilcisinin,
- İl Millî Eğitim Müdürünün,
- İldeki üniversitelerin rektörleri veya görevlendirecekleri yardımcılarının,
- İl Sağlık Müdürünün,
- Polis temsilcilerinin,
- Sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin,
- Gönüllü vatandaşların,
- İl Sosyal Hizmetler Müdürünün katılımı için davet edilmeleri sağlanır.

Valinin uygun gördüğü kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ile Toplum Destekli Polislik (TDP) hizmetlerini yürüten personel de kurul çalışmalarına katılmaktadır. İlgili yasal hükümler çerçevesinde basın yayın organları da çalışmalarını izlemek üzere davet edilebilmektedir.

³ Kent Güvenlik Danışma Kurulunun (KGDK) tanıtıcı bilgileri, Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkanlığının internet adresinden derlenmiştir.

Rize’de güncel olarak (01/02/2013 tarihi itibarıyla) en son 07/11/2012 günü saat 10:00’da Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü faaliyetleri dâhilinde Belediye Meclis Toplantı Salonu’nda çeşitli kurum ve kuruluşların yetkilileri ve vatandaşların katılımıyla 4. Kent Güvenlik Danışma Kurulu Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda şehrin asayiş, güvenlik ve trafik yönünden sorunları dile getirilmiş, çözüm önerilerinin sunulmasının yanı sıra uygulamaya konulacak projelere yer verilmiştir.

2.2.3.2. Güvenli Okul Projesi

Rize Emniyet Müdürlüğü TDP Şube Müdürlüğü koordinesinde “Güvenli Okul Projesi” kapsamında Rize’deki okullarının okul aile birliği üyeleri ve öğrenci velilerinin katılımıyla Emniyet Müdürlüğü Şube Müdürleri, Belediye Başkanlığı yetkilileri ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü yöneticileri eşliğinde toplantılar yapılmaktadır.

Proje kapsamında düzenlenen toplantılarda, yapılması planlanan projeler, yaşanan aksaklıklar ve güvenli çevre için çözüm önerileri ortaya konmakta ve vatandaşın talepleri doğrultusunda bilgi paylaşımı için bu toplantıların devamı sağlanmaktadır.

2.2.3.3. Kahvehane Uygulamaları Sonrası Halkla Sohbetler

Rize Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü ekiplerince yapılan umuma açık yerlerdeki asayiş uygulamasından sonra Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü personeli de vatandaşlarla yüz yüze görüşmeler yoluyla bilgilendirmelerde bulunmaktadır.

TDP Şube Müdürlüğü personeli, polis-halk ilişkilerini sıkı, sıcak ve samimi tutarak suçu önlemek amacıyla (Ramazan Ayında, resmi ve dini bayramlarda daha da yoğunlaşarak) sürekli olarak halkla iletişim kurmakta ve bilgi paylaşımında bulunmaktadır. Yine çeşitli suçlara maruz kalmamak için halkı uyarmak ve bilgilendirmek amacıyla da broşür dağıtımları organize edilmektedir.

2.2.3.4. Huzur Toplantıları

Polis-halk işbirliğinin kuvvetlendirilmesi, vatandaşın güvenlik ile ilgili konularda bilgilendirilmesi, polise hizmetlere katılım ve desteğin sağlanması, sorunların mahalle

bazında tespiti ve çözümlü yolunda yapılabileceklerinin değeriendirilmesi amacıyla İl Emniyet Müdürü'nün katılımı ile çeşitli zamanlarda ve farklı mekânlarda huzur toplantıları düzenlenmektedir. Bu toplantılarda, kent sakinleri güvenlik konusunda yaşadığı sorunları, yetkililere aktarabilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KENTLERİN GÜVENLİĞİ ve GÜVENLİ KENT BAĞLAMINDA RİZE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ UYGULAMALARININ İSTATİSTİKSEL ANALİZİ

3.1. Veri Seti ve Yöntem

Rize kentini bu çalışma kapsamında değerlendirebilmek amacıyla, sadece Rize il merkezinde işlenen suçların istatistikî bilgileri doğrultusunda hareket edilmiştir. Başka bir ifadeyle, merkez ilçe dışındaki diğer ilçeler değerlendirme dışında tutularak çalışma kapsamına sadece merkez ilçe Polis sorumluluk bölgesi dâhil edilmiştir. Dolayısıyla Jandarma bölgesi çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

Yukarıda belirtilen esaslar doğrultusunda Rize il merkezinde;

- İşlenen suç sayısı (SS),
- 1000 kişiye düşen suç sayısı (BDS),
- İşlenen suçların aydınlatılma oranı (AO),
- SS, BDS ve AO'nun yıllara göre durumu

göz önünde bulundurularak mevcut istatistikî bilgileri ışığında, Rize kentinin güvenli kent kavramı bakımından değerlendirilmesi yapılacaktır.

Kentlerin güvenliği bağlamında ele alınması gereken ilk nokta, kentte işlenen toplam suç sayısıdır. İşlenen suç sayısının mümkün olduğunca en aza indirilmesi, güvenli kent kavramı doğrultusunda çok önemli bir ölçüttür.

Şüphesiz ki işlenen suç sayısının sıfır olması bir ütopyadan öte bir şey değildir. O halde, kentlerdeki suçun mümkün olduğunca az olması, güvenli kent kavramı bakımından oldukça belirleyicidir. Ayrıca kentte işlenen suç sayısı hakkında değerlendirmede bulunurken kentin nüfusunu da göz önüne almak gerekir. Örneğin, bir milyon nüfuslu bir kentte işlenen suç sayısının 10.000 olması ile yüz bin nüfuslu bir kentte işlenen suç sayısının 10.000 olması aynı şey değildir. Bu yüzden, kentte işlenen suç sayısının yanında nüfusun da değerlendirilmesi gerekir.

Kentin nüfusunun göz önüne alınmasıyla, güvenli kent kavramı doğrultusunda yardımcı bir ölçüt daha ortaya çıkmaktadır: Nüfus ve suç sayısının birlikte değerlendirilmesi bakımından 1000 kişiye düşen suç sayısının tespit edilmesi gerekmektedir. Bu tespit sayesinde, o kentin suç oranının öğrenilmesi imkânı doğmaktadır.

1000 kişiye düşen suç sayısının hesaplanmasında şu formül kullanılmaktadır:

a: 1000 Kişiye Düşen Suç Sayısı: **BDS**

b: İl Merkezinde İşlenen Suç Sayısı: **SS**

c: İl Merkezinin Nüfusu: **N**

$$\mathbf{BDS = (1000 \times SS) / N}$$

$$\mathbf{BDS = \frac{1000 \times SS}{N}}$$

$$\mathbf{a = (1000 \times b) / c}$$

$$\mathbf{a = \frac{1000 \times b}{c}}$$

Kentte işlenen suç sayısı (SS) ile 1000 kişiye düşen suç sayısının (BDS) yanında ayrıca işlenen suçların aydınlatılma oranı (AO), güvenli kent kavramı bakımından ele alınması gereken bir diğer ölçüttür.

Aydınlatma oranının tespiti sayesinde, kentte işlenen suçların ne kadarının failleri tespit edilerek bunların adli merciler önüne çıkarıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bir suçun aydınlatılması, o suçun fail ve mağdurlarının tespiti ile birlikte elde edilen deliller

doğrultusunda (delilden sanığa gitme prensibiyle) fail veya faillerin yakalanarak haklarında ilgili işlemlerin yapılabilmesi için adli merciler önüne çıkarılmasını ifade etmektedir.

Belirli bir yıla ait aydınlatma oranı, niteliği itibariyle ilerleyen yıllarda artış gösterebilmektedir. Çünkü her suç işlendiği yıl aydınlatılmamakta ve kolluk kuvvetlerin çalışmaları ilerleyen zamanlarda da devam etmektedir. Örneğin, 2000 yılında işlenen suçlar bakımından aydınlatma oranı, 2001’de % 80 iken 2010’da % 90’a çıkabilmektedir. Bu oran, kolluk kuvvetlerinin suçları aydınlatma konusundaki azimli ve kararlı çalışmalarına göre şekillenmektedir.

Öte yandan, çalışma kapsamında Rize kenti için; kentte işlenen toplam suç sayısı (SS), 1000 kişiye düşen suç sayısı (BDS) ve işlenen suçların aydınlatılma oranına (AO) ilişkin istatistiksel veriler yıllara göre analiz edilmiş ve buna dayalı olarak genel bir değerlendirmede bulunulmuştur.

3.2. Uygulama ve Bulgular

Rize il merkezinde işlenen suçların istatistiksel analizine geçmeden önce, Rize il merkezi (merkez ilçe) nüfusuna ilişkin TÜİK verilerinin değerlendirilmesi gerekir.

Tablo 1: Rize İl Merkezinin Yıllara Göre Nüfusu (2007-2012)

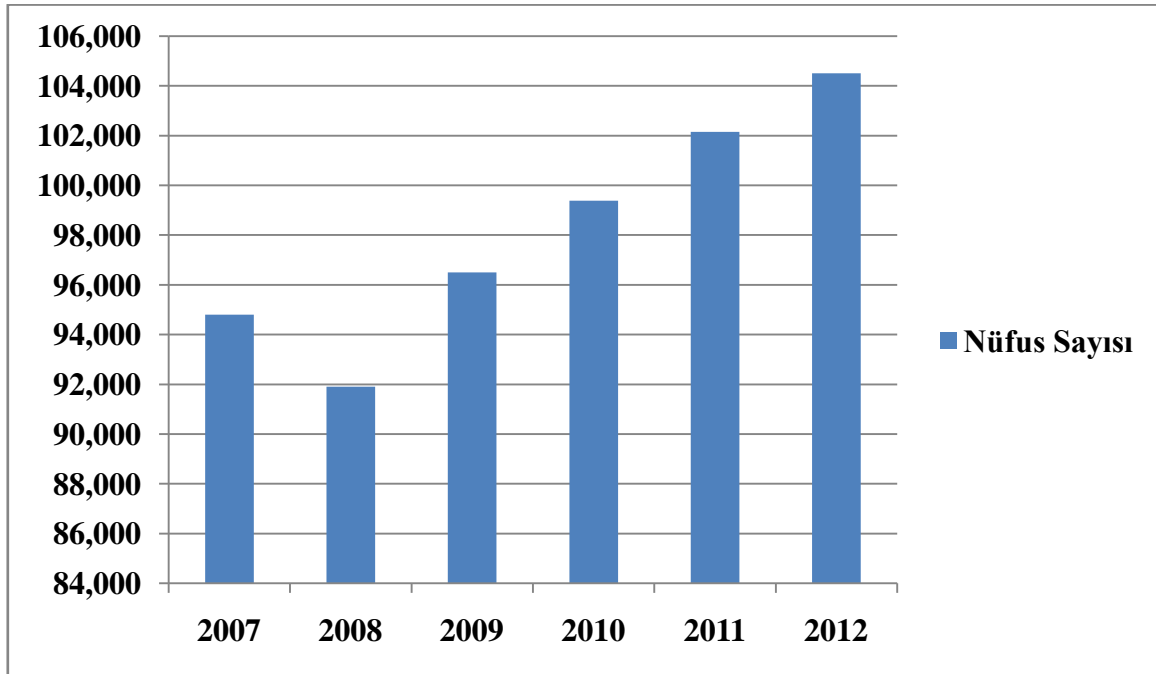
Yıl	Nüfus
2007	94.800
2008	91.904
2009	96.503
2010	99.380
2011	102.145
2012	104.508

Kaynak: TÜİK, 2013

TÜİK'in Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre, Rize il merkezinin nüfusu Tablo 1'de görülmektedir. Buradan da görüldüğü üzere, 2007 yılında 94.800 olan il merkezi nüfusu, 2011'de 100.000 sınırını aşmış ve 2012 yılında 104.508'e ulaşmıştır. ADNKS, ülkemizde 2007 yılından itibaren uygulandığı için 2006 yılı nüfus sayısına ulaşamamıştır.

Rize il merkezinin nüfusunun yıllara göre değişimi, aşağıda verilen Grafik 1'de görülmektedir.

Grafik 1: Rize İl Merkezinin Nüfusunun Yıllara Göre Dağılımı (2007-2012)

Kaynak: TÜİK, 2013

Grafik 1'den anlaşıldığı üzere, 2008 yılında bir önceki yıla göre Rize il merkezi nüfusunda düşüş (-2.896) yaşanmış, ancak takip eden yıllarda artış gerçekleşmiştir. Buna göre; il merkezi nüfusunda 2009'da 4.599 (% 5), 2010'da 2.877 (% 2.9), 2011'de 2.765 (% 2.7) ve 2012'de 2.363 (% 2.3) artış olmuştur. Burada dikkat çeken bir konu ise, nüfusun giderek azalan bir şekilde artmasıdır.

Rize il merkezinde işlenen suçlara ilişkin bilgileri elde edebilmek amacıyla, Rize İl Emniyet Müdürlüğü Emniyet Komuta Kontrol Merkezi (EKKM) Şube Müdürlüğü kayıtlarından yararlanılmıştır. 2004 ve sonraki yıllara ait işlenen suç sayıları ile aydınlatılan suç sayıları verileri söz konusu kurumdan elde edilmiştir.

Rize İl Emniyet Müdürlüğü EKKM Şube Müdürlüğü kayıtları, 2004-2011 yıllarının tamamını kapsamakta, 2012 yılı için ise sadece 21/03/2012 tarihine kadar olan kısmı içermektedir.

Ayrıca Rize İl Emniyet Müdürlüğü'nden 2002-2013 döneminde Rize il merkezinde işlenen suçların malvarlığına karşı, kişilere karşı, topluma karşı ve millete ve devlete karşı suçlar şeklinde 4 ana kategoride düzenlenerek verilmesi talep edilmiştir. Fakat bu talebin veri standartlarının geliştirilmesi çalışmaları devam ettiği gerekçe gösterilerek bu aşamada karşılanamayacağı belirtilmiştir. Bu yüzden ilgili suçlar, kategorilere ayıramamıştır.

Rize İl Emniyet Müdürlüğü EKKM Şube Müdürlüğünden elde edilen sayısal bilgilere göre, il merkezinde (Polis sorumluluk bölgesinde) işlenen toplam suç sayısı (SS) şu şekildedir:

Tablo 2: Rize İl Merkezinde İşlenen Suç Sayısı (2006-2012)

Yıl	Suç Sayısı
2006	2.302
2007	2.178
2008	2.339
2009	3.142
2010	3.294
2011	3.383
2012	777 ⁴

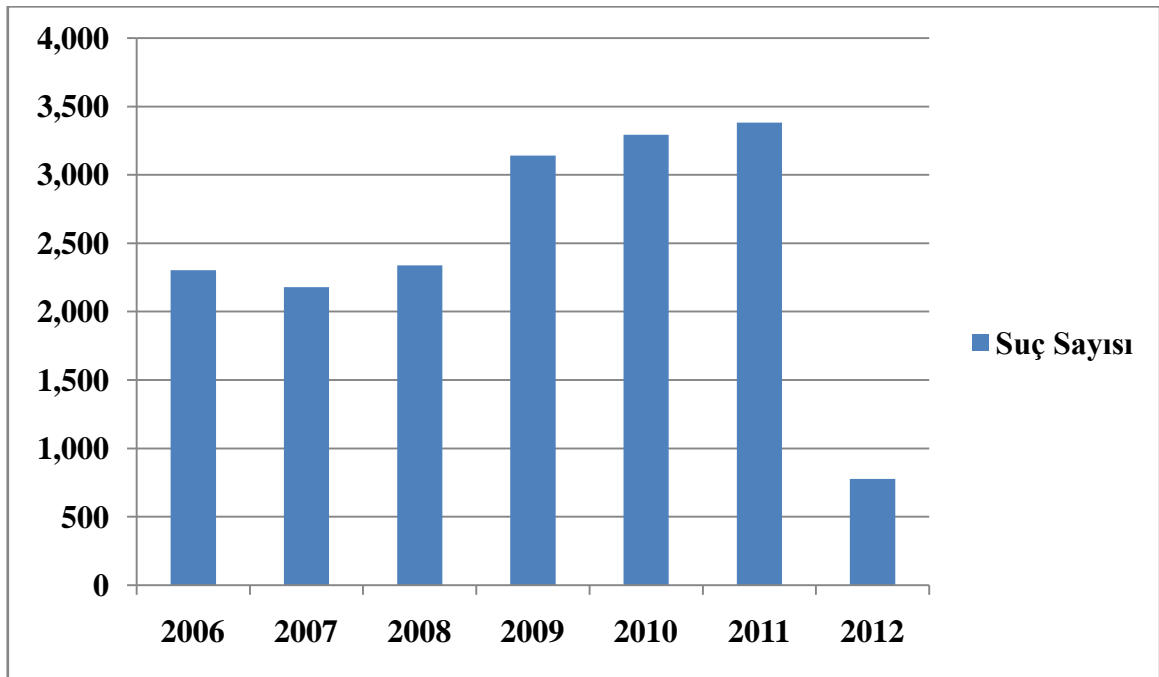
Kaynak: Rize Emniyet Müdürlüğü (REM), 2012

⁴ 2012 yılı için sadece 01/01/2012'den 21/03/2012 tarihine kadar işlenen suç sayısı belirtilmiştir.

2006 yılında, Tablo 2'ye göre; 2.302 suç işlenmişken bu sayı 2011'de 3.383'e yükselmiştir. Ayrıca 2012 yılı için sadece 21/03/2012 tarihine kadarki bilgilere ulaşılmış olup sonrası için suç sayısı konusunda yeterli bilgi elde edilememiştir.

Rize il merkezinde işlenen suç sayısının yıllara göre değişimi, aşağıda Grafik 2'de görülmektedir.

Grafik 2: Rize İl Merkezinde İşlenen Suç Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (2006-2012)

Kaynak: REM, 2012

Grafik 2'den anlaşıldığı üzere, 2007 yılında bir önceki yıla göre işlenen suç sayısında 124 düşüş (% 5.3) yaşanmış olsa da ertesi yıllar işlenen suç sayısında sürekli bir artış olmuştur.

Suç sayısındaki artış bakımından en dikkat çeken yıl ise 2009'dur. 2008 yılında 2.339 suç işlenirken bu sayı 2009 yılında 803 (% 34) artış göstererek 3.142'ye ulaşmıştır. İl merkezinde işlenen suçlar, 2008'de 161 (% 7.4) artmışken 2010'da 152 (% 4.8) ve 2011'de

89 (% 2.7) artmıştır. Buna göre, suç sayısı her ne kadar 2010 ve 2011 yılında artmış olsa da, bu artışa rağmen artış hızında küçük bir düşüş dikkat çekmektedir.

Grafik 1 ve 2 birlikte incelendiğinde, il merkezindeki kentleşme artışına paralel olarak işlenen suç sayılarında da artış görülmektedir. Örneğin; 2007 yılında nüfus 94.800 iken 2011’de bu sayı % 7.7 artış göstererek 102.145’e ulaşmıştır. Buna paralel olarak, işlenen suç sayısı 2007 yılında 2.178 iken 2011’de bu sayı % 55 artış göstererek 3.383’e ulaşmıştır. Yani nüfusta yaşanan artış, kendisini işlenen suç sayısında göstermiştir. Bu kentleşme ve suç ilişkisini Rize il merkezi için doğrular nitelikte bir sonuçtur.

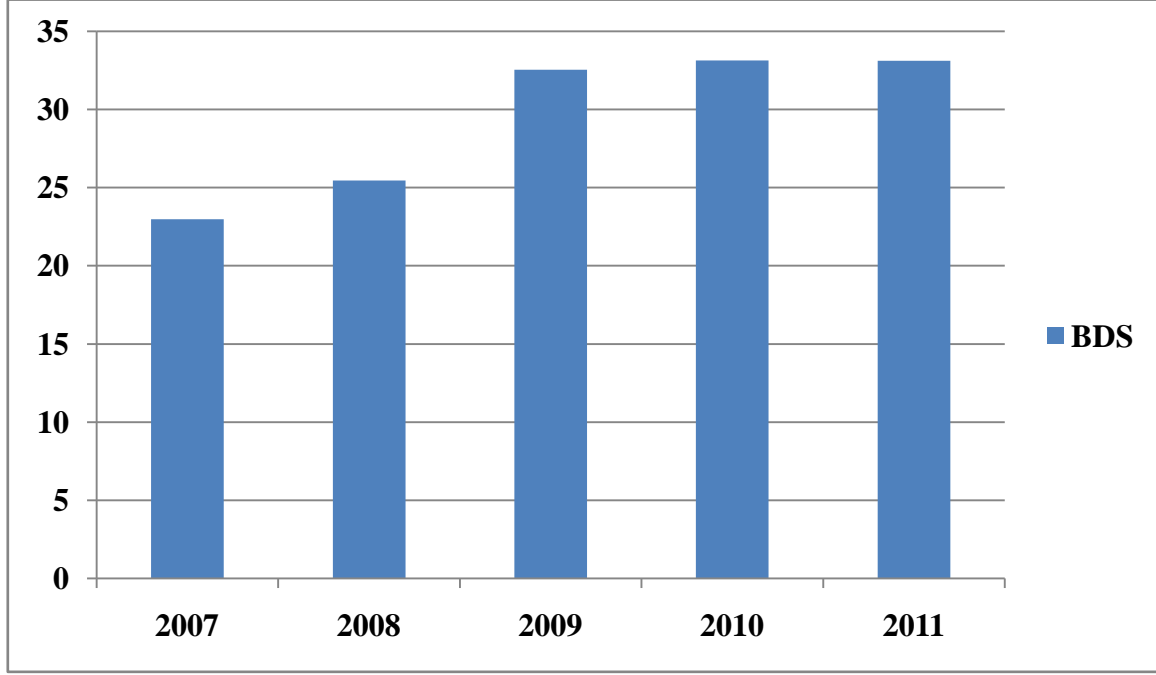
İl merkezinde işlenen suç sayısı ile nüfus birlikte değerlendirildiğinde 1000 kişiye düşen suç sayısının (BDS) tespitine ulaşılmaktadır. BDS, Tablo 1 ve 2 birlikte değerlendirildiğinde şu şekilde ortaya çıkmaktadır:

Tablo 3: Rize İl Merkezinde 1000 Kişiye Düşen Suç Sayısı (BDS) (2007-2011)

Yıl	BDS
2007	22,97
2008	25,45
2009	32,55
2010	33,14
2011	33,11

Tablo 3’te belirtildiği üzere, Rize il merkezi için BDS, 2007 yılında 22,97 iken, 2011 yılında % 44.14 artış göstererek 33,11’e ulaşmıştır. Her ne kadar 2008 yılında bir önceki yıla göre artış az olsa da 2009’dan itibaren BDS, 33 civarında seyretmektedir. Ayrıca nüfus bilgileri 2007 ve sonrasını kapsadığı için 2006 yılı bakımından BDS hesaplaması mümkün görülmemektedir.

Grafik 3: Rize İl Merkezi İçin BDS'nin Yıllara Göre Dağılımı (2007-2011)

BDS konusunda güncel olması bakımından önemli bir çalışma, Mavi (2011: 64-98) tarafından yapılan araştırmadır. Bahse konu bu çalışma Mavi'nin bu alandaki dördüncü çalışmasıdır. 2011'de hazırlanan (2010 yılını kapsayan) bu çalışma, ertesi yıl dergi kapandığı için son bulmuştur.

Mavi, gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında ülkemizdeki 81 ili kapsayacak şekilde hareket etmiştir. "81 İlin Yaşam Kalitesi Araştırması-2011" isimli çalışmadaki yaşam kriterlerinden birisi de "asayiş suçu sayısı"dır. İllere ait bu verilere, 2004 yılından beri TÜİK tarafından yayınlanmadığı için Emniyet Genel Müdürlüğünden ulaşmaya çalışan Mavi, olumsuz cevap alınca Valiliklere yönelmiş ve her Valilikten o ilde işlenen suç sayısı konusunda talepte bulunmuştur. Bu talebe 74 il cevap verirken 7 il⁵ cevap vermemiştir.

Mavi'nin elde ettiği bu verilerin en önemli özelliği illerdeki Polis ve Jandarma sorumluluk bölgelerinin tamamını kapsıyor olmalarıdır. Ayrıca bu verilere illerin yanında ilçeler de dâhildir. Yani Rize il merkezi için gerçekleştirilen bu çalışma, sadece il merkezini ve Polis sorumluluk bölgesini kapsarken Mavi'nin ilgili çalışması Polis ve Jandarma bölgelerinin tamamını kapsayıcı niteliktedir.

⁵ Aksaray, Bitlis, Edirne, Hakkâri, Niğde, Osmaniye ve Sivas illeri.

TÜİK verilerine göre 2010 yılı için yukarıda belirtilen 74 ilin toplam nüfus sayısı, 69.214.847 iken aynı yılda ilgili illerde işlenen toplam suç sayısı Mavi'nin gerçekleştirdiği çalışmaya göre 1.231.848'dir. O halde bu verilere göre, 2010 yılı için ülkemizdeki (74 il için) BDS ortalaması 17,8'dir. Daha önce de belirtildiği gibi; ortaya çıkan bu sonuç, ülkemizdeki Polis ve Jandarma bölgelerinin tamamını kapsamaktadır.

İlgili araştırmaya göre, BDS en az olarak Çorum kenti için tespit edilmiştir. Buna göre Çorum, 4,69'luk BDS ile ülkemizin suç oranı en az kenti seçilmiştir. Çorum'u; 5,23 ile Ağrı, 7,02 ile Mardin, 8,35 ile Şırnak, 8,43 ile Siirt takip etmektedir.

Mavi'nin bu araştırmasında, Rize (2010 yılı için ve tüm ilçelerdeki Polis ve Jandarma bölgeleri dâhil olmak üzere) 15,84⁶ ile 31. sırada yer almıştır. 74 kent içerisinde son 3 sırayı ise; 31,23 ile Kırıkkale, 29,43 ile Yalova ve 27,54 ile Bartın almıştır.

Rize il merkezindeki BDS, 3 numaralı grafikte belirtildiği üzere, ortalama 33 civarındadır. Bu sayıyı elbette ki Mavi'nin araştırmasında ortaya çıkan ortalama BDS ile kıyaslamak, çalışmaların sorumluluk alanlarının farklı olması dolayısıyla doğru olmaz. Fakat sadece il merkezlerindeki Polis sorumluluk bölgeleri doğrultusunda tüm illeri kapsayan detaylı ve güncel bir çalışmanın da bulunmadığı bir gerçektir. Bu bağlamda Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yıllık olarak hazırlamış olduğu, illerin tüm Polis sorumluluk bölgelerine ait (yani il ve ilçe merkezleri dâhil olmak üzere) suç sayıları istatistiklerini de göz önünde bulundurmakta fayda vardır.

Emniyet Genel Müdürlüğünün hazırlamış olduğu 2007-2009 yıllarına ait illere göre⁷ işlenen suç sayıları istatistikleri Tablo 5'te yer almaktadır. Ayrıca bu yıllar için Rize kenti il ve ilçe merkezleri nüfus istatistikleri şu şekildedir:

⁶ 2010 yılı için;

-Rize'nin toplam nüfusu: 319.637,

-Rize'de işlenen toplam suç sayısı: 5.063 (tüm ilçelerle Polis ve Jandarma sorumluluk bölgeleri dâhil olmak üzere)

⁷ EGM verileri, kentlerin tüm Polis Sorumluluk Bölgelerini kapsamaktadır.

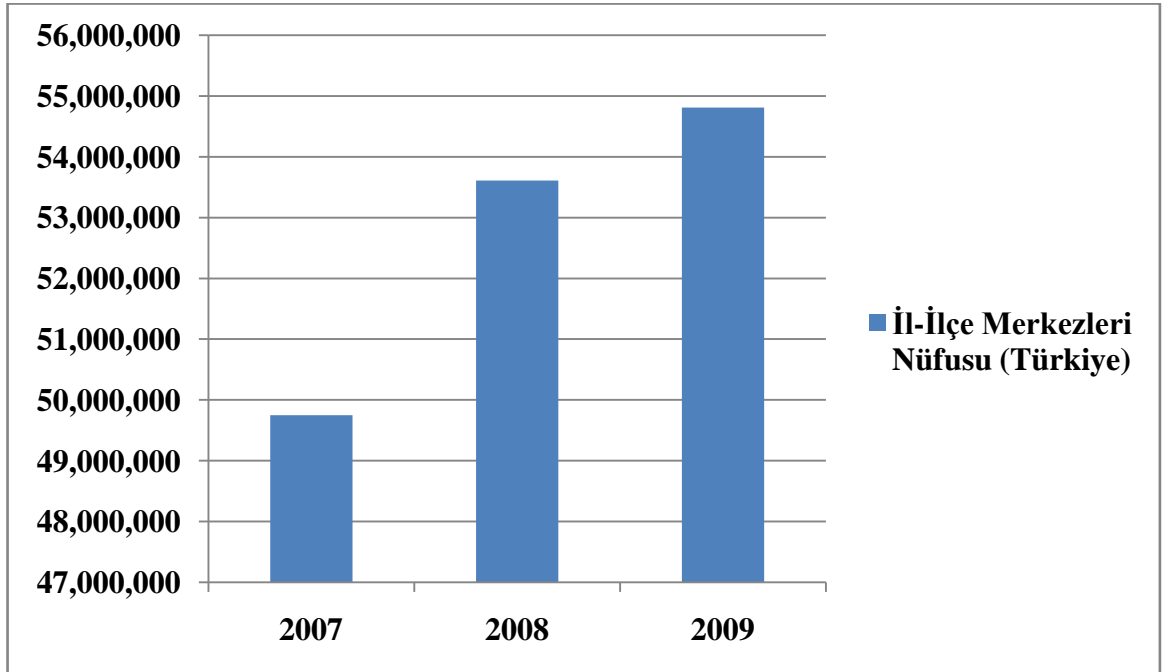
Tablo 4: İl ve İlçe Merkezlerinin Yıllara Göre Toplam Nüfusu (2007-2009)

Yıl	Türkiye	Rize
2007	49.747.859	197.167
2008	53.611.723	189.704
2009	54.807.219	195.569

Kaynak: TÜİK, 2013

2007 yılında Türkiye'deki tüm il ve ilçe merkezlerinin nüfusu, Tablo 4'te belirtildiği üzere 49.747.859 iken 2009'da 54.807.219'a ulaşmıştır. Ülke nüfusundaki bu artışa rağmen Rize il ve ilçe merkezlerinin toplam nüfusu artmamıştır. 2007 yılında 197.167 olan nüfus, ertesi yıl 189.704'a düşmüş ve 2009'da 195.569 ulaşmıştır.

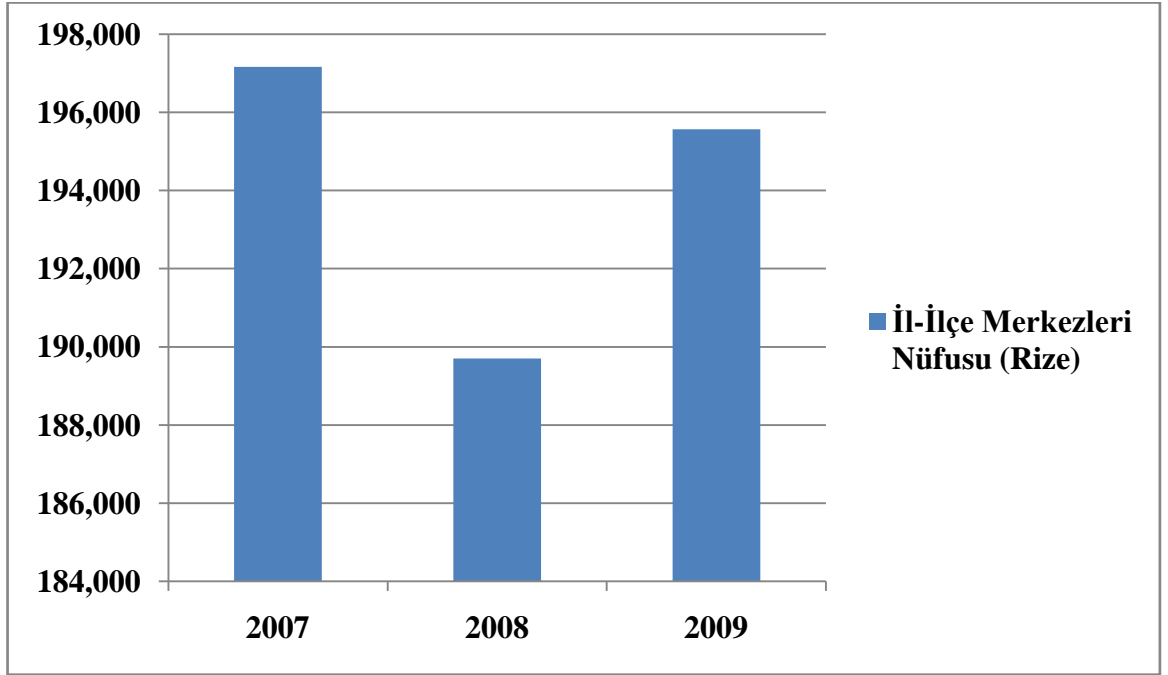
Grafik 4: Tüm İl ve İlçe Merkezleri Toplam Nüfusunun Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009)

Kaynak: TÜİK, 2013

Grafik 4'ten anlaşılacağı üzere ülkemizdeki tüm il ve ilçe merkezlerinin nüfusu 2009 yılında, 2007'ye göre yaklaşık 5 milyon civarında (% 10) artmıştır.

Grafik 5: Rize İl ve İlçe Merkezleri Toplam Nüfusunun Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009)

Kaynak: TÜİK, 2013

Her ne kadar ülke nüfusu, 2 yılda % 10 artmış olsa da Grafik 5'te belirtildiği üzere, Rize il ve ilçe merkezlerinin toplam nüfusunda artış olmamıştır. Ülke çapında iki yılda görülen bu artış, Rize'ye yansımamıştır. Rize il ve ilçe merkezlerinin toplam nüfusu % 0,8 oranında azalmıştır.

2007-2009 yıllarına ait nüfus bilgilerinden sonra ilgili yıllara ait işlenen suçlarla ilgili sayısal bilgilere değinmek gerekir. Bu bağlamda, il ve ilçe merkezlerinde işlenen toplam suç sayısı aşağıda Tablo 5'te çıkartılmıştır:

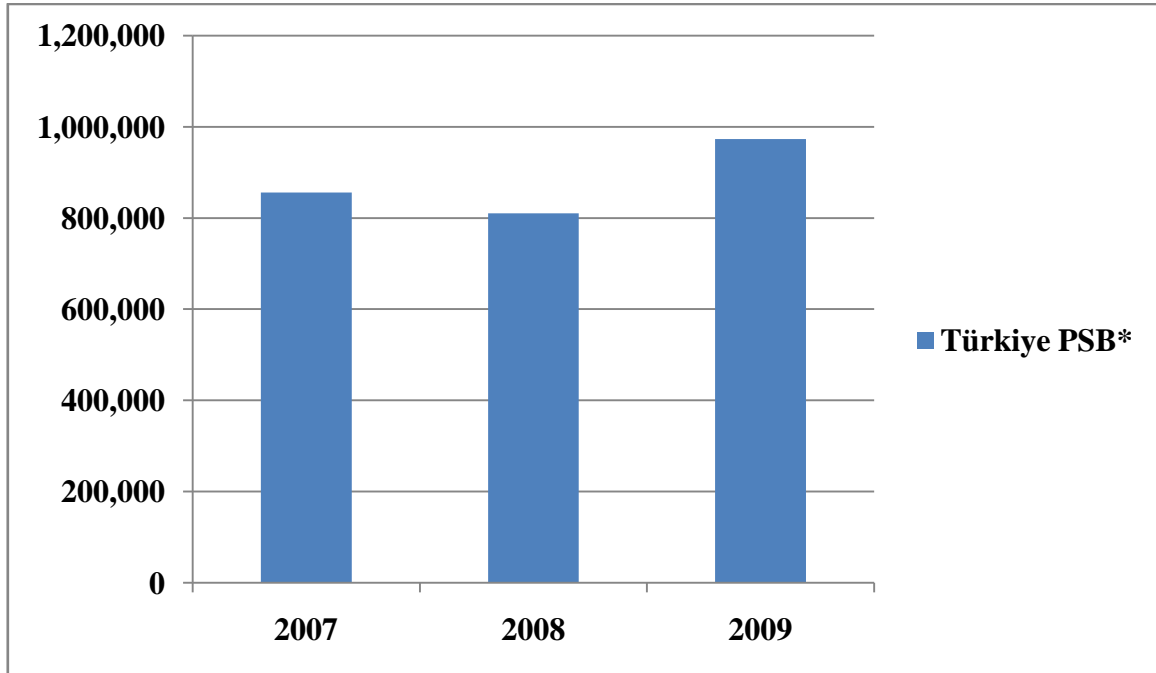
Tablo 5: İl ve İlçe Merkezlerinde İşlenen Toplam Suç Sayısı (2007-2009)

Yıl	Türkiye	Rize
2007	855.848	3.037
2008	810.009	3.457
2009	973.243	4.721

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), 2010

Tablo 5’te gösterildiği üzere, 2007 yılında Türkiye’deki tüm il ve ilçe merkezlerinde (Polis sorumluluk bölgelerinde) toplam 855.848 suç işlenmişken bu sayı önemli bir artış göstererek 2009 yılında 973.243’e ulaşmıştır. Ülke genelindeki artışa paralel olmak üzere, Rize’de işlenen suçlarda da artış görülmektedir. Buna göre, 2007 yılında Rize il ve ilçe merkezlerinde (Polis sorumluluk bölgelerinde) toplam 3.037 suç işlenmişken suç sayısı 2009’da 4.721’e ulaşmıştır.

Grafik 6: Tüm İl ve İlçe Merkezlerinde İşlenen Toplam Suç Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009)

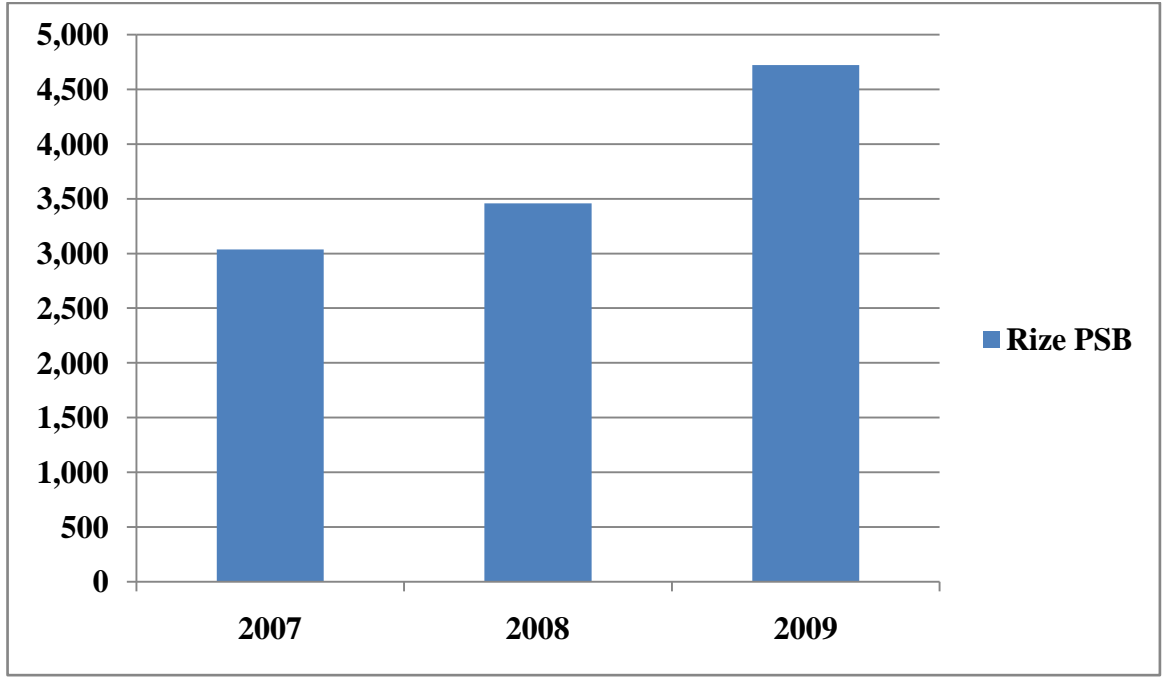

*: Polis Sorumluluk Bölgesi

Kaynak: EGM, 2010

2008 yılında, ülke genelinde işlenen suç sayısı bir önceki yıla göre % 5,35 oranında azalarak 810.009'a gerilemiştir. Fakat bu gerileme, 2009'da kendisini gösterememiş ve Grafik 6'da belirtildiği üzere, suçlar ülke genelindeki Polis sorumluluk bölgelerinde % 20 oranında artarak 973.243'e yükselmiştir.

Grafik 7: Rize İl ve İlçe Merkezlerinde İşlenen Toplam Suç Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009)

Kaynak: EGM, 2010

Grafik 7'den anlaşılacağı üzere, Rize kentinin tüm Polis sorumluluk bölgelerinde 2007 yılını takiben 2008 ve 2009 yıllarında toplam suç sayısında artış görülmektedir. Buna göre, 2008'de işlenen suç sayısı bir önceki yıla göre % 13,8 oranında artarak 3.457'ye çıkmıştır. Ertesi yıl, suç oranındaki artış daha da yükselmiştir. Buna göre, 2009'da işlenen suç sayısı, 2008'e göre % 36,5 oranında artarak 4.721'e ulaşmıştır. Genel manada 2007-2009 yıllarında ülke genelinde işlenen suçlarda bir iniş çıkış olsa da Rize kentinde işlenen suç sayısı arka arkaya artış göstermiştir.

TÜİK ve EGM verilerinden elde edilen 2007-2009 yıllarına ait Polis sorumluluk bölgelerinin nüfus ve suç bilgileri doğrultusunda, 1000 kişiye düşen suç sayısının (BDS)

tespiti mümkündür. Buna göre, Polis sorumluluk bölgelerindeki BDS, aşağıda Tablo 6’da görülmektedir.

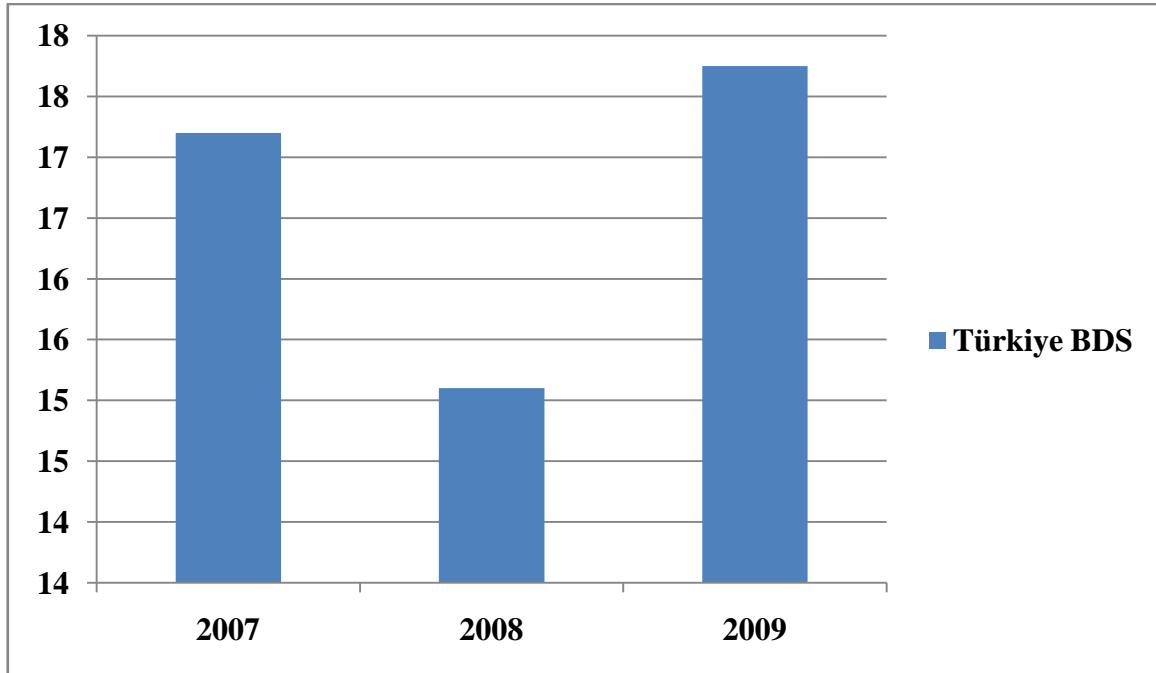
Tablo 6: Polis Sorumluluk Bölgeleri Kapsamında BDS (2007-2009)

Yıl	Türkiye	Rize
2007	17,2	15,4
2008	15,1	18,22
2009	17,75	24,14

Kaynak: TÜİK, 2013 ve EGM, 2010

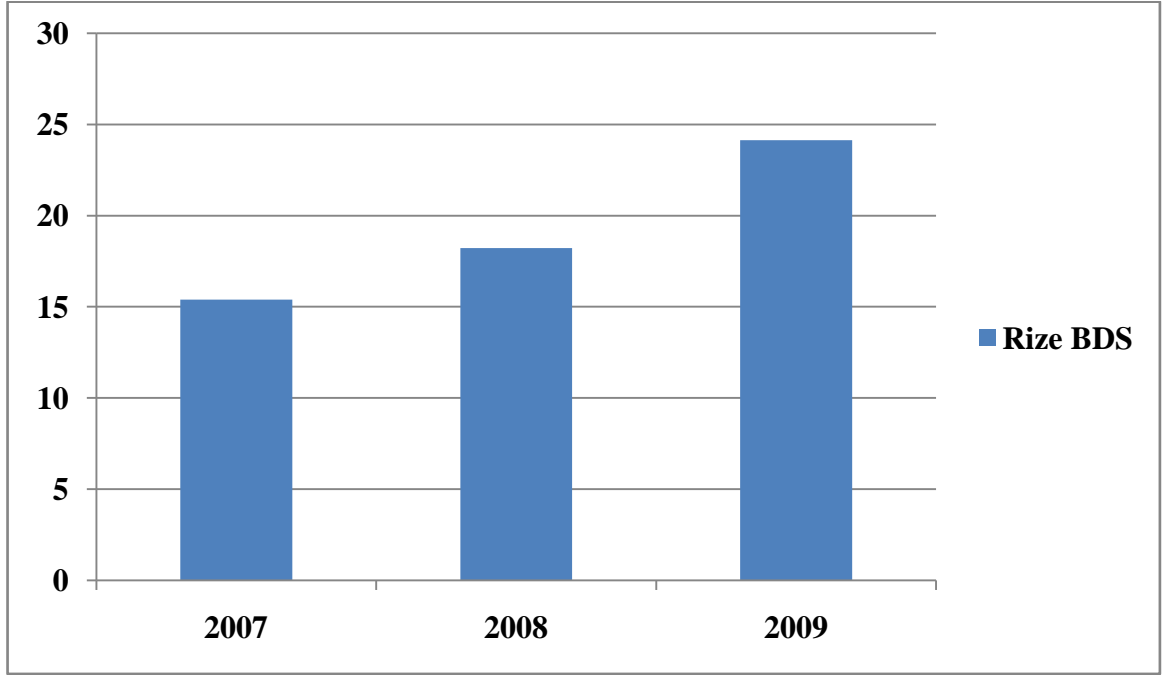
Tablo 6’da da görüleceği üzere, 2007 yılında ülke genelindeki Polis sorumluluk bölgesinde BDS 17,2 iken, 2009’da 17,75’e yükselmiştir. Rize kenti için ise 2007 yılında 15,4 olan BDS, 2009’da dikkat çekici bir artışla 24,14’e yükselmiştir.

Grafik 8: Polis Sorumluluk Bölgeleri Kapsamında Türkiye’de BDS’nin Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009)

Yukarıda yer alan Grafik 8'den anlaşılacağı üzere; ülke genelindeki BDS, 2008 yılında bir önceki yıla göre, nüfus artışına rağmen, suçlardaki azalış dolayısıyla 17,2'den 15,1'e gerilemiştir. Fakat ertesi yıl 17,75 seviyesine ulaşmıştır.

Grafik 9: Polis Sorumluluk Bölgeleri Kapsamında Rize'deki BDS'nin Yıllara Göre Dağılımı (2007-2009)

Ülke genelindeki Polis sorumluluk bölgelerine ait BDS, 2007-2009 yıllarında inişli çıkışlı bir grafik sergilemiş olsa da Rize kentine ait BDS'de arka arkaya artış görülmektedir.

Grafik 9'da görüldüğü gibi, 2007 yılında 15 civarında olan BDS, 2008'de 18'i, 2009'da ise 24'ü aşmıştır.

Tablo 7: Rize İline Ait Nüfus ve Suç Bilgileri⁸ (2007-2009)

Yıl	Nüfus (Toplam)	Nüfus (İl PSB)	Nüfus (İl Merkezi PSB)	Suç Sayısı (İl PSB)	Suç Sayısı (İl Merkezi PSB)
2007	316.252	197.167	94.800	3.037	2.178
2008	319.410	189.704	91.904	3.457	2.339
2009	319.569	195.569	96.503	4.721	3.142

Kaynak: TÜİK, 2013; REM, 2012 ve EGM, 2010

Tablo 7’de görüldüğü üzere; Rize ilinin toplam nüfusunun büyük bir kısmı il ve ilçe merkezlerinde bulunmaktadır. Buna göre, toplam nüfusun 2007 yılında % 62,3’ü, 2008 yılında % 59,3’ü ve 2009 yılında % 61,1’i il ve ilçe merkezlerindeki Polis sorumluluk bölgelerinde bulunmaktadır.

Rize il ve ilçe merkezlerindeki toplam nüfusunun yarıya yakını sadece il merkezindedir. Buna göre; il ve ilçe merkezlerine ait toplam nüfusun 2007 yılında % 48’i, 2008 yılında % 48,4’ü ve 2009 yılında % 49,3’ü il merkezindeki Polis sorumluluk bölgesinde bulunmaktadır.

Tablo 7’den anlaşılacağı gibi; Rize il ve ilçe merkezlerinde işlenen toplam suç sayısının yarısından fazlası sadece il merkezindeki Polis sorumluluk bölgesinde işlenmektedir.

Rize il ve ilçe merkezlerinde işlenen toplam suçun 2007 yılında % 71,7’si, 2008 yılında % 67,6’sı ve 2009 yılında % 66,5’i sadece il merkezindeki Polis sorumluluk bölgesinde işlenmiştir. Bu doğrultuda Rize il merkezi, nüfus itibarıyla ilçe merkezlerin toplamının yarıya yakınına oluşturmaktadır. Ayrıca Rize’deki tüm Polis sorumluluk bölgelerinde işlenen suçların yaklaşık 3/4’ü il merkezinde işlenmektedir.

⁸ 7 numaralı tabloda; ikinci sütun Rize ilinin toplam nüfusunu, üçüncü sütun il ve ilçe merkezlerindeki Polis sorumluluk bölgelerindeki nüfusu, dördüncü sütun il merkezindeki Polis sorumluluk bölgesindeki nüfusunu göstermektedir. Ayrıca, beşinci sütun il ve ilçe merkezlerindeki Polis sorumluluk bölgelerinde işlenen suç sayılarını, altıncı sütun ise sadece il merkezindeki Polis sorumluluk bölgesinde işlenen suç sayısını göstermektedir.

Rize il merkezindeki Polis sorumluluk bölgesinde işlenen suçlar; nüfus artışına paralel olarak 2009 yılında, 2007'ye göre artış göstermektedir. Fakat tüm Polis sorumluluk bölgeleri değerlendirildiğinde ilgili yıllar için nüfusun azalmış olmasına rağmen suçların artış gösterdiği görülmektedir.

Güvenli kent kavramı ile ilgili olarak kullanılan ölçütlerden birisi de işlenen suçların aydınlatılma oranıdır (AO). AO'nun % 100'e yakın olması, kentlerin güvenliğinin değerlendirilmesinde önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır.

Rize il merkezinde işlenen suçların aydınlatılma oranı şu şekildedir:

Tablo 8: Rize İl Merkezinde İşlenen Suçların Aydınlatılma Oranları (AO)

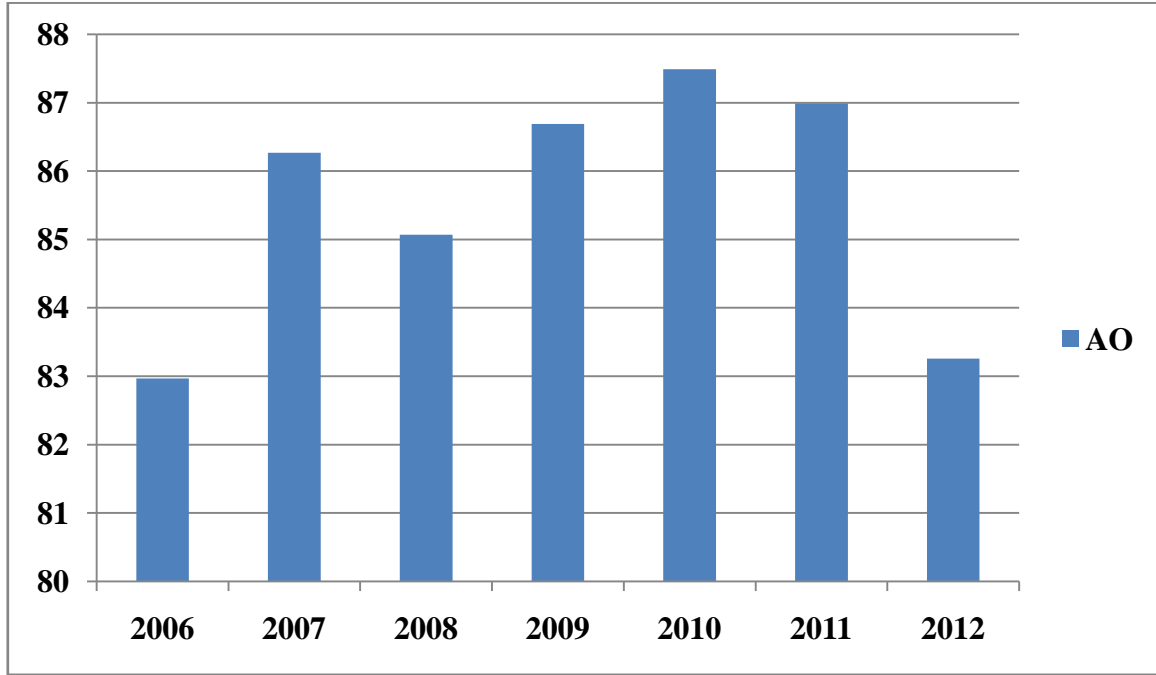
Yıl	Suç Sayısı	Aydınlatılan	AO (%)
2006	2.302	1910	82,97
2007	2.178	1879	86,27
2008	2.339	1990	85,07
2009	3.142	2724	86,69
2010	3.294	2882	87,49
2011	3.383	2943	86,99
2012	777	647	83,26

Kaynak: REM, 2012

Rize il merkezinde işlenen suçların aydınlatılma oranı (AO) konusunda AO, Tablo 8'den anlaşılacağı üzere, % 80'leri geçmiş bulunmaktadır. En yüksek oran ise, %87,49 ile 2010 yılına aittir.

Hesaplanan AO'ların yıllara göre dağılımı Grafik 10'da gösterilmektedir:

Grafik 10: Rize İl Merkezi İçin AO'nun Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: REM, 2012

Yukarıda yer alan Grafik 10'dan anlaşılacağı üzere, Rize il merkezi için suçların aydınlatılma oranları, yıllara göre dalgalı bir seyir izlemiştir. Kimi yıllar bir önceki yıla göre artış olurken kimi yıllarda azalma meydana gelmiştir. Fakat genel manada AO'nun % 85'in üzerinde olduğu ve kayda değer nitelikte değişkenlik göstermediği anlaşılmaktadır. Bu denli yüksek oranlar, kentlerin güvenliği hususunda dikkate değer veriler oluşturmaktadır.

Ayrıca şunu da ifade etmek gerekir ki; belirli bir yıla ait AO, ertesi yıllarda aydınlatılan suçlarla birlikte değişkenlik gösterebilmektedir. Yani işlenen bir suç, o yıl içinde değil de sonraki yıllarda da aydınlatılabilmektedir.

BDS ise, AO'ya nazaran daha net bir sonuç vermekte ve değişikliğe uğrama durumu mümkün olmamaktadır. Çünkü BDS, yıl içerisinde işlenen toplam suç sayısı ve toplam nüfusla alakalıdır ve bu veriler değerlendirilen her yıl için değişmez nitelikte olduğundan net sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin 2011'in BDS'si her zaman 33.11 olarak kalacak, ancak aynı yıla ait % 86,99 olan AO, o yıla ait suçların ilerleyen yıllarda aydınlatılmasıyla birlikte yükselme eğilimi yönünde değişiklik gösterecektir.

GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Toplumsal yaşam için en temel ihtiyaçlardan olan güvenlik, insanoğlunun varoluşundan beri bu değerini korumaktadır. İnsanlar, günlük yaşamda hayatlarını devam ettirirken huzur ve güven içerisinde olma ihtiyacı hissetmektedir. Bu ihtiyacın giderilememesi durumunda ise suç korkusu yani güvenlik endişesi ortaya çıkmaktadır. Bu problemin çözülmesi ve huzurlu, güvenli bir ortamın oluşturulması şüphesiz ki kolluk birimlerinin asli vazifesidir.

Kentlerin, güvenli kent olarak nitelendirilebilmesi için; suç oranlarının güvenlik tedbirleri ve önlemleri ile azaltılması ve bilimsel metotlar da kullanılarak mümkün olduğunca sifıra yaklaştırılması gerekmektedir. Suçu sifıra indirmek belki bir ütopya olarak düşünülse de güvenlik hizmeti sunan kurumların misyonları bu oranı en asgariye indirmek olmalıdır. Vizyonu kaliteli hizmet vermek olan bu kurumlar, yürüteceği güvenlik uygulamalarında etkili ve isabetli programlarla hareket etmelidirler.

Daha önce de ifade edildiği gibi, Türkiye’de kentsel alanlarda güvenlik hizmeti sunmakla görevli temel kurumsal yapı, Polis Teşkilatıdır. Bu bağlamda, günümüzde polisliğin güçten ziyade bir hizmet olarak görülmesiyle hareket edilmektedir. Ayrıca reaktif polisliğin yanında proaktif polisliğe önem verilerek etkin bir güvenlik hizmeti verilmeye çalışılmaktadır. Halka güvenlik hizmeti sunmayı asli vazife edinen Polis Teşkilatı, bu görevini yerine getirirken ilk hedefi suçları daha işlenmeden önlemek olmaktadır.

Bu çalışmada, önce kentlerin güvenliği ve güvenli kent kavramı üzerinde durulduktan sonra, konunun Rize ili açısından değerlendirilmesi yapılmış, başka bir deyişle “*Rize güvenli bir kent midir?*” sorusuna cevap aranmıştır. Bu bağlamda Rize il merkezinin nüfusu, Polis sorumluluk bölgesinde işlenen suçların sayıları, 1000 kişiye düşen suç sayısının tespiti ve işlenen suçların aydınlatılma oranları gibi veriler ışığında ilin güvenli kent olup olmadığı tartışılmıştır. Bu kapsamda; TÜİK nüfus bilgileri, Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) ve Rize Emniyet Müdürlüğü (REM) suç kayıtları temel veri tabanı olarak kullanılmıştır.

TÜİK'ten elde edilen veriler, ADNKS 2007 yılından itibaren uygulandığı için 2007 ve sonrasındaki yılları kapsamaktadır. EGM'den alınan veriler 2009 yılına kadar olmakla beraber Rize il ve ilçe merkezlerindeki yani tüm Polis sorumluluk bölgesindeki suçları göstermektedir. REM'den alınan veriler ise, 2012 yılına kadar olup sadece il merkezi Polis sorumluluk bölgesini kapsamaktadır.

Ayrıca çalışmada Rize Emniyet Müdürlüğü'nün suçları henüz işlenmeden önlemek, işlenen suçları ise delilden sanığa gitme prensibi doğrultusunda en kısa sürede aydınlatmak üzere toplumdaki da destek alarak yürütmüş olduğu güvenlik uygulamalarına yer verilmiştir. Bu kapsamda Rize Emniyet Müdürlüğü'nün farklı birimlerince yürütülen önemli 19 adet uygulama üzerinde durulmuştur. Aktif olarak faaliyette bulunan bu çalışmaların en önemli özelliğinin sürekli ve etkili olması, topluma yakın olması ve güvenliğin hizmet odaklı yerine getirilmesidir.

Elde edilen tüm veriler ışığında, Rize ilinde yıllara göre 1000 kişiye düşen suç sayısı ve aydınlatılma oranı hesaplamaları yapılmış ve ortaya güvenli kent kavramı kapsamında kayda değer sonuçlar çıkmıştır. Şöyle ki;

Çalışmada, Rize il merkezindeki nüfus artışıyla birlikte suç sayılarında da artış görülmektedir. Rize il merkezinin nüfusu 2011 yılında, 2007'ye göre % 8,1 oranında artış göstermiş, 2011 yılında işlenen suçlar ise aynı dönemde % 55 artış gerçekleştirmiştir. Yani nüfus ve işlenen suç sayısı yıllara göre artmıştır. Bu sonuç, kentleşme ile suç arasındaki doğru orantının varlığını göstermektedir. Bu da kentleşme ve suç ilişkisini Rize il merkezi için doğrular nitelikte bir sonuçtur.

Çalışmada ortaya çıkan başka bir sonuç ise, Türkiye genelinde işlenen suçlarda görülen artışın, aynı zamanda kendisini Rize'de de göstermiş olmasıdır. Bu bağlamda yıllara göre hem Rize'de hem de ülke genelinde işlenen suçlarda artış olmuştur.

Öte yandan 1000 kişiye düşen suç sayısını (BDS) iki farklı durumda değerlendirmek mümkündür. Şöyle ki; 2007-2009 döneminde Türkiye'de BDS değeri (tüm Polis sorumluluk bölgeleri doğrultusunda) ortalama 17 düzeyindedir. Buna karşılık, söz konusu değer, Rize ilinde 2007 yılında 15, 2009 yılında ise 24 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre, Rize ili 2007 yılında ortalamanın altındayken 2009 yılında ortalamanın üzerine çıkmıştır.

BDS hakkında diğerk bir sonuç ise çalışmanın kapsamını oluşturan sadece il merkezi doğrultusunda değerlendirilen sonuçtur. Buna göre ortaya çıkan 33 civarındaki sonuçlar, genel manada çok dşuk değerler değerdir. Bu anlamda Rize il merkezi için hesaplanan BDS'nin, güvenli kent kavramı bağlamında çok olumlu bir sonuç vermediği dşunlebilir. Fakat bu oranların yüksek çıkmasında farklı etkenler bulunabilmektedir. Örneğin; lke genelinde işlenen suçların genel manada kırsala nazaran kent merkezlerinde işleniyor olması ve su sayısı istatistiklerine “takibi yapılan diğer konular” olarak adlandırılan iş kazası, intihara teşebbüs, yüksekten düşme, zehirlenme vb. gibi hususların da dâhil edilmesi, BDS'yi yükseltmektedir. Bu yüzden ilgili olayların işlenen toplam suç sayısından çıkarılmasıyla daha net değerlendirilmede bulunulabilmektedir.

Burada BDS'yi yükselten bu tür istatistiklerin ayıklanarak analizin yapılması gerektiği dşunlebilir. Ancak Rize Emniyet Müdürlüğünden (REM) elde edilen suç kayıtlarının takibi yapılan diğer olaylardan ayıklanmadığı ve istatistiklerin toplam rakamlar üzerinden tutulduğu unutulmamalıdır. Ayrıca EGM ve REM'den elde edilen istatistikî veriler ayrıntılı olmadığı için işlenen asayiş suçları bakımından genel toplam sayılardan hareket edilmiştir. Bu yüzden işlenen suçlar, kategoriler halinde incelenememiştir.

Çalışmanın ortaya çıkardığı BDS değerlerinin Türkiye ortalaması üzerinde olmasına rağmen işlenen suçların aydınlatılma oranı (AO) gayet yüksek seviyelerdedir. Bu bağlamda yıllara göre gerçekleşen AO'lar % 80'lerin altına düşmemiştir. Genel olarak % 85-90 civarında seyreden AO'ların bu denli yüksek olması, elbette ki güvenli kent kavramı hususunda önemli bir sonuçtur.

SS, BDS ve AO değerleri bir arada düşünüldüğünde; Rize il merkezi güvenli kent olarak değerlendirilebilir. Kent güvenliğini tehdit etmeyen olayların toplam istatistiklerden ayıklanması ile elde edilecek verilerle hesaplanan bir BDS ve AO dikkate alındığında güvenli kent kavramı konusunda daha net sonuçlar ortaya çıkacaktır.

AO'nun % 90'lara dayanması ve Rize Emniyet Müdürlüğünün etkin ve kapsamlı çalışmaları ile yürüttüğü güvenlik uygulamaları, Rize'nin güvenli kent olarak nitelendirilmesinde çok önemli hususlardır. Rize Emniyetinin bu kapsamda çalışmalarını ve

faaliyetlerini daha da güçlendirip her geçen yıl hizmet kalitesinin çitasını yükseltmesi, bu oranların daha da iyileştirilmesini sağlayacaktır.

Yürütmekte olduğu güvenlik uygulamalarından anlaşılacağı üzere, günümüzde toplumdan destek alınmadan güvenlik hizmetinin etkin sağlanamayacağını bilincinde olan Rize Emniyetinin, bu ilişkilerini daha da kuvvetlendirip etkili çalışmalarını sürdürerek hizmet kalitesini daha da yukarılara çıkaracağı açıktır.

KAYNAKÇA

Aksoy, Erman (2007), “Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı”, **TMMOB Mimarlar Odası Dergisi**: Ankara Şube, Dosyalar, Dosya No: 06, Bülten: 55, Kasım-Aralık, 11-15.

Ataç, Ela (2007), “Suçun Kentsel Mekândaki Algısı: Güvensizlik Hissi”, **TMMOB Mimarlar Odası Dergisi**: Ankara Şube, Dosyalar, Dosya No: 06, Bülten: 55, Kasım-Aralık 16-23.

Aydın, Ahmet Hamdi (1996), **Polis Meslek Hukuku**, Ankara: Doğu Matbaası.

Bağcı, Hüseyin Emre (2008), “Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu Üzerine Düşünceler”, **Yerel Siyaset Dergisi**, 29, 11-12.

Bal, Hüseyin (2008), **Kent Sosyolojisi**, 4. Baskı, Isparta: Fakülte Kitabevi.

Bal, Mehmet Ali (2003), **Modern Devlet ve Güvenlik**, İstanbul: IQ Yayınları.

Beren, Fatih (2001), “Türkiye’deki Polislik Uygulamaları Perspektifinden Polis Meslek Etiği”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 3 (1-2), 75-98.

Beşer, Ertan (2011), “Kamu Güvenliği, Kavram ve Anlayışında Yeni Yaklaşımlar”, **Stratejik Düşünce Dergisi**, Mayıs, 63-66.

Can, Nevzat (2005), **Siyaset Felsefesi Problemleri**, Ankara: Elis Yayınları.

Cerrah, İbrahim (2000), “Polis Etiği”, **III. Ulusal Sosyoloji Kongresi**, 01-04/11/2000, Eskişehir, 2000.

Çamlıbel, Alper (2004), **Güvenlik Hizmetlerinin İyileştirilmesinde Polis Eğitiminin Rolü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çevik, Hasan Hüseyin ve Göksu, Turgut (2007), **Güvenlik Personeli İçin Polis-Halk İlişkileri: Güvenlikte İletişim**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Çezik, Asuman (1982), **Kentleşme-Yerleşme Sektör Raporu**, Kasım, Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Başkanlığı Yayını.

Dedeoğlu, Beril (2003), **Uluslararası Güvenlik ve Strateji**, İstanbul: Derin Yayınları.

Demirbaş, Timur (2001), **Kriminoloji**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Demirer, Göksel N. ve diğerleri (1999), **YDD Kısacasında Çevre ve Kent, (YDD: Yeni Dünya Düzen-sizliği-i)**, Ankara: Ütopya Yayınevi.

Derdiman, Ramazan Cengiz (1997), “Belediyelerin Kolluk Fonksiyonlarına İlişkin Genel Bir Deneme (I)”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 6(3), Temmuz, 103-121.

_____ (2007), **Polis Yönetimi ve Hukuku**, Ankara: Nobel Yayınları.

_____ (2010), **Tüm Yönleriyle Özel Güvenlik Hukuku ve Kişi Hakları**, Bursa: Alfa-Aktüel Yayınları.

Dolu, Osman ve diğerleri (2010), “Suç Korkusu: Nedenleri, Sonuçları ve Güvenlik Politikaları”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 65 (1), 57-81.

Dönmezer, Sulhi (1994), **Kriminoloji**, İstanbul: Beta Yayıncılık.

DPT: “Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu”; (DPT: 2567, ÖİK: 583), Ankara, 2001.

Duran, Lütfi (1982), **İdare Hukuku Ders Notları**, İstanbul: İÜHF (*İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi*) Yayınları.

Düzgün, Şebnem (2007), “Suç Olgusuna Teorik Yaklaşımlar ve Disiplinlerarasılık”, **TMMOB Mimarlar Odası Dergisi**, Ankara Şube, Dosyalar, Dosya No: 06, 55, Kasım-Aralık, 4-10.

Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) (2010), **İllere Ait Suç Bilgileri (2006-2010)**.

Ergil, Doğu (2001), “Güvenlik ve Özgürlükler: Siyaset Felsefesi Açısından”, **İnsan Hakları ve Güvenlik, Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi** Yayın No: 1, 116-120.

Erkan, Rüstem (2002), **Kentleşme ve Sosyal Değişme**, No:1, Ankara: Bilimadamı Yayınları.

Ertan, Kıvılcım Akkoyunlu (1997), “Kentli Hakları,” **Amme İdaresi Dergisi**, 30 (3), 31-48.

Erten, Metin (1999), **Nasıl Bir Yerel Yönetim?**, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.

Fındıklı, Remzi: “**Kamu Yönetiminin Kolluk gücü Olarak Polis ve Polis Yönetiminde Çağdaş Gelişmeler: 21. Yüzyılda Nasıl Bir Kamu Yönetimi Sempozyumu**”, Düzenleyen TODAİE, Ankara, 7-9 Mayıs 1997.

Geray, Cevat (1998), “Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler”, **Türk İdare Dergisi**, 70 (421), Aralık, 323-345.

_____ (2000), “Kenttaşlık Hakları,” İnsan Hakları Yıllığı, Cilt: 21, **TODAİE**, 499-510.

Giddens, Antony (2000), **Sosyoloji**, Ankara: Ayraç Yayınevi.

Gökçe, Birsen (1977), **Gecekondu Gençliği**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Göksu, Turkut (2002), “Maslow’un İhtiyaçlar (Güdüler) Piramidi ve Polisin Yabancılaşma Olgusu”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 4 (3-4), 27-48.

Göksu, Tutkut: “Türkiye’de Kentleşme ve Güvenlik Hizmetleri: Demografik Bir Yaklaşım”, **Uluslararası İç Güvenlik Yönetimi Konferansı**, 22-23 Ocak 2004, Polis Akademisi, Ankara, 2004.

Gökulu, Gökhan (2010), “Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 24 (1), 210-211.

Hançerlioğlu, Orhan (2001), **Toplumbilim Sözlüğü**, 3. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

İşçi, Metin (2000), **Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme**, İstanbul: Der Yayınevi.

İsbir, Eyyup Günay (1982), **Kentleşme, Metropolitan Alan ve Yönetimi**, No:185, Ankara: AİTİA (Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi) Yayınları.

Kanat, Selim (2005), **Terörizm, İnsan Hakları, Güvenlik: 11 Eylül Sonrası Meydana Gelen Değişiklikler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasu, Mithat Arman (2008a), “Kentli Haklarının Gelişimi ve Hukuki Boyutları”, **TBB (Türkiye Barolar Birliği) Dergisi**, 78, 37-52.

_____ (2008b), “Türkiye’de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi”, **AÜHF (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi) Dergisi**, 57 (4), 255-281.

Kartal, Kemal (1983), **Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme**, Ankara: Yurt Yayıncılık.

Kavgacı, (Bahar) Halil İbrahim ve Çınar, Bekir (1997), “Mahalli İdarelerin Polis Üzerindeki Sorumlulukları: İngiltere Örneği”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, 52 (624), 677-688.

Kaya, Erol (2003), **Kentleşme ve Kentlileşme**, İstanbul: İlke Yayıncılık.

_____ (2008), “Kent Güvenliğinin Sağlanması”, **Yerel Siyaset Dergisi**, 28, Nisan, 19-22.

Keleş, Ruşen (1980), **Kent Bilimleri Terimler Sözlüğü**, Ankara: TDK Yayınları.

_____ (1984), **Kentleşme ve Konut Politikası**, 540, Ankara: AÜSBF (*Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi*) Yayınları.

_____ (2012), **Kentleşme Politikası**, Güncellenmiş 12. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.

Keleş, Ruşen ve Hamamcı, Can (2005), **Çevre Politikası**, Ankara: İmge Kitabevi.

Keleş, Ruşen ve Ünsal, Artun (1982), **Kent ve Sosyal Şiddet**, Ankara: AÜSBF (*Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi*) Yayınları.

Kılıçbay, Mehmet Ali (2000), **Şehirler ve Kentler**, 2. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.

Kıray, Mübeccel Belik (1998), **Örgütlemeyen Kent: İzmir**, İstanbul: Bağlam Yayınları.

Kongar, Emre (2003), **21.Yüzyılda Türkiye: 2000 Yıllarda Türkiye'nin Toplumsal Yapısı**, 32. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kulaksızoglu, Adnan (1998), **Ergenlik Psikolojisi**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Maslow, Abraham Harold (1942), “The Dynamics of Psychological Security-Insecurity,” **Journal of Personality**, 10 (4), 331-344.

Maslow, Abraham Harold (1943), “A Theory of Human Motivation,” **Psychological Review**, 50, 370- 396.

- Mavi, Burak (2011), “Türkiye’nin Yaşanacak İlleri - 81 İlin Yaşam Kalitesi Araştırması - 2011”, **CNBC-e Business Dergisi**, 59, Eylül, 64-98.
- Mengi, Ayşegül (2007), “Kente Karşı Suç-İmar Suçu”, **TMMOB Mimarlar Odası Dergisi**, Ankara Şube, Dosyalar, Dosya No: 06, 55, Kasım-Aralık, 47-49.
- Ortaylı, İlber (1979), **Türkiye İdare Tarihi**, No:180, Ankara: TODAİE (*Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü*) Yayınları.
- Ozankaya, Özer (1975), **Toplumbilim Terimler Sözlüğü**, Ankara: TDK Yayınları.
- Pektaş, Ethem Kadri ve Akın, Fehmi (2010), “Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak “Katılım Hakkı” ve Türkiye ”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi**, XII (II), 23-49.
- Pirenne, Henri (1990), **Ortaçağ Kentleri Kökenleri ve Ticaretin Canlanması**, (Çev: Şadan Karadeniz), (*Orjinal İsim: Les Villes Du Moyen Age: Essai D'Histoire Economique Et Sociale*) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Rize İl Emniyet Müdürlüğü (REM) (2012), **Rize İl Merkezine Ait Suç Bilgileri (2005-2012)**.
- Sencer, Yakut (1979), **Türkiye’de Kentleşme: Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sevim, Yelda ve Soyaslan, Yunus (2009), “Hırsızlık Suçu Faillerinin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri: Elazığ Örneği”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 11 (3), 23-41.
- Seyhan, Kazım (2002), “Polislik ve Suçun Önlenmesi”, Çevik, Hasan Hüseyin ve Göksu, Turkut (Ed.) **“Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis”**in içinde, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Sezal, İhsan (1992), **Şehirleşme**, *Alternatif Üniversite Serisi*, İstanbul: Ağaç Yayınları.

Sönmez, Nevzat (2005), **Emniyet Teşkilatı Polis Meslek Hukuku**, Ankara: EGM (*Emniyet Genel Müdürlüğü*) Yayınları.

Suher, Hande (1991), **Kentleşme Sürecinde Kentleşmeyi Geliştirici Politikalar, “Kentleşme ve Kentleşme Politikaları”**, İstanbul: TÜSES (*Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı*) Yayınları.

Sümer, Faruk (1994), **Eski Türklerde Şehircilik**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Şeker, Güven (2005), “Kent Güvenliği Örgütlenmesinde Mahalle ve Çarşı ve Mahalle Bekçileri”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 7 (4), 59-90.

_____ (2009), **Polisin Kent Güvenlik Uygulaması ve Yönetim Modeli**,
Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tekeli, İlhan (1982), **Türkiye’de Kentleşme Yazıları**, Ankara: Turhan Kitabevi.

_____ (1995), “Kentler İçin Öncelikli Performans Ölçütü: Yaşam Güvenliği”, **Ada Kentliyim**, 1 (3), Ağustos-Kasım.

Tezcan, Mahmut (1995), **Sosyolojiye Giriş**, 4. Baskı, Ankara: Temel Kavramlar.

Tomanbay, İlhan (1999), **Sosyal Çalışma Sözlüğü**, Ankara: Selvi Yayınevi.

Topal, Abdulkadir (2004), “Kavramsal Olarak Kent Nedir ve Türkiye’de Kent Neresidir?”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 6 (1), 276-294.

Toprak, Zerrin (2008), **Kent Yönetimi ve Politikası**, İzmir: Birleşik Matbaacılık.

Tosun, Öztekin (1967), **Suç ve Hukuk Dersleri**, No:9, İstanbul: İÜİF (*İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi*) Yayınları.

Tüfekci, Suat (2002), **Kırsal Kesimlerden Büyükşehirlere Göç ve Göçün Aile Yapısında Meydana Getirdiği Değişiklikler (İstanbul Örneği)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2013), **İllere Ait Nüfus Bilgileri (2007-2012)**.

Türksoy, Cengiz (14.03.2006), “Kente Karşı Suç”, **Akşam Gazetesi**.

Uludağ, Şener (2010), “Vatandaşların Suç Korku (Güvenlik Endişesi) Seviyesine Etki Eden Faktörler ve Alınabilecek Önlemler: Malatya Örneği”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 12 (1), 1-28.

Ulutürk, Bülent (2006), **Kentleşme ve Suç İlişkisi: Adana ve Çanakkale Araştırması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Uryan, Yıldırım ve Kaptı, Alican (2011), “Güvenlik Hizmetlerinde Devlet-Özel Sektör İşbirliği: Metodoloji ve Kriterler”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 13 (1), 155-178.

Yener, Zerrin ve Arapkirlioglu, Kumru (1996), **Avrupa Kentsel Şartı**, No:10, Ankara: İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayınları.

Yenisey, Feridun (2009), **Kolluk Hukuku**, No: 2271, İstanbul: Beta Yayınları.

Yıldırım, Aziz (2004), **Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, Ejder (2004), **Hukuk Sözlüğü**, Ankara: Yetkin Yayınevi.

Yılmaz, Halil ve Derdiman, Ramazan Cengiz (2012), “1982 Anayasasında ve 2011 Seçim Beyannamelerinde -Güvenlik-“, **Polis Bilimleri Dergisi**, 14 (1), 1-31

Yılmaz, Nail (2004), “Farklılaştırıcı ve Ayrıştırıcı Bir Mekanizma Olarak Kentleşme” **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, 48, 249-267.

Yörükkan, Ayda (1968), **Şehir Sosyolojisinin Teorik Temelleri**, Ankara: İmar ve İskân Bakanlığı (*Yeni adıyla; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı*) Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

21/06/1989 tarihinde Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde doğdum. İlkokulu Söğütlüdere Köyü İlkokulu'nda, ortaokulu Kadirli Derviş Paşa İlköğretim Okulu'nda, liseyi ise Bitlis Nurullah EREN Anadolu Öğretmen Lisesi'nde tamamladım.

2006 yılında lisans seviyesinde eğitim veren Polis Akademisi'ni kazandım ve 2010 yılında Polis Akademisi'nden Güvenlik Bilimleri Fakültesinin yanında çift ana dal programı olarak Kamu Yönetimi Bölümünden mezun oldum.

Mezuniyet sonrası, Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü'ne Komiser Yardımcısı rütbesiyle atandım. 2011 yılında, Rize İl Emniyet Müdürlüğü'ne tayin oldum ve aynı rütbeyle Rize'de görev yapmaya devam etmekteyim.

2013 yılında, Karadeniz Teknik Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldum ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programını tamamladım. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalında Yüksek Lisans Programına devam etmekteyim.

EĞİTİM	
İlkokul	* 1994-1999 Söğütüdere Köyü İlkokulu
Ortaokul	* 1999-2002 Kadırlı Derviş Paşa İlköğretim Okulu
Lise	* 2002-2006 Bitlis Nurullah EREN Anadolu Öğretmen Lisesi
Lisans	* 2006-2010 Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi ve Çift Ana Dal olarak Kamu Yönetimi Programı * 2010-2013 Karadeniz Teknik Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Yüksek Lisans	* 2010-2013 Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı * 2013 – Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı (Devam)
ÜDS	İngilizce: 51,25 (2012)
İŞ	
2010-2011	* Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü Havalimanı Koruma Şube Müdürlüğü (Gruplar ve Bürolar Amiri)
2011-2012	* Rize İl Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü (Ekipler A. V.)
2012 –	* Rize İl Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğü (Şube Müdür Yardımcısı V. ve Bürolar Amiri V.)
KURS VE SERTİFİKALAR	
2010	Havalimanı Koruma Kursu (Trabzon Havalimanı Mülki İdare Amirliği)
2011	Pasaport Temel Eğitim Kursu (Emniyet Genel Müdürlüğü, Yabancılar ve Hudut İltica Dairesi Başkanlığı)
2011	Sahteciliğin Erken Tespiti Kursu (Emniyet Genel Müdürlüğü, Yabancılar ve Hudut İltica Dairesi Başkanlığı)
2012	Toplumsal Olayların Yönetimi ve Müzakerecilik Kursu (Emniyet Genel Müdürlüğü, Güvenlik Dairesi Başkanlığı)
2013	Fikri Mülkiyet Suçları Uzmanlık Eğitimi (Emniyet Genel Müdürlüğü, Güvenlik Dairesi Başkanlığı)
2013	Güvenlik Hizmetleri Temel Eğitim Kursu (Emniyet Genel Müdürlüğü, Güvenlik Dairesi Başkanlığı)
2013	Takip Teknikleri Kursu (Emniyet Genel Müdürlüğü, İstihbarat Dairesi Başkanlığı)